CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	**PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO**
DYDDIAD:	**28 MEDI 2026**
PWNC:	**DATGANIAD CYFRIFON 2025/26**
DEILYDD PORTFFOLIO:	**CYNG ROBIN W. WILLIAMS - DIRPRWY ARWEINYDD Y CYNGOR A DEILYDD PORTFFOLIO - CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD Y CWSMER**
SWYDDOG(ION) ARWEINIOL:	**MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151**
SWYDDOG(ION) CYSWLLT:	**BETHAN HUGHES-OWEN / CLAIRE KLIMASZEWSKI** Bethanowen2@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd Blaen adroddiad ar gyfer cyflwyno'r Datganiad Cyfrifon, gan roi sylwadau ar y prif faterion sydd wedi codi ers cyflwyno'r Datganiad Cyfrifon drafft 2025/26.	

1. Cefndir

1.1 Cyflwynwyd Datganiad o Gyfrifon drafft 2025/26 Cyngor Sir Ynys Môn i archwilwyr allanol y Cyngor, Archwilio Cymru, ar gyfer archwiliad ar 30 Mehefin 2026. Mae'r gwaith archwilio manwl bellach wedi'i gwblhau'n sylweddol.

1.2 Yn amodol ar gadarnhad Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, bydd y cyfrifon terfynol archwiliedig yn cael eu llofnodi gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 a Chadeirydd y Cyngor ac yn cael eu cyhoeddi yn dilyn derbyn barn derfynol yr Archwilydd.

2. Dyddiad cau diwygiedig Llywodraeth Cymru

2.1 Y dyddiad cau statudol ar gyfer cwblhau'r cyfrifon archwiliedig ar gyfer blwyddyn ariannol 2025/26 yw 30 Medi 2026 i bob Cyngor yng Nghymru.

3. Diwygiadau i'r Cyfrifon ers cyhoeddi'r Cyfrifon Drafft ym mis Mehefin 2026

3.1 Cwblhaodd Archwilio Cymru brofion manwl ar y Datganiad Cyfrifon drafft 2025/26. O ystyried y cyfnod amser cyfyngedig ar gyfer cau'r cyfrifon, roedd yr archwiliad hwn yn hanfodol i gadarnhau bod y cyfrifon yn gywir yn y prif feysydd ac yn rhoi golwg gwir a theg o berfformiad ariannol y Cyngor. Cwblhaodd Archwilio Cymru archwiliad cadarn yn erbyn terfyn amser byrrach Llywodraeth Cymru (LIC) o 30 Medi 2026.

3.2 Nododd y profion archwilio rai newidiadau a oedd eu hangen, a chafodd yr holl wallau perthnasol a argymhellodd y tîm archwilio eu diwygio, heblaw am un, i sicrhau bod y Cyfrifon yn sylweddol gywir. Mae'r camddatganiad na chywirwyd yn ymwneud â benthyciadau Tai i Gartrefi gan LIC a oedd wedi cael eu trin yn hanesyddol fel trefniadau asiantaeth. Mae'r tîm yn gwerthfawrogi fod Archwilio Cymru wedi dod â'r mater hwn i'w sylw. Ar ôl adolygu'r ddogfennaeth gan LIC, daeth yn amlwg bod y Cyngor yn ysgwyddo'r risg na fydd y benthyciadau'n cael eu had-dalu, felly, y Cyngor yw'r prif barti, ac mae angen i'r driniaeth gyfrifo adlewyrchu hyn yn iawn. Ni fydd y benthyciadau hyn yn cael eu cyfrif mwyach fel trefniadau asiantaeth. Bydd y tîm yn cwblhau adolygiad trylwyr o'r benthyciadau Tai i Gartrefi ac, yn ychwanegol, cynlluniau tebyg a gyllidir gan wahanol ffynonellau.

3.3 Yn ogystal â'r mater Tai i Gartrefi, mae crynodeb o'r newidiadau neu'r cywiriadau sylweddol wedi'u cynnwys yn **adroddiad Archwilio ISA260** Archwilio Cymru yn **Atodiad 2 o dudalen 17 ymlaen**. Cynyddodd yr archwiliad a'r Datganiad Cyfrifon terfynol alldro'r Cyngor gan £4k, gan gynyddu tanwariant 2025/26 i £3.636m. Roedd y rhan fwyaf o'r diwygiadau'n ymwneud â newidiadau yn y fantolen ac nid oedd ganddynt unrhyw effaith ar refeniw.

3.4 Roedd angen adroddiad IAS19 wedi'i ddiwygio'n ystod y cyfnod archwilio, ac arweiniodd at gywiriadau ar draws cofnodion pensiynau IAS19, cronfeydd wrth gefn a datganiadau cysylltiedig yn dilyn derbyn adroddiad actiwarïaid diwygiedig gan actwari'r Cyngor.

Cynhyrchodd prisiad y gronfa bensiwn unwaith eto ased net, y mae safonau cyfrifyddu yn ei atal i'r Cyngor ei gydnabod yn ei gyfrifon. Fodd bynnag, rhaid i'r Cyngor gydnabod ei rwymedigaethau heb eu cyllido, a gostyngodd o £9.259m y llynedd i £9.107m ar 31 Mawrth 2026. Dyma oedd y rhwymedigaeth pensiwn a gynhwyswyd yn y cyfrifon drafft. Y newid mwy sylweddol yw'r gofyniad newydd i adrodd ar amlygiad posibl y gronfa i gyfraniadau cytunedig ar gyfer gwasanaeth y gorffennol yn dilyn canlyniadau Prisiad bob tair blynedd yn 2025. Felly, mae'r rhwymedigaeth pensiwn wedi cynyddu gan £9.186m, i £18.293m.

3.5 Gostyngodd gwerth anheddau'r Cyngor ar y fantolen gan £7.438m yn dilyn adolygiad gan y rheolwyr.

3.6 Cynyddodd y credydwyr tymor byr ar y fantolen gan £2.705m wrth i'r croniad ar gyfer absenoldebau cronedig gael ei ddiwygio i gynnwys credydau cronedig o dan gynllun gweithio'n hyblyg y Cyngor ac amser rhydd yn lle tâl (TOIL) a enillwyd yn hytrach na gwyliau blynyddol yn unig.

3.7 Mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr ar gyfer sawl ymddiriedolaeth, y mwyafrif ohonynt yn ychydig o werth, gyda dwy ymddiriedolaeth mwy, h.y. Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn ac Ymddiriedolaeth Cronfa'r Degwm. Mae'r Cyngor yn dal arian parod ar ran yr ymddiriedolaethau ac fe ddylid ei adrodd fel credydwyr ar y fantolen. Ar gyfer yr Ymddiriedolaeth Addysg Bellach, dosbarthwyd dyledwyr a chredydwyr ar y fantolen yn ddibynnol a p'un oedd y balans yn ddebyd neu gredyd. Dylai'r balansau unigol yma fod wedi'u cyfuno a'u cynnwys fel credydwr net; felly, mae'r dyledwyr tymor byr wedi gostwng gan £1.267m, ac mae credydwyr tymor byr wedi cynyddu gan £1.267m.

3.8 Roedd Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB) yn gydbwyllgor y chwe Chyngor Gogledd Cymru a phartneriaid eraill. Cyngor Gwynedd oedd yr awdurdod arweiniol ar gyfer y pwyllgor hwn. Roedd pob un o'r chwe Chyngor yn adrodd eu cyfran nhw o'r incwm, gwariant, asedau, rhwymedigaethau a chronfeydd wrth gefn NWEAB yn eu cyfrifon perthnasol. Trosglwyddodd y NWEAB i'r Cyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru (NWCJC) ar 1 Ebrill 2025, sydd hefyd yn cynnwys y chwe Chyngor a phartneriaid eraill. Mae'r NWCJC yn gorff sector cyhoeddus cyfreithiol a grëwyd gan ddeddfwriaeth LIC. Nawr bod NWEAB yn weithrediad o'r NWCJC, nid yw'r Cyngor, ynghyd â chynghorau arall Gogledd Cymru a phartneriaid, angen cynnwys gwerth net asedau NWEAB yn y cyfrifon. Er nad oedd canlyniadau NWEAB ar gyfer 2025/26 wedi'u cynnwys yn y datganiad cyfrifon, roedd £913k o falensau dyled net a'r gwerth cyfatebol o'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig yn parhau yn y cyfrifon drafft . Mae'r rhain a phob eitem arall yn y fantolen yn ymwneud â NWEAB wedi cael eu tynnu o'r datganiad cyfrifon terfynol ac maent wedi cael effaith fechan iawn ar refeniw oherwydd bod dyledwr yn talu rhan fwyaf o werth y cronfeydd wrth gefn, felly, doedd dim arian parod wedi'i drosglwyddo i'r NWCJC.

3.9 Roedd diwygiadau i werth rhai o adeiladau'r Cyngor a rhai ailddosbarthiadau rhwng categorïau asedau'r Cyngor. Y gwerth mwyaf o'r rhain oedd £621k. Mae manylion y rhain wedi'u cynnwys yn yr adroddiad archwilio ar dudalennau 19 a 20.

3.10 Nodwyd nifer fechan o wallau yn y nodiadau i'r cyfrifon hefyd gan yr Archwilydd, ac fe'u nodir yn adroddiad yr Archwilydd.

4. Argymhellion

4.1 Derbyn Datganiad Cyfrifon 2025/26 ac argymell fod Cadeirydd, Cyngor Sir Ynys Môn a'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 yn cael yr awdurdod i lofnodi'r cyfrifon archwiliedig terfynol ar gyfer 2025/26.

MARC JONES
CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
28 MEDI 2026

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Datganiad o'r Cyfrifon 2025/26

Cynnwys

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
	Adroddiad Naratif	1
	Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon	9
	Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru	10
	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	15
	Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	16
	Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	17
	Y Fantolen	18
	Datganiad Llif Arian	19
	Nodiadau i'r Cyfrifon	20
Nodyn 1	Nodyn ar y Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	20
Nodyn 2	Safonau Cyfrifo sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu hyd yma	21
Nodyn 3	Barnau Allweddol wrth weithredu'r Polisiau Cyfrifo	22
Nodyn 4	Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch ansicrwydd yn y dyfodol ac amcangyfrifon a ffynonellau eraill o ansicrwydd	22
Nodyn 5	Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen	23
Nodyn 6	Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo a Sail Cyllido dan Reoliadau	24
Nodyn 7	Cronfeydd Clustnodedig Wrth Gefn	26
Nodyn 8	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	28
Nodyn 9	Cronfeydd wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	28
Nodyn 10	Gwariant Gweithredol Arall	31
Nodyn 11	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi	31
Nodyn 12	Trethiant ac Incwm Grantiau Amhenodol	31
Nodyn 13	Asedau anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar	32
Nodyn 14	Ymrwymiadau Cyfalaf Sylweddol	35
Nodyn 15	Asedau Treftadaeth	35
Nodyn 16	Eiddo Buddsoddiad	36
Nodyn 17	Gwariant a Cyllido Cyfalaf	37
Nodyn 18	Dyledwyr	38
Nodyn 19	Arian Parod a Chywerthoedd Arian	39
Nodyn 20	Credydwyr	39
Nodyn 21	Darpariaethau	39
Nodyn 22	Llif Arian o Weithgareddau Gweithredol	40
Nodyn 23	Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi	40
Nodyn 24	Llif Arian o Weithgareddau Cyllido	40
Nodyn 25a	Dadansoddiad o Natur Gwariant ac Incwm	41

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
Nodyn 25b	Incwm Cylchrannol	41
Nodyn 26	Lwfansau Aelodau	42
Nodyn 27	Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	43
Nodyn 28	Pecynnau Ymadael	45
Nodyn 29	Ffioedd Archwilio Allanol	45
Nodyn 30	Incwm Grantiau	46
Nodyn 31	Partïon Cysylltiedig	48
Nodyn 32	Cronfeydd Ymddiriedol	51
Nodyn 33	Cynllun Pensiwn Athrawon	52
Nodyn 34	Cynllun Pensiwn Buddiannau Diffiniedig Llywodraeth Leol	53
Nodyn 35	Offerynnau Ariannol	59
Nodyn 36	Natur a maint y risgiau sy'n deillio o offerynnau ariannol	64
Nodyn 37	Cyd-bwyllgorau a Chyllidebau Cyfun	68
Nodyn 38	Trefniadau Asiantaeth	69
Nodyn 39	Y Dreth Gyngor	71
Nodyn 40	Trethi Annomestig (TA)	72
Nodyn 41	Rhwymedigaethau Amodol	73
Nodyn 42	Asedau Wrth Gefn	73
Nodyn 43	Prydlesi	74
Nodyn 44	Polisïau Cyfrifyddu	75
Cyfrif CRT	Cyfrif Refeniw Tai (CRT) - Datganiad Incwm a Gwariant - Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT Nodiadau ar y CRT	101
Atodiad 1	Datgeliad Parti Cysylltiedig – Cynrychiolaeth Cydran ddeiliaid gyda Sefydliadau Trydydd Parti	105
Atodiad 2	Geirfa	108

Adroddiad Naratif

Cynhyrchir y Datganiad Cyfrifon yn flynyddol i roi gwybodaeth glir am gyllid y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, Aelodau'r Cyngor, gweithwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.

Nod yr adroddiad naratif hwn, sy'n adran allweddol o'r cyfrifon, yw darparu canllaw effeithiol i'r materion mwyaf arwyddocaol a nodir yn y cyfrifon. Mae hyn er mwyn darparu esboniad teg, cytbwys, a hawdd ei ddeall o sefyllfa ariannol y Cyngor ac i helpu i ddehongli'r datganiadau ariannol.

Daeth Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 i rym ar 31 Mawrth 2015, fel y cawsant eu diwygio gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2018. Yn unol â'r rheoliadau hyn, rhaid i Awdurdodau Lleol yng Nghymru baratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â'r rheoliadau hyn ac arferion priodol.

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys: -

Datganiadau Ariannol Craidd: -

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys y datganiadau ariannol craidd, sef:-

1. **Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) –** sy'n dangos y gost cyfrifo o ddarparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn, gan ddefnyddio arferion cyfrifo a dderbynnir, yn hytrach na'r swm fydd yn cael ei gyllido o'r trethi.
2. **Dadansoddiad Gwariant a Chyllido (EFA) –** sy'n dangos y wybodaeth yn y CIES ond, yn ogystal, mae'n darparu addasiadau cyfrifo sydd yn cael eu canslo allan yn Nodyn 6 er mwyn sicrhau nad yw'r addasiadau yma'n cael ei cyllido gan Drethdalwyr y Dreth Gyngor. Mae'r golofn gyntaf o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido yn darparu gwir effaith perfformiad ariannol y flwyddyn ar falansau a chronfeydd wrth gefn y Cyngor a'r CRT.
3. **Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS) –** sy'n dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi ei ddadansoddi yn ôl cronfeydd wrth gefn y gellir eu ddefnyddio a'r rhai na ellir eu defnyddio. Mae'r datganiad yn dangos cost wirioneddol darparu gwasanaethau'r Awdurdod a'r modd y caiff y costau hyn eu cyllido o'r gwahanol gronfeydd wrth gefn.
4. **Y Fantolen** – sy'n dangos gwerth yr asedau a'r rhwymediaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Caiff asedau net eu cyfatebu gan y cronfeydd wrth gefn sydd gan yr Awdurdod.
5. **Datganiad Llif Arian** – sy'n dangos y newidiadau o ran arian a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod cyfnod yr adroddir arno.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn awdurdod unedol sy'n gwasanaethu poblogaeth o oddeutu 69,000, mae wedi'i leoli ar arfordir gogleddol Cymru ac mae'n ardal sy'n 276 milltir sgwâr. Ynys Môn yw'r ynys fwyaf yng Nghymru o bell ffordd, a'r seithfed ynys fwyaf ym Mhrydain. Ynys Môn hefyd yw'r ynys fwyaf ym Môr Iwerddon o ran maint, a'r ail ynys fwyaf poblog ym Mhrydain.

Mae'r Cyngor yn sefydliad sy'n cael ei arwain gan wleidyddiaeth ac mae wedi mabwysiadu model Arweinydd a Chabinet. Roedd gan y Cyngor 35 o Aelodau etholedig yn cynrychioli 14 ward aml-Aelod ar 31 Mawrth 2026. Cynhaliwyd etholiadau ar 5 Mai 2022 ar gyfer holl seddi'r Cyngor, ac ar ôl hynny ffurfiodd yr ymgeiswyr llwyddiannus y Cyngor llawn, a fyddent yn parhau i fod mewn lle tan ddechrau mis Mai 2027. Plaid Cymru yw'r blaid sy'n rheoli yn y Cyngor gyda mwy o Gynghorwyr Plaid Cymru nag unrhyw grŵp neu blaid arall.

Cynllun y Cyngor 2023/28

Mae Cynllun y Cyngor 2023/28 yn amlygu bod gweledigaeth hirdymor y Cyngor yn parhau fel "Creu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus lle gall pobl ffynnu". Amcanion strategol cynllun newydd y Cyngor yw:

- Cynyddu cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r Gymraeg;
- Amddiffyn a chefnogi'r rhai sy'n agored i niwed;
- Cynyddu cyrhaeddiad a chyflawniad addysgol;
- Gweithio gyda phartneriaid i gynyddu cartrefi o ansawdd, fforddiadwy a hygyrch;
- Hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r ynys;
- Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at fod yn sefydliad sero net erbyn 2030.

Gellir gweld Cynllun y Cyngor 2023/28 ar y wefan yn y cyfeiriad gwe:

Cynllun y Cyngor a pherfformiad (llyw.cymru)

Senario Ariannol

Derbyniodd pob un o'r 22 Cyngor yng Nghymru setliad ariannol gwell na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2025/26. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys terfyn isaf o 3.8% gydag Ynys Môn yn derbyn cynnydd o 0.2% ar y setliad dros dro. Aeth hyn â chyfanswm gwerth yr AEF i £135.881 miliwn. Yn ychwanegol at hynny, nododd y setliad terfynol y byddai grant pellach o £30 miliwn ar draws Cymru yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru er mwyn helpu gyda'r costau a wynebir gan awdurdodau lleol wrth ofalu am gleientiaid oedrannus adref neu mewn gofal preswyl neu nyrsio, yn hytrach na chleientiaid yn gorfod mynd i'r ysbyty. Bydd y £30 miliwn ychwanegol hwn yn rhoi £663k o gyllid grant ychwanegol i'r Cyngor.

Wrth osod cyllideb 2025/26 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru pecyn cyllid ychwanegol o £220 miliwn i gefnogi costau Yswiriant Gwladol uwch ar gyfer Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Ar gyfer Ynys Môn cyfatebai hyn i incwm grant ychwanegol o £2.223m. Gosododd y Cyngor gyllideb gytbwys ar gyfer 2025/26, a olygodd angen am gynnydd o 8.5% yn y Dreth Gyngor a defnyddio £2.460 miliwn o arian wrth gefn y Cyngor.

Y Gyllideb

Mabwysiadwyd Cyllideb a Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor ar gyfer 2025/26 gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 6 Mawrth 2025, ac mae'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac yn sicrhau bod cyllid y Cyngor yn cael ei ddyrannu i gyflawni ei flaenoriaethau. Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ar gael yn:-

Cyngor Sir Ynys Môn - eitem 9

Roedd y setliad yn well na'r disgwyl yn ystod y rhan fwyaf o'r cam cynllunio cyllideb ac fe ddarparodd £135.881m i'r Cyngor, sef cynnydd ariannol o £4.974m (3.80%) ar ôl ystyried rhoddion o £4.974m a dderbyniwyd yn 2024/25, a drosglwyddwyd i'r setliad yn 2025/26. Penderfynodd y Cyngor gynyddu Treth Cyngor Band D gan 8.5%, a gynyddu'r tâl am eiddo Band D i £1,705.95.

Gosodwyd y gyllideb refeniw ar £195.443m a gyllidir gan setliad, treth cyngor ag arian wrth gefn £2.460m. Penderfynodd y Cyngor hefyd gymeradwyo Strategaeth Gyfalaf 2025/26 a Rhaglen Gyfalaf Gychwynnol 2025/26 o £44.294m, yn ogystal â Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2025/26.

Monitro'r Gyllideb

Mae gan y Cyngor weithdrefn sefydledig ar gyfer monitro'r cyllidebau. Mae hyn yn caniatáu i'r Cyngor liniaru unrhyw orwariant a'r effaith sy'n debygol o ddigwydd ar wasanaethau. Gall cyllid ychwanegol gan gronfeydd wrth gefn lle bo hynny'n bosibl, ddarparu ar gyfer achosion lle mae angen galw am wasanaeth. Mae'r wybodaeth am Refeniw a Chyfalaf, ochr yn ochr â'r CRT, yn cael eu hadrodd i'r Is-grŵp Craffu Cyllid, y Pwyllgor Craffu ac yna'r Pwyllgor Gwaith bob chwarter, sy'n hwyluso lefel o her yn ogystal â gallu lliniaru unrhyw effeithiau debygol o ddigwydd ar gyfer gwasanaethau.

Perfformiad

Mae'r Cyngor yn mesur ei berfformiad yn rheolaidd ac mae dolen isod ir adroddiad sy'n dangos perfformiad y Cyngor yn erbyn ei amcanion strategol fel y nodir yng nghynllun y Cyngor.

Cyngor Sir Ynys Môn - Eitem 8 ar y agenda

Gwariant Refeniw

Mae’r Datganiad o Gyfrifon yn amlygu gwariant a chyllido’r Cyngor yn unol â gofynion cyfrifeg. Mae’r Cyngor yn mesur perfformiad ariannol yn erbyn gweithgarwch a gynlluniwyd ar ffurf cyfrifon rheoli’r Cyngor. Yn 2025/26, nododd y Cyngor danwariant o £2.636m yn erbyn gweithgarwch arfaethedig o £195.442m (cyllideb net)

Mae'r tabl isod yn adlewyrchu'r gyllideb derfynol ar gyfer 2025/26 ac incwm a gwariant gwirioneddol yn ei erbyn: -

Gwasanaethau	Cyllideb Blynyddol £'000	Alldro £'000	Amrywiant £'000
Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	71,519	70,516	(1,003)
Gwasanaethau Oedolion	42,356	41,483	(873)
Gwasanaethau Plant	17,230	18,567	1,337
Tai	2,991	2,990	(1)
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	20,495	20,384	(111)
Rheoleiddio a Economaidd	6,083	6,034	(49)
Trawsnewid	8,110	7,527	(583)
Adnoddau	3,906	3,909	3
Gwasanaethau Corfforaethol	6,241	6,572	331
Cyfanswm Gwasanaethau'r Cyngor	**178,931**	**177,982**	**(949)**

Balans cronfa gyffredinol y Cyngor oedd £18.160m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Fel rhan o'r gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer 2025/26, trosglwyddwyd £2.459m o'r gronfa gyffredinol, gan leihau'r balans i £15.701m. Yn ystod y flwyddyn, rhyddhawyd £716k o'r gronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi nad oedd ei angen mwyach i'r gronfa gyffredinol. Law yn llaw â thanwariant y Cyngor yn ystod 2025/26 o £2.635m, mae hyn wedi cynyddu balans y gronfa gyffredinol i £19.051m, fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2026.

Crynodeb o Symudiadau yng Nghronfeydd Wrth Gefn y Cyngor 2025/26

	Cronfa Wrth gefn Gyffredinol Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Cefn Clustnodedig Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn Ysgolion	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Cronfa wrth Gefn Cyfalaf heb ei gymhwyso	Cronfeydd Wrth Gefn Y Bwrdd Uchelgais	Cronfa Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	Cronfa Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy
Eitemau sy'n effeithio ar Gronfeydd Wrth Gefn y Cyngor 2025/26	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans Agoriadol ar Gronfa Gyffredinol y Cyngor 1 Ebrill 2025	(18,160)	(20,759)	(5,074)	(2,616)	(538)	(913)	(7,977)	-	(56,037)
Net gor/ (tan) wariant 2025/26	(2,636)	-	-	-	-	-	4,890		2,254
Balans y Cyngor ar ôl gor / (tan) wariant	(20,796)	(20,759)	(5,074)	(2,616)	(538)	(913)	(3,087)	-	(53,783)
Trosglwyddiadau net o/(i) Cronfeydd wrth gefn ar gyfer cyllid cymeradwy	1,745	(3,676)	746	(165)	(697)	913	-	-	(1,134)
Balans y Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol ar 31 Mawrth 2026	(19,051)	(24,435)	(4,328)	(2,781)	(1,235)	-	(3,087)	-	(54,917)

Gwariant Cyfalaf

Mae'r rhaglen gyfalaf yn cefnogi amcan ehangach y Cyngor i ddarparu gwasanaethau ac i gefnogi twf economaidd.

Ym mis Mawrth 2025, cymeradwyodd y Cyngor raglen gyfalaf gychwynnol o £44.294m ac, ym mis Gorffennaf 2025, cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith bod £2.529m o lithriad o 2024/25 yn cael ei ddwyn ymlaen a'i ychwanegu at gyllideb 2025/26. Rhoddodd hwn gyllideb ddiwygiedig o £46.823m.

Yn ystod y flwyddyn, ychwanegir cynlluniau ychwanegol at y rhaglen capital, i adlewyrchu newidiadau cyllido ac unrhyw gyllid grant ychwanegol a dderbynnir yn ystod y flwyddyn. Ychwanegwyd cyfanswm o £23.825m at y rhaglen gyfalaf. Mae hyn yn dod â chyfanswm y gyllideb Cyfalaf ar gyfer 2025/26 i £70.648m.

Mae'r rhaglen wedi gwneud cynnydd cyson yn ystod y flwyddyn, gan gyflawni cyfradd gyflawni o 77%%. Disgwylir y bydd y rhan fwyaf o'r cynlluniau sy'n weddill yn cael eu cyflawni yn y flwyddyn ariannol nesaf. O'r cyfanswm gwariant hwn o £54.662m, cyfalafwyd £24.499m a'i ychwanegu at werth asedau ym Mantolen y Cyngor. Codwyd y gweddill ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, gan ei fod naill ai i gefnogi asedau nad ydynt o dan berchnogaeth uniongyrchol y Cyngor (£10.181m) neu nad oedd yn cynyddu gwerth yr asedau cyfalaf (£19.983m). Fodd bynnag, gwellaodd y gwariant cyfalaf hwn y cyflwr asedau ac ar sawl prosiect estynnodd oes yr asedau.

Mae IFRS16 Rhentu o 1 Ebrill 2024 yn gofyn i bob awdurdod lleol ychwanegu asedau rhentu, uwchben eithriad rhenti gwerth isel (llai na £10k i'r Cyngor), at gyfrifon y Cyngor yn debyg i asedau a berir. Yn 2025/26 ychwanegwyd £1.320m o asedau Hawl Defnyddio newydd at y fantolen. (£2.229m in 2024/25).

Derbyniodd y Cyngor swm sylweddol o grantiau cyfalaf yn ystod y flwyddyn gan Llywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU ac eraill o £25.937m (£37.883m yn 2024/25). Roedd hyn yn cynnwys £12.179m o grantiau cyfalaf gan Llywodraeth Cymru ar gyfer gwelliant a datblygiad tai'r Cyngor. Bydd hyn yn helpu'r Cyngor i barhau gyda gwelliannau i gyflawni Safonau Ansawdd Tai Cymru a chynyddu nifer tai'r Cyngor ar Ynys Môn. Roedd elwa hefyd o grantiau sylweddol, gan gynnwys £8.759m ar gynlluniau economaidd a adfywio, £4.075m ar bwmpiau gwres carbon isel mewn sawl ysgol a chartrefi gofal, £3.136m o grantiau Ffyrdd, £2.824m ar brosiectau addysgol ynghyd â chyllid ychwanegol ar gyfer sawl prosiect arall.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y gwariant cyfalaf, fesul gwasanaeth: -

Gwasanaethau	**2025/26 £'000**	**2024/25 £'000**
Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	3,070	8,265
Gwasanaethau Oedolion	1,238	486
Tai	1,620	1,966
Tai CRT	25,114	27,468
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	13,072	19,026
Rheoleiddio	9,611	7,948
Trawsnewid	937	396
Ased Rhwymedigaethau Prydles	1,320	2,229
Cyfanswm Cronfa'r Cyngor	**55,982**	**67,784**

Nodyn ynghylch cyfleusterau benthyca cyfredol a benthyca cyfalaf yr Awdurdod:

Cyllidir Gan	2025/26 £'000	Canran %
Benthyca Digefnogaeth	1,491	2.66%
Benthyca a Chefnogaeth	4,229	7.55%
Grantiau Cyfalaf	25,937	46.33%
Derbyniadau Cyfalaf	53	0.09%
Cyfraniad Refeniw	12,935	23.11%
Grantiau REFCUS	9,447	16.88%
Benthyciad	385	0.69%
Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf	1,505	2.69%
Cyfanswm	**55,982**	**100%**

Ar 31 Mawrth 2026, roedd gan yr Awdurdod £123.556m o Fenthyciadau sylweddol (ac eithrio llog cronedig o £1.850m). Yn ogystal, roedd y Cyngor yn dal £2.349m o ddyledion hawl defnyddio ar gyfer y dyfeisiau hawl defnyddio (hawl eu rhentu) i'r Cyngor. Mae hyn yn ymwneud â'r dyledion sydd ar ôl ar 31 Mawrth 2025 ar gyfer dyfeisiau rhent yn £10k neu'n uwch. Mae IFRS16 Rhenti, o 1 Ebrill 2024, yn gofyn i'r holl awdurdodau lleol ychwanegu dyfeisiau rhent, yn ogystal â'r eithriad rhent gwerth bychan (llai na £10k i'r Cyngor), i gyfanswm y Cyngor, yn debyg i assedau yr Cyngor. Mae'r taliadau sy'n weddill dan y rhent neu'r cytundeb wedyn yn cael eu trin fel benthyciadau a'u rhannu rhwng brif ac ailenillion, yn debyg i fenthyciadau traddodiadol.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, Gofyniad Ariannu Cyfalaf yr Awdurdod (GAC), sydd yn ei hanfod yn fesur o angen benthyca sylfaenol y Cyngor, oedd £156.537m, sy'n nodi bod y Cyngor wedi defnyddio £32.981m o'i falansau arian dros ben ei hun i ariannu gwariant cyfalaf. Yn Natganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2024/25, y Terfyn Benthyca Awdurdodedig a gymeradwywyd gan y Cyngor oedd £176m, felly, mae'r Awdurdod ymhell o fewn ei derfyn benthyca gyda benthyca allanol o £123.556m.

Cronfeydd wrth gefn, perfformiad ariannol a sefyllfa ariannol

Roedd balans Cronfa Gyffredinol y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 yn £19.051m, sy'n cyfateb i 9.75% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer 2025/26. Nod strategaeth ariannol y Cyngor yw cadw o leiaf 5% o'r gyllideb refeniw net fel Balansau Cyffredinol (£9.772m). O ganlyniad, mae Balans Cyffredinol y Cyngor yn uwch na'r targed. Fodd bynnag, gyda'r pwysau cost a galw parhaus sy'n codi'r costau sy'n wynebu'r Cyngor, mae'r llethr hwn yn cynnig mwy o sefydlogrwydd ariannol i'r Cyngor yn enwedig gyda'r materion cyllido sy'n effeithio ar y Llywodraeth a'r holl sefydliadau sector cyhoeddus.

Mae’r perfformiad ariannol ar gyfer 2025/26 wedi dangos tanwariant net o £2.635m ar Gronfa’r Cyngor. Roedd hyn yn cynnwys gorwariant o wasanaethau megis gorwariant o £1.337m yn y Gwasanaethau Plant, sy’n parhau i brofi mwy o alw. Mae nifer o wasanaethau wedi tanwario neu wedi creu incwm dros ben. Mae’r Gwasanaeth Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau wedi tanwario £1.003m ac mae’r Gwasanaeth Oedolion wedi tanwario £873k. Cyfanswm y tanwariant o wasanaethau oedd £949k.

Yn ogystal, roedd peth gorwariant mewn perthynas â Chyllid Corfforaethol, megis £336k ar gyfer dyledion a gafodd eu dileu a chynnydd yn y lwfans colled amhariad (a elwid gynt yn ddarpariaeth dyled drwg). Llwyddodd y budd-daliadau a ddyfarnwyd i greu tanwariant o £189k, gyda Chyllid Cyfalaf yn creu tanwariant o £771k oherwydd llog dros ben derbyniadwy ac oedi wrth fenthyca allanol.

Mae lefelau uchel parhaus y cyfraddau llog gan Fanc Lloegr o fudd i'r Cyngor gan fod y llog sy'n dderbyniadwy o'i fuddsoddiad o gronfeydd dros ben yn parhau i gynhyrchu lefelau llog llawer uwch na'r degawd blaenorol. Ar y cyfan, mae Cyllid Corfforaethol wedi tanwario £393k. Mae'r Cyngor wedi creu incwm dros ben o £1.212m ar premiwm y Dreth Gyngor a £119k drwy'r Dreth Gyngor gan arwain at gyfanswm tanwariant o £2.636 miliwn ar gyfer 2025/26.

Cyfrif Refeniw Tai

Roedd balans Cyfrif Refeniw Tai'r Cyngor yn £3.087m. Gan gynnwys y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf ar 31 Mawrth 2026. Mae'r gronfa wedi'i chlustnodi i ariannu cost datblygu eiddo newydd fel y nodir yng Nghynllun Busnes HRA 30 mlynedd y Cyngor. Bydd y cydbwysedd hwn yn oedi'r angen i'r CRT fenthyca ar gyfer adnewyddu neu adeiladu anheddau cyngor newydd. Mae'r CRT wedi cael blwyddyn lwyddiannus iawn arall o wella, prynu ac adeiladu anheddau cyngor newydd ac oherwydd y lefelau uchel o grantiau allanol nid yw hyn wedi effeithio'n sylweddol ar falansau'r CRT yn 2025/26.

Darpariaethau

Cyfanswm y darpariaethau a oedd gan y Cyngor oedd £2.316m ar 1 Ebrill 2025. Yn ystod y flwyddyn, cynyddodd y balans o £0.269m i £2.585m. Cynyddodd y ddarpariaeth yswiriant i £738k yn unol â'r angen amcangyfrifedig. Cyfanswm y darpariaethau tymor byr oedd £1.123m, i ddarparu ar gyfer costau disgwyliedig yn y dyfodol a allai godi o rwymedigaethau'r gorffennol. Gostyngwyd cyfanswm y ddarpariaeth ar gyfer Safle Gwastraff Penhesgyn gan £0.156m oherwydd cost y gwaith gwella a wnaed ar y safle tirlenwi yn 2025/26 a symud £0.036m i arian wrth gefn clustnodedig. Dangosir manylion y symudiadau mewn darpariaethau yn Nodyn 21 i'r Cyfrifon - Darpariaethau.

Cynllun Pensiwn Athrawon - Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i athrawon ar ôl iddynt ymddeol ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau drwy wneud cyfraniadau yn seiliedig ar ganran o gyflogau pensiynadwy aelodau.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion a gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddion ymddeol drwy gymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, wedi ei gyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddi. Ni fydd buddion yn daladwy hyd nes y bydd gweithwyr yn ymddeol, ond mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau i'r Gronfa Bensiwn y mae angen eu datgelu ar yr adeg y mae'r gweithwyr yn ennill eu hawl yn y dyfodol.

Mae dau brisiad wedi'u cwblhau ar gyfer y gronfa bensiwn. Mae'r rhain yn cael eu cwblhau gan Actiwari sy'n arbenigwr prisio pensiwn. Y cyntaf yw'r prisiad cyllido sy'n cael ei gwblhau bob tair blynedd a gwblhawyd ddiwethaf yn 2025 gyda dyddiad effeithiol o 1 Ebrill 2026. Mae hyn yn bwysig gan ei fod yn ystyried yr asedau gwirioneddol y buddsoddir y gronfa ynddynt ar y dyddiad prisio ac yn asesu a fydd yr enillion ar yr asedau yn ariannu gwerth yr holl daliadau yn y dyfodol yn llawn i aelodau yn seiliedig ar yr holl fudd-daliadau a enillir hyd at y dyddiad prisio. Yna gostyngir gwerth presennol y rhwymedigaethau, fel bod y gwerth yn cael ei drosi i'w gwerth fel ar y dyddiad prisio. Os yw'r prisiad yn cyfrifo nad yw'r gronfa bensiwn yn cael ei hariannu'n llawn, yna bydd cyfraddau cyfraniadau'r Cyngor yn cynyddu i symud tuag at gyllid o 100% dros gyfnod o amser y cytunwyd arno. Os yw'r prisiad yn dangos bod y cynllun yn fwy na 100% wedi'i ariannu, yna gall cyfraniadau i'r gronfa bensiwn leihau.

Yr ail brisiad yw'r prisiad cyfrifeg (a ddefnyddir at ddibenion y cyfrifon hyn) sy'n fwy damcaniaethol ac yn rhagweld beth fyddai atebolrwydd neu ased y Cyngor pe bai'r gronfa bensiwn yn peidio â bodoli. Mae'r prisiad hwn yn seiliedig ar asedau a rhwymedigaethau ar ddyddiad y fantolen. Mae'n ddamcaniaethol oherwydd y rheolau a'r rheoliadau i ddiogelu'r gronfa bensiwn i sicrhau ei bod yn bodoli cyhyd ag y mae rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn yn gofyn ac oherwydd y rhagdybiaethau y mae'n ofynnol i'r Actiwari eu gwneud. Mae hyn yn seiliedig ar ofynion cyfrifyddu nad ydynt yn effeithio ar gronfeydd gwirioneddol y Cyngor. Mae canlyniadau'r prisiad cyllid yn effeithio ar arian y cyngor yn unig.

Y prisiad cyfrifeg pensiwn yw'r gwerth a adroddir bob blwyddyn yn natganiad cyfrifon y Cyngor. Mae rhai taliadau yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, CIES ac adroddir y prisiad ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn y fantolen. Fodd bynnag, mae'r rhain yn cael eu gwrthbwyso gan addasiadau yn natganiad y symudiad mewn cronfeydd wrth gefn i'w canslo fel nad oes angen i'r dreth gyngor ariannu'r addasiadau cyfrifeg statudol hyn.

Yn hanesyddol, mae mantolen y Cyngor wedi dangos bod gwerth y Gronfa Bensiwn fel rhwymedigaeth sylweddol. Mae gwerth teg holl fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiynau yn cael ei wrthbwyso yn erbyn gwerth presennol rhwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn ond fel arfer nid yw'n ddigon i dalu am holl werth presennol amcangyfrifedig y rhwymedigaethau pensiwn.

Yn debyg i'r llynedd, mae prisiad cyfrifyddu'r Actiwary wedi penderfynu bod gwerth yr asedau yn fwy na gwerth y rhwymedigaethau a bod y Gronfa Bensiwn mewn sefyllfa asedau net. Wrth lunio'r prisiad, mae'r Actiwari yn defnyddio'r gyfradd cynnyrch ar Giltiau'r Llywodraeth fel y gyfradd ddisgownt ar gyfer rhwymedigaethau yn y dyfodol. Wrth i'r gyfradd hon gynyddu, mae'r gyfradd ddisgownt yn cynyddu, sy'n cael yr effaith gyffredinol o leihau gwerth presennol rhwymedigaethau yn y dyfodol.

Fodd bynnag, nid yw'r safon cyfrifo pensiynau IAS19 a ddiweddarwyd gan IFRIC14 yn caniatáu rhoi gwybod am ased net pensiwn ar gyfer pensiynau buddion wedi'u diffinio a ariennir fel Cronfa Bensiwn Gwynedd, gan na all y Cyngor sylweddoli gwerth yr ased ar hyn o bryd. Wrth benderfynu ar y gwerth cario ar y fantolen, mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r cysyniad doeth ac mae ganddo'r sefyllfa asedau net wedi'i haddasu ar rwymedigaethau a ariennir o i £0. Fodd bynnag, mae'r actiwari wedi cynghori y dylid dangos rhwymedigaethau net rhwymedigaethau heb eu hariannu ar y fantolen. Felly, mae rhwymedigaeth o £18.293m (£9.259m yn 2024/25) wedi'i gynnwys yn yr rhwymedigaethau pensiynau tymor hir ar y fantolen a ariennir gan y gronfa wrth gefn na ellir ei defnyddio ar bensiynau. Adroddir canlyniadau llawn y prisiad cyfrifeg yn y nodyn Pensiynau Llywodraeth Leol 34.

Porthladd Rhydd

Sefydlodd y Cyngor gwmni’r Porthladd Rhydd ar 25 Tachwedd 2024; fodd bynnag, roedd y cwmni’n segur trwy gydol 2025/26 ac ni ymgymerodd ag unrhyw weithgarwch masnachu yn ystod y flwyddyn. Nid oedd ganddo unrhyw gyflogeion ac ni chyflawnodd unrhyw weithgareddau gweithredol yn 2025/26. Llofnodwyd Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru a’r Cyngor sydd yn nodi’r egwyddorion sy’n llywodraethu gweithrediad y Porthladd Rhydd. Pan lofnodwyd y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth, cytunodd Llywodraeth Cymru i ddarparu £25m o arian cyfalaf a thalwyd y rhandaliad cyntaf o £11,566,667 i’r Cyngor ar 27 Mawrth 2026. Defnyddir yr arian hwn ar gyfer prosiectau y manylir arnynt yn Atodlen 4 o’r llythyr cynnig grant.

Busnes Gweithredol

Paratoir y cyfrifon ar sail 'busnes gweithredol'. Mae hyn yn golygu bod y cyfrifon wedi'u paratoi ar sail bod y Cyngor yn parhau ar ei ffurf bresennol i'r dyfodol. Crëwyd Cyngor Sir Ynys Môn drwy statud / cyfraith yn 1996 a bydd yn parhau ar ei ffurf bresennol hyd nes y caiff ei newid drwy statud. Gostyngodd cyfanswm y cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy £1.120mk ond maent yn parhau'n gadarn ar £54.917m. Mae'r cynnydd yng nghronfa wrth gefn gyffredinol y Cyngor o £18.160m i £19.051m yn gwella gwydnwch ariannol y Cyngor ac mae'n annhebygol iawn y bydd y Cyngor yn cyhoeddi hysbysiad Adran 114 yn y flwyddyn ariannol 2026/27. Cyhoeddir yr hysbysiadau hyn gan Gynghorau sydd mewn anhawster lle mae eu gwariant yn fwy na'u hincwm ac mewn diffyg cyllidebol.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ynys Môn:-

- wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau fod gan un o'i swyddogion y cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog yw'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) sydd hefyd wedi'i ddynodi'n Swyddog Adran 151;
- reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau;
- gymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151

Y Swyddog Adran 151 sydd yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarferion priodol fel y gosodir yn y Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("Y Côd").

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

- dewis polisïau cyfrifo priodol ac yna eu defnyddio'n gyson;
- ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus;
- cydymffurfio â Chôd Ymarfer Awdurdod Lleol CIPFA.

Hefyd, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

- cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol;
- cymeryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Tystysgrif

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yma yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar y dyddiad cyfrifo a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026:

Llofnodwyd:

Richard Marc Jones FCPFA

CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151

Llofnodwyd:

Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas

CADEIRYDD CYNGOR SIR YNYS MÔN

Dyddiedig:

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ynys Môn yn cynnwys y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, y Datganiad Symud ar y Cyfrif Refeniw Tai, Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu perthnasedd arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar 31 Mawrth 2026 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (Y DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio datganiadau ariannol a rheoleidd-dra cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol o Gyngor Sir Ynys Môn yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Sir Ynys Môn i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyllid Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gafwyd wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol. Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26;

- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am Gyngor Sir Ynys Môn a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy; neu
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel a esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am:

- baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg ac sy'n cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- pa bynnag reolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall;
- asesu gallu Cyngor Sir Ynys Môn i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y swyddog cyllid cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Gyngor Sir Ynys Môn yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ynys Môn sy'n ymwneud ag:
  - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a ph'un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a ph'un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
  - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll yn y meysydd canlynol: cofnodi siwrnalau anarferol;
- Cael dealltwriaeth am y fframwaith awdurdod sydd gan Gyngor Sir Ynys Môn, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ynys Môn.
- Cael dealltwriaeth am berthnasoedd partïon cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac ymgynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymgyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion siwrnalau ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrduedd bosibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ynys Môn, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Yr wyf yn tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ynys Môn yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Catherine Mealing-Jones
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Medi 2026

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd,
CF10 4BZ

Cyfrifoldeb y Swyddog Cyfrifyddu yw hygrededd gwefan Cyngor Sir Ynys Môn a'r gwaith o gynnal y wefan honno; nid yw'r gwaith a gyflawnir gan archwilwyr yn cynnwys ystyriaeth o'r materion hyn ac, yn unol â hynny, nid yw archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldebau am unrhyw newidiadau a allai fod wedi cael eu cyflwyno i'r datganiadau ariannol ers eu cyflwyno'n wreiddiol ar y wefan.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR AM Y FLWYDDYN A DDAETH i BEN AR 31 MAWRTH 2026

Dengys y datganiad hwn gostau cyfrifo yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r symiau a gyllidir o'r trethi. Mae'r Gwasanaethau yr adroddir arnynt isod yn seiliedig ar strwythur sefydliadol y Cyngor. Mae'r Cyngor yn codi trethi i gwrdd â gwariant yn unol â rheoliadau, gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Ceir darlun o'r sefyllfa o ran trethi yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

2025/26			Gwasanaethau	Nodyn	2024/25		
Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000			Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000
95,205	(17,963)	77,242	Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau		93,410	(19,892)	73,518
60,083	(19,107)	40,976	Gwasanaethau Oedolion		55,416	(17,620)	37,796
25,386	(7,107)	18,279	Gwasanaethau Plant		23,108	(6,760)	16,348
10,543	(7,738)	2,805	Tai		10,372	(8,162)	2,210
36,645	(11,965)	24,680	Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		31,689	(9,688)	22,001
22,380	(14,606)	7,774	Rheoleiddio ac Economaidd		21,940	(16,089)	5,851
7,536	(443)	7,093	Trawsnewid		7,079	(562)	6,517
24,029	(12,849)	11,180	Adnoddau		25,884	(14,832)	11,052
2,582	(224)	2,358	Busnes y Cyngor		2,596	(545)	2,051
1,634	(856)	778	Costau Corfforaethol a Democrataidd		349	(268)	81
863	(12)	851	Rheolaeth Corfforaethol		741	(10)	731
160	-	160	Costau heb eu ddosbarthu		242	-	242
16,808	(23,925)	(7,117)	Cyfrif Refeniw Tai (CRT)		16,364	(23,083)	(6,719)
303,854	**(116,795)**	**187,059**	**Diffyg ar weithrediadau sy'n parhau**		**289,190**	**(117,511)**	**171,679**
		19,793	Gwariant gweithredu arall	10			19,279
		4,415	Cyllido ac incwm a gwariant buddsoddi	11			2,031
		(234,877)	Trethiant ac incwm grant amhenodol	12			(234,111)
		(23,610)	**(Gwarged) / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau**				**(41,122)**
		18,492	Colledion amhariad ar asedau anghyfredol sydd wedi eu rhoi yn erbyn y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn				15,865
		(18,224)	Gwarged ar ailbrisio asedau anghyfredol				(20,007)
		173,935	Dileu Ased Pensiwn Net	9c & 34			139,086
		(159,169)	Ailfesur y rhwymedigaeth Pensiwn Net	9c & 34			(138,345)
		15,034	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**(3,401)**
		(8,576)	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**				**(44,523)**

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

Nod y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid (DGaC) yw dangos gwir effaith perfformiad ariannol y flwyddyn ar falansau'r Cyngor. Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DIGC) yn cynnwys llawer o addasiadau cyfrifyddu megis dibrisiant ac addasiadau pensiwn, na chaniateir iddynt, yn ôl y gyfraith, gael eu cyllido gan y Dreth Gyngor. Nid yw'r rhain yn gostau gwirioneddol sy'n effeithio ar falansau defnyddiadwy'r Cyngor. Er mwyn sicrhau nad yw'r costau cyfrifyddu hyn yn effeithio ar dalwyr y dreth gyngor a chronfeydd y Cyngor, caiff y costau hyn eu canslo yn yr DGaC ac fe'u dangosir hefyd yn y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn (DSCWG) a Nodyn 6.

2025/26			Gwasanaethau	2024/25		
Gwariant Net a godir i'r Gronfa Cyffredinol a Balansau'r CRT - A =C - B	Addasiadau rhwng Sail Cyllido a Sail Cyfrifo - B	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr -C		Gwariant Net a godir i'r Gronfa Cyffredinol a Balansau'r CRT - A = C- B	Addasiadau rhwng Sail Cyllido a Sail Cyfrifo - B	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - C
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
71,096	6,146	77,242	Cyfarwyddwr Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	67,309	6,209	73,518
41,268	(292)	40,976	Gwasanaethau Oedolion	37,626	170	37,796
18,536	(257)	18,279	Gwasanaethau Plant	16,304	44	16,348
2,921	(116)	2,805	Tai	2,254	(44)	2,210
17,918	6,762	24,680	Priffydd, Eiddo a Gwastraff	16,058	5,943	22,001
7,111	663	7,774	Rheoleiddio a Economaidd	5,250	601	5,851
6,904	189	7,093	Trawsnewid	6,228	289	6,517
11,387	(207)	11,180	Adnoddau	11,150	(98)	11,052
2,468	(110)	2,358	Busnes y Cyngor	2,087	(36)	2,051
861	(83)	778	Costau Corfforaethol a Democrataidd	676	(595)	81
721	130	851	Rheolaeth Corfforaethol	751	(20)	731
-	160	160	Costau heb eu dosbarthu	-	242	242
15,900	(23,017)	(7,117)	Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	16,535	(23,254)	(6,719)
197,091	**(10,032)**	**187,059**	**Cost Net Gwasanaethau**	**182,228**	**(10,549)**	**171,679**
(195,971)	(14,698)	(210,669)	Incwm a Gwariant Arall	(188,427)	(24,374)	(212,801)
1,120	**(24,730)**	**(23,610)**	**(Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau**	**(6,199)**	**(34,923)**	**(41,122)**
(56,037)			Balans agoriadol y Gronfa Cyffredinol a'r CRT ar 1 Ebrill	(49,838)		
1,120			Llai diffyg ar falans y Gronfa Cyffredinol a'r CRT yn y flwyddyn	(6,199)		
(54,917)	Yn cynnwys:		**Balans cau y Gronfa Cyffredinol a'r CRT ar 31 Mawrth**	**(56,037)**	Yn cynnwys:	
51,830	Cronfa'r Cyngor			(48,060)	Cronfa'r Cyngor	
3,087	CRT			(7,977)	CRT	
54,917				**(56,037)**		

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH i BEN AR 31 MAWRTH 2026

Dengys y Datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn eraill. Mae'r llinell (Diffyg) / Gwarged ar ddarparu gwasanaethau'n dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor i bwrpas pennu'r Dreth Gyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas pennu rhenti. Mae'r llinell '(Gostyngiad)/Cynnydd Net cyn Trosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn' clustnodedig yn dangos y symudiad yn y flwyddyn o falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai cyn i'r Cyngor wneud unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig.

	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig Cronfa'r Cyngor (Nodyn 7) £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf (Nodyn 8) £'000	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Balansau Ysgolion (Nodyn 7) £'000	Arian wrth Gefn Yr Brwdd Uchelgais £'000	Cyfanswm Cronfa y Cyngor wrth gefn y gellir ei defnyddio £'000	Balans CRT (Datganiadau Ariannol Atodol) £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clystnodedig CRT (Nodyn 8) £'000	Cyfanswm cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio gan £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio (Nodyn 9) £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn (y Cyngor) £'000
Balans ar 1 Ebrill 2024	**15,605**	**16,517**	**2,390**	**464**	**5,577**	**587**	**41,140**	**8,189**	**509**	**8,698**	**49,838**	**391,735**	**441,573**
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod y flwyddyn													
Addasiad i'r balans agoriadol											-		-
Gwarged / (Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	18,360	-	-	-	-	-	18,360	22,762	-	22,762	**41,122**	-	**41,122**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**3,401**	**3,401**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**18,360**	**-**	**-**		**-**	**-**	**18,360**	**22,762**	**-**	**22,762**	**41,122**	**3,401**	**44,523**
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol a'r rheoliadau (Nodyn 6)	(11,202)	-	226	(464)	-	-	(11,440)	(22,974)	(509)	(23,483)	**(34,923)**	**34,923**	**-**
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddiadau i'r Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	**7,158**	**-**	**226**	**(464)**	**-**	**-**	**6,920**	**(212)**	**(509)**	**(721)**	**6,199**	**38,324**	**44,523**
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig (Nodyn 7)	(4,603)	4,242	-	538	(503)	326	-	-	-	-	-	-	-
(Gostyngiad) / Cynnydd yn ystod y flwyddyn	**2,555**	**4,242**	**226**	**74**	**(503)**	**326**	**6,920**	**(212)**	**(509)**	**(721)**	**6,199**	**38,324**	**44,523**
Balans ar 31 Mawrth 2025	**18,160**	**20,759**	**2,616**	**538**	**5,074**	**913**	**48,060**	**7,977**	**-**	**7,977**	**56,037**	**430,059**	**486,096**
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod y flwyddyn													
Addasiadau i'r balans agoriadol													
Gwarged / (Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	5,483	-	-	-	-	-	5,483	18,127	-	18,127	**23,610**	-	23,610
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(15,034)	(15,034)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**5,483**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5,483**	**18,127**	**-**	**18,127**	**23,610**	**(15,034)**	**8,576**
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol â'r rheoliadau (Nodyn 6)	(1,766)		165	(112)	-	-	(1,713)	(23,017)	-	(23,017)	**(24,730)**	24,730	-
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddiadau i'r Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	**3,717**	**-**	**165**	**(112)**	**-**	**-**	**3,770**	**(4,890)**	**-**	**(4,890)**	**(1,120)**	**9,696**	**8,576**
Trosglwyddiadau net i/(o)													
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	(2,826)	3,676	-	809	(746)	(913)	-	-	-	-	-	-	-
(Gostyngiad) / Cynnydd yn ystod y flwyddyn	**891**	**3,676**	**165**	**697**	**(746)**	**(913)**	**3,770**	**(4,890)**	**-**	**(4,890)**	**(1,120)**	**9,696**	**8,576**
Balans ar 31 Mawrth 2026	**19,051**	**24,435**	**2,781**	**1,235**	**4,328**	**-**	**51,830**	**3,087**	**-**	**3,087**	**54,917**	**439,755**	**494,672**

FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2026

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan y Cyngor ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu dal gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn y gellir ond ei defnyddio ar gyfer gwariant cyfalaf neu i dalu dyledion). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw'r rheini na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu, lle byddai'r arian ond ar gael i ddarparu gwasanaethau petai'r asedau'n cael eu gwerthu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn) a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn, llinell 'Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo A Sail Gyllido Dan y Rheoliadau'.

	Nodyn	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000
Eiddo, offer a chyfarpar	13	603,794	580,318
Asedau Treftadaeth	15	2,301	2,299
Eiddo Buddsoddi	16	10,201	10,068
Asedau Anniriaethol		111	175
Dyledwyr tymor hir	18	2,169	1,625
Asedau hawl defnydd tymor hir	43	2,749	1,857
Asedau tymor hir		**621,325**	**596,342**
Asedau a ddelir i'w gwerthu		813	833
Rhestrau stoc		313	421
Dyledwyr tymor byr	18	53,206	67,895
Buddsoddiadau tymor byr	35a	-	-
Arian a chywerthoedd arian	19	20,234	13,571
Asedau Cyfredol		**74,566**	**82,720**
Benthyca tymor byr	35b	(2,507)	(2,206)
Credydwyr tymor byr	20	(49,260)	(41,257)
Darpariaethau tymor byr	21	(1,123)	(749)
Derbyniadau grantiau ymlaen llaw	30	(4,914)	(13,104)
Rhwymedigaethau hawl defnydd tymor byr	43	(446)	(427)
Rhwymedigaethau Cyfredol		**(58,250)**	**(57,743)**
Credydwyr tymor hir	20	(261)	(255)
Darpariaethau tymor hir	21	(1,463)	(1,567)
Benthyca tymor hir	35b	(121,049)	(121,726)
Derbyniadau grantiau tymor hir ymlaen llaw	30	-	(1,349)
Rhwymedigaethau tymor hir eraill	34	(18,293)	(9,259)
Rhwymedigaethau hawl defnydd tymor hir	43	(1,903)	(1,067)
Rhwymedigaethau tymor hir		**(142,969)**	**(135,223)**
Asedau net		**494,672**	**486,096**
Cronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio	MIRS	54,917	56,037
Cronfeydd wrth gefn nad na ellir eu defnyddio	9	439,755	430,059
Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn		**494,672**	**486,096**

DATGANIAD LLIF ARIAN – AM Y FLWYDDYN A DDAETH i BEN 31 MAWRTH 2026

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn arian parod a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol. Dengys y datganiad sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu a defnyddio arian parod a chywerthoedd arian trwy ddosbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor a gyllidir trwy drethiant ac incwm grant neu gan dderbynwyr y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae'r gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r all-lif arian ar gyfer adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarparu gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae'r llif arian sy'n codi o weithgareddau cyllido'n ddefnyddiol i ragweld yr hawl a fydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian y Cyngor yn y dyfodol.

	Nodyn	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwarged /(Diffyg) Net ar Ddarparu Gwasanaethau		**23,610**	**41,122**
Eitemau di-arian a godir ar gyfrifon Incwm a Gwariant	22	29,087	28,946
Eitemau arian ni chodir ar cyfrif Inwm a Gwariant	22	(13,744)	(12,774)
Symudiad mewn Asedau Cyfredol net	22	12,991	(18,721)
Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu cyllido	22	(26,155)	(38,773)
Llif arian net o Weithgareddau Gweithredu		**25,789**	**(200)**
Llif arian net o Weithgareddau Buddsoddi	23	**(18,327)**	**(17,413)**
Llif arian net o Weithgareddau Cyllido	24	**(799)**	**(923)**
(Gostyngiad)/Cynnydd Net mewn Arian Parod a Chywerthoedd Arian		**6,663**	**(18,536)**
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar gychwyn y flwyddyn ariannol		13,571	32,107
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol	19	**20,234**	**13,571**

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN 1 – NODYN AR Y DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

2025/26

Addasiadau o'r Gronfa Cyffredinol i gael Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau Ar Gyfer Dibenion Cyfalaf £'000	Newid Net Ar Gyfer yr Addasiadau Pensiwn £'000	Gwahaniaethau statudol eraill £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addysg, Pobl ifanc a Sgiliau	7,106	(1,161)	201	6,146
Gwasanaethau Oedolion	647	(1,018)	79	(292)
Gwasanaethau Plant	342	(603)	4	(257)
Tai	46	(156)	(6)	(116)
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	6,354	(581)	989	6,762
Rheoleiddio a Economaidd	1,244	(574)	(7)	663
Trawsnewid	494	(329)	24	189
Adnoddau	-	(275)	68	(207)
Busnes y Cyngor	(1)	(104)	(5)	(110)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	871	(954)	-	(83)
Rheolaeth gorfforaethol	-	-	130	130
Costau Na Ddosbarthwyd	-	160	-	160
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	(22,626)	(459)	68	(23,017)
Cost net Gwasanaethau	**(5,523)**	**(6,054)**	**1,545**	**(10,032)**
Incwm a Gwariant arall o'r Dadansoddiad Cyllido	(15,015)	322	(5)	(14,698)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Cyffredinol a'r CRT (Gwarged) neu Ddiffyg a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg	**(20,538)**	**(5,732)**	**1,540**	**(24,730)**

2024/25

Addasiadau o'r Gronfa Cyffredinol i gael Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau Ar Gyfer Dibenion Cyfalaf £'000	Newid Net Ar Gyfer yr Addasiadau Pensiwn £'000	Gwahaniaethau statudol eraill £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Dysgu Gydol Oes	6,127	(375)	457	6,209
Gwasanaethau Oedolion	587	(326)	(91)	170
Gwasanaethau Plant	261	(196)	(21)	44
Tai	35	(47)	(32)	(44)
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	6,062	(187)	68	5,943
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	745	(180)	36	601
Trawsnewid	384	(99)	4	289
Adnoddau	-	(87)	(11)	(98)
Busnes y Cyngor	1	(36)	(1)	(36)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	452	(1,047)	-	(595)
Rheoli Corfforaethol	-	-	(20)	(20)
Costau Na Ddosbarthwyd	-	242	-	242
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	(23,084)	(93)	(77)	(23,254)
Cost net Gwasanaethau	**(8,430)**	**(2,431)**	**312**	**(10,549)**
Incwm a Gwariant arall o'r Dadansoddiad Cyllido	(24,801)	427	-	(24,374)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Cyffredinol a'r CRT (Gwarged) neu Ddiffyg a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg	**(33,231)**	**(2,004)**	**312**	**(34,923)**

NODYN 2 – SAFONAU CYFRIFO SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND NAD YDYNT WEDI EU MABWYSIADU HYD YMA

Y safonau sydd wedi'u cyflwyno gan God 2026/27, lle mae angen datgeliadau yn natganiadau ariannol 2025, yn unol â gofynion paragraff 3.3.4.3 y Cod, yw:

a) **Addasiadau i'r Safonau Adrodd Ariannol 102, sy'n berthnasol i'r DU a Gweriniaeth Iwerddon (Diwygiadau i asedau Treftadaeth)** a gyhoeddwyd fis Mawrth 2024

Mae'r safon hwn yn berthnasol i sefydliadau cymwys nad ydynt yn dilyn y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Gofynnir i'r Cyngor baratoi'r cyfrifon ariannol mewn cydymffurfiaeth â'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol, fel y'u diwygiwyd gan God Ymarfer CIPFA ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol 2025/26. Felly, nid yw'r diwygiadau hyn yn effeithio ar y Datganiad o Gyfrifon hwn.

b) **Diwygiadau i Ddosbarthiad a Mesuriad Offerynnau Ariannol (Diwygiadau i Safon Adrodd Ariannol 9 a 7) a** gyhoeddwyd fis Mai 2024

Mae'r newidiadau i Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9 yn nodi nad yw atebolrwydd ariannol yn cael adnabod ar 'ddyddiad y setliad', sef dyddiad dod i ben yr hawl i dderbyn arian parod. Yma, bydd y rwymedigaeth perthnasol yn cael ei rhyddhau a hynny drwy ei thalu yn ôl, ei chanslo neu ddod i ben. Yn ychwanegol, os bydd atebolrwydd ariannol yn cael ei setlo yn llawn neu'n rhannol, gan ddefnyddio system taliadau electronig, gall endid fabwysiadu polisi i ddat-gydnabod yr holl atebolrwydd ariannol cyn ddyddiad y setliad mewn amgylchiadau lle nad oes modd tynnu, stopio neu ganslo taliadau electronig na chael gafael ar yr arian parod oherwydd y cyfarwyddyd talu. Yn ystod 2025/26, mae gwaith y Cyngor i ddat-gydnabod offerynnau ariannol yn cyd-fynd â dyddiadau'r setliad.

Mae'r newidiadau i Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol 7 yn ymwneud â'r cynnydd mewn datgeliadau, lle mae newidiadau wedi bod i werth teg ecwiti yn ystod y cyfnod. Ni ddaliodd y Cyngor unrhyw offerynnau ariannol h.y. buddsoddiadau neu atebolrwydd a gafodd eu prisio am werth teg yn 2025/26. Mae buddsoddiadau'r Cyngor i gyd yn asedau ariannol sydd wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio. Roedd y safon hefyd yn cyflwyno newidiadau oedd yn ymwneud â'r buddsoddiadau ac atebolrwydd gwahanol sy'n arwain at newidiadau oherwydd nodweddion dibynnol nad ydynt yn ymwneud â newidiadau mewn risgiau neu gostau benthyca sylfaenol. Nid yw offerynnau ariannol y Cyngor yn cynnwys nodweddion o'r fath.

c) **Mae Gwelliannau Blynyddol i Safonau Cyfrifeg Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol - argraffiad 11,** a gyhoeddwyd fis Gorffennaf 2024

Mae hyn yn gwneud mân ddiwygiadau i bump safon cyfrifeg ar gyfer y cyfnodau hynny sy'n dechrau ar ôl, neu ar 1 Ionawr 2026. Mae CIPFA o'r farn nad oes gan y newidiadau hyn lawer o berthnasedd.

d) **Contractau sy'n Cyfeirio at Drydan sy'n Ddibynnol ar Natur (Addasiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9 a 7)** a gyhoeddwyd fis Rhagfyr 2024

Nid yw'r gofynion hyn yn cael effaith ar y cyfrifon hyn, gan fod y gofynion mewn grym ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf, sef 2026/27.

NODYN 3 – BARNAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU'R POLISÏAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisïau cyfrifo a restrir yn Nodyn 44, mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud barnau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu rheini sydd yn cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y barnau allweddol sydd wedi eu gwneud yn y Datganiad Cyfrifon yw:-

- Mae'r Cyfrifon wedi cael eu paratoi mewn modd sy'n tybio y bydd y swyddogaethau a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i fod yn weithredol am y dyfodol rhagweladwy. Corff llywodraeth leol yw'r Cyngor a grëwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994. Mae'r Cyngor yn gweithredu o fewn hinsawdd ariannol anodd, yr un modd â phob awdurdod lleol yng Nghymru. Fodd bynnag, ni cheir unrhyw arwyddion naill ai o berfformiad ariannol yr Awdurdod na chynlluniau Llywodraeth Cymru sy'n tanseilio'r farn y bydd y Cyngor yn parhau i weithredu fel sefydliad hyfyw yn y dyfodol.

- Mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw nifer o asedau a ddefnyddir i ddibenion cymdeithasol neu ddatblygu economaidd, stad man daliad Cyngor yw'r un mwyaf nodedig yn cael eu dal i bwrpas creu incwm neu gynyddu cyfalaf yn unig ac, o'r herwydd, nid ydynt yn cael eu hystyried fel eiddo buddsoddiad. O ganlyniad, caiff yr asedau hyn eu nodi fel Asedau Anghfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen.

NODYN 4a – RHAGDYBIAETHAU A WNAED YNGHYLCH ANSICRWYDD YN Y DYFODOL AC AMCANGYFRIFON A FFYNONELLAU ERAILL O ANSICRWYDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar ragdybiaethau wedi eu gwneud gan y Cyngor am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Gwneir amcangyfrifon drwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir bennu balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon.

Gellir ystyried yr eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 fel rhai sydd fwyaf agored i risg o gamgymeriad amcangyfrif yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod: -

Asedau Anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifo. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 13 a nodyn 13b Asedau Seilwaith. Gwerth asedau PPE y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 oedd £611.754m (£580.318m ar 31 Mawrth 2025). Mae Asedau Hawl-I-Ddefnyddio sy'n cael eu mesur yn ôl gwerth teg yn cael eu gwerthuso bob pum mlynedd. Yn y blynyddoedd cyfamserol, amcangyfrifir eu gwerthoedd gan ddefnyddio mynegeion allanol addas. Os nad oes mynegai ar gael, bydd yr asedau'n cael eu prisio yn ystod trydedd flwyddyn y rhaglen pum mlynedd.

Mae Cyfarpar Diogelu Personol (PPE) yn cael ei ailbrisio bob pum mlynedd ac ers 2025/26 a thu hwnt, mae gwerth rhai PPE yn cael eu hamcangyfrif yn y blynyddoedd cyfamserol gan ddefnyddio mynegeion allanol priodol neu, os nad oes mynegai priodol, mae'r asedau'n cael eu prisio yn ystod trydedd flwyddyn y rhaglen pum mlynedd.

Darpariaethau – Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaethau sy'n cyfateb i £2.622m (£2.316m ar 31 Mawrth 2025) ar gyfer materion ansicr all arwain at gostau sylweddol mewn blynyddoedd i ddod. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â chostau ôl-ofal ar gyfer safle tirlenwi Penhesgyn a rhwymedigaethau posibl sy'n deillio o hawliadau yswiriant. Ceir manylion llawn yn Nodyn 21.

Rhwymedigaeth Pensiynau – Yn debyg i'r llynedd, mae Actiwari'r Cyngor wedi dynode gwerth y Gronfa Bensiwn i sefyllfa dros ben ac felly ased pensiwn net o £155.642m heb gynnwys rhwymedigaethau pensiwn heb eu hariannu. Mae'r gwarged hwn wedi'i leihau i ddim o ganlyniad i reolau pensiynau sy'n cyfyngu ar adrodd ar ased pensiynau net yn y fantolen. Mae hyn oherwydd newid yn y tybiaethau y mae'r Actiwari wedi'u defnyddio mewn perthynas â'r ffactor disgownt oherwydd cynnydd mewn llog a chyfraddau bond. Defnyddir hyn i gyfrifo faint fydd rhwymedigaethau pensiwn y dyfodol ar brisiau heddiw, fel y gellir ei gymharu â gwerth cyfredol/gwerth marchnadol buddsoddiadau ac asedau. (adroddwyd am ased o £138.823m heb gynnwys rhwymedigaethau heb eu haniannu am y gwerth ar 31 Mawrth 2025). Mae rhwymedigaeth net o £18.293m (£9.259m ar 31 Mawrth 2025) yn parhau i

fod ar atebolrwydd pensiwn am rwymedigaethau heb eu hariannu na ellir eu gwrthbwyso eto'r gwarged ar y gronfa bensiwn.

Mae prisiad cyfrifeg y pensiwn yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â chyfraddau disgownt, codiadau cyflog rhagamcanol, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac enillion disgwyliedig ar asedau pensiwn. Mae cwmni o actiwarïau ymgynghorol yn cael ei gyflogi gan y Cyngor gweinyddu i roi cyngor arbenigol ar y rhagdybiaethau sydd i'w cymhwyso. Ceir rhagor o fanylion yn Nodyn 34 a'r adroddiad naratif. Mae'r nodyn yn cynnwys y gwarged, fodd bynnag, fel yr amlinellir yn yr adroddiad naratif, nid yw hyn wedi'i gynnwys yn y fantolen oherwydd cyfyngiadau a ragnodir gan IAS19 a IFRIC14 ar gyfrifo pensiynau.

Lwfans Colli Nam a darpariaethau Dyledion Gwael – Ar 31 Mawrth 2026, roedd gan y Cyngor falans o £57.553m (£69.520m yn 2024/25) o ran dyledion net. Awgrymodd adolygiad o'r balans dyledion fod swm amhariad o £9.968m yn briodol ar gyfer dyledion amheus (£8.532m ar 31 Mawrth 2025). Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng lefel yr amhariad a ddefnyddiwyd a'r gwir sefyllfa ôl-ddyledion ei adlewyrchu ym mhatrwm gwariant y dyfodol. Mae'r ffigwr lwfans colledion amhariad / darpariaeth ar gyfer drwgddyledion wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 18.

Mesur Gwerth Teg – Mae y mwyafrif o asedau anghyfredol y Cyngor yn cael eu mesur ar Werth Teg, gyda'r eithriad o isadeiledd sydd werth £74.568m, asedau cymunedol gwerth £259k, asedau sy'n cael eu hadeiladu werth £39.989m ac offer, cerbydau a chyfarpar sydd werth £13.167m. Mae'r rhain i gyd yn cael eu prisio ar gost hanesyddol wedi'i ddibrisio.

Prydlesi – Mae'r Cyngor wedi gweithredu gofynion IFRS16 prydlesi o 1 Ebrill 2024. Mae hyn wedi arwain at amcan o'r cyfnod i rhai prydlesi ble mae contractau newydd yn parhau y tu hwnt i ddyddiad gwreiddiol y prydles. Mae cerbydau a eiddo wedi'u rhentu i leddfu digartrefedd yn tueddu i fod yn brydlesi parhaus. Lle nad yw prydles neu gontract gyda mynediad at ased yn benodol am y gyfradd fuddiant wedi'i chynnwys, mae'r Cyngor yn defnyddio cyfradd annuite PWLB ar gyfer cyfnod y prydles, fel ei gyfradd benthyca ychwanegol. Mae llawer o brydlesi yn cael eu gwerthuso ar sail yr fodel costau ond mae rhai asedau, yn enwedig rhai eiddo, yn cael eu gwerthuso ar werth teg. Mae Asedau Hawl-I-Ddefnyddio sy'n cael eu mesur yn ôl gwerth teg yn cael eu gwerthuso bob pum mlynedd. Yn y blynyddoedd cyfamserol, amcangyfrifir eu gwerthoedd gan ddefnyddio mynegeion allanol addas. Os nad oes mynegai ar gael, bydd yr asedau'n cael eu prisio yn ystod trydedd flwyddyn y rhaglen pum mlynedd. Gweler Nodyn 43 am wybodaeth am asedau gyda hawl i'w defnyddio.

NODYN 4b – ADDASIADAU CYFNOD BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISÏAU CYFRIFYDDU AC AMCANGYFRIFON A GWALLAU

Mae polisi prisio PPE y Cyngor wedi'i ddiweddaru i adlewyrchu gofynion mynegeion newydd CIPFA a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2025. Os nad oes mynegai priodol ar gael, bydd yr asedau perthnasol yn cael eu prisio yn ystod trydedd flwyddyn y rhaglen pum mlynedd.

NODYN 5 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Rhaid i'r Cyngor adrodd am ddigwyddiadau perthnasol sy'n digwydd ar ôl y cyfnod adrodd ar 31 Mawrth 2026 a hyd at y dyddiad y cafodd y cyfrifon ddrafft i'w cyhoeddi ar 30 Medi 2026.

Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau perthnasol rhwng y cyfnod adrodd a'r dyddiad y cyhoeddwyd y cyfrifon drafft.

NODYN 6 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFO A SAIL CYLLIDO DAN REOLIADAU

2025/26	Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu ddefnyddio							
	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Gwarchodfa Derbyniadau Cyfalaf £'000	Cronfa Grantiau Cyfalaf Heb ei Gymhwyso £'000	Cyfanswm Cronfa'r Cyngor £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000	Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio £'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:								
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:								
Taliadau am dibrisiant, amhariad ac amorteiddio asedau anghyfredol	17,999	-	-	17,999	3,711	-	3,711	(21,710)
Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(496)	-	-	(496)	(16)	-	(16)	512
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad colled / (ennill)	(132)	-	-	(132)	-	-	-	132
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(13,697)	-	-	(13,697)	(12,179)	-	(12,179)	25,876
Asedau a roddwyd - prydlesi	(61)	-	-	(61)	-	-	-	61
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	733	-	-	733	-	-	-	(733)
Dadgydnabod - prydlesi	(3)	-	-	(3)	-	-	-	3
Swm a gludir o asedau anghyfredol a werthwyd	73	-	-	73	-	-	-	(73)
Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:								
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer Cyllido Cyfalaf	(356)	-	-	(356)	(147)	-	(147)	503
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer prydlesu	(400)	-	-	(400)	(24)		(24)	424
Darpariaeth refeniw wirfoddol	-	-	-	-	(1,031)	-	(1,031)	1,031
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau'r Cronfa'r Cyngor a CRT	(1,505)	-	-	(1,505)	(12,935)	-	(12,935)	14,440
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:								
Elw o werthu asedau anghyfredol	(218)	218	-	-	-	-	-	-
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	-	(53)	-	(53)	-	-	-	53
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	112	-	(112)	-	-	-	-	-
Addasiadau'n ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:								
Swm ble mae'r costau cyllido yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau cyllido priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(14)	-	-	(14)	(5)	-	(5)	19
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:	**2,035**	**165**	**(112)**	**2,088**	**(22,626)**	**-**	**(22,626)**	**20,538**
Addasiadau sy'n cynnwys y Gronfa Bensiynau:								
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol a ddebyddir neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 34)	7,414	-	-	7,414	598	-	598	(8,012)
Cyfraniadau pensiwn cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(12,687)	-	-	(12,687)	(1,057)	-	(1,057)	13,744
Cyfanswm Addasiadau Pensiynau	(5,273)	-	-	(5,273)	(459)	-	(459)	5,732
Addasiad sy'n cynnwys Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronedig				-			-	-
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledu tymor byr	1,472	-	-	1,472	68	-	68	(1,540)
Cyfanswm addasiad absenoldebau cronedig	1,472	-	-	1,472	68	-	68	(1,540)
Cyfanswm yr addasiadau	**(1,766)**	**165**	**(112)**	**(1,713)**	**(23,017)**	**-**	**(23,017)**	**24,730**

2024/25	Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu ddefnyddio							
	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Gwarchodfa Derbyniadau Cyfalaf £'000	Cronfa Grantiau Cyfalaf Heb ei Gymhwyso £'000	Cyfanswm Cronfa'r Cyngor £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000	Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio £'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:								
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:								
Taliadau am dibrisiant, amhariad ac amorteiddio asedau anghyfredol	14,647	-	-	14,647	3,700	-	3,700	(18,347)
Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	334	-	-	334	-	-	-	(334)
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad colled / (ennill)	(2,295)	-	-	(2,295)	-	-	-	2,295
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(20,453)	-	-	(20,453)	(17,430)	-	(17,430)	37,883
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	999	-	-	999	-	-	-	(999)
Dadgydnabod	712	-	-	712	-	-	-	(712)
Swm a gludir o asedau anghyfredol a werthwyd	235	-	-	235	843	-	843	(1,078)
Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	-	-	-	-	-	-	-	-
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer Cyllido Cyfalaf	(1,569)	-	-	(1,569)	(141)	-	(141)	1,710
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer prydlesu	(327)			(327)	(13)		(13)	340
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau'r Cronfa'r Cyngor a CRT	(2,155)	-	-	(2,155)	(9,126)	-	(9,126)	11,281
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:	-	-	-	-	-	-	-	-
Elw o werthu asedau anghyfredol	(258)	258	-	-	(632)	632	-	-
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	-	(32)	-	(32)	-	(1,141)	(1,141)	1,173
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	464	-	(464)	-	-	-	-	-
Derbyniadau cyfalaf eraill	-	-	-	-	-	-	-	-
Addasiadau'n ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:	-	-	-	-	-	-	-	-
Swm ble mae'r costau cyllido yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau cyllido priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(14)	-	-	(14)	(5)	-	(5)	19
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:	**(9,680)**	**226**	**(464)**	**(9,918)**	**(22,804)**	**(509)**	**(23,313)**	**33,231**
Addasiadau sy'n cynnwys y Gronfa Bensiynau:								
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol a ddebyddir neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 34)	10,863	-	-	10,863	(93)	-	(93)	(10,770)
Cyfraniadau pensiwn cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(12,774)	-	-	(12,774)	-	-	-	12,774
Cyfanswm Addasiadau Pensiynau	(1,911)	-	-	(1,911)	(93)	-	(93)	2,004
Addasiad sy'n cynnwys Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronedig				-			-	-
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledu tymor byr	389			389	(77)		(77)	(312)
Cyfanswm addasiad absenoldebau cronedig	389	-	-	389	(77)	-	(77)	(312)
				-			-	-
Cyfanswm yr addasiadau	**(11,202)**	**226**	**(464)**	**(11,440)**	**(22,974)**	**(509)**	**(23,483)**	**34,923**

NODYN 7 – CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODEDIG

	Balans ar 31/03/2024 £'000	Trosglwyd diadau Mewn 2024/25 £'000	Trosglwyd diadau Allan 2024/25 £'000	Balans ar 31/03/2025 £'000	Balans Agoriadol 01/04/2025 £'000	Trosglwyd diadau Mewn 2025/26 £'000	Trosglwyd diadau Allan 2025/26 £'000	Balans ar 31/03/2026 £'000
Cronfeydd wrth gefn cyfyngedig gwasanaethau - llai na £500k*	5,976	3,183	(1,759)	7,400	7,064	1,946	(2,472)	6,538
Cronfeydd wrth gefn cyfyngedig gwasanaethau - sydd ers Marwrth 2023 a Mawrth 2024 wedi disgyn yn llai na £500k	1,483	21	(198)	1,306	622	-	(79)	543
Cynllun Hyfforddeion*	-	-	-	-	408	516	(300)	624
Ailgartrefu Pobl Affganistan*	-	-	-	-	427	116	-	543
Llog Cronfa Ffyniant Cyffredin (SPF) a Dderbyniwyd*	-	-	-	-	185	370	-	555
Cronfeydd wrth gefn cyfyngedig gwasnaethau mwy - £500k neu fwy:-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gwastraff / Ailgylchu	-	987	-	987	987	2,386	(220)	3,153
Rhesymoli Ysgolion	402	279	(133)	548	548	-	(224)	324
Cronfa Ad-dalu Offer TGCh Addysg	461	150	-	611	611	217	-	828
Cronfa wrth gefn Yswiriant	1,250	-	-	1,250	1,250	-	-	1,250
Cyfraniadau refeniw tuag at Gyfalaf nas defnyddiwyd	1,340	1,626	(1,716)	1,250	1,250	872	(1,018)	1,104
Cyfraniadau A106 Datblygwyr Tai	840	-	(187)	653	653	197	(264)	586
Tai Fforddiadwy	1,269	82	(649)	702	702	615	(98)	1,219
Gwelliannau Hamdden	762	-	-	762	762	212	(3)	971
Setliad Refeniw Ychwanegol - Ymateb i Gynnydd mewn Chwyddiant	1,715	-	(723)	992	992	1,373	(20)	2,345
Addysg Allsirol	500	-	-	500	500	-	-	500
Cartrefi i Ucrain	519	80	(165)	434	434	-	(308)	126
Risg Ad-dalu Treth y Cyngor	-	900	-	900	900	-	(138)	762
Cwlfert Safle Penhesgyn	-	2,464	-	2,464	2,464	-	-	2,464
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd	**16,517**	**9,772**	**(5,530)**	**20,759**	**20,759**	**8,820**	**(5,144)**	**24,435**
Balansau Ysgolion	5,577	5,223	(5,726)	5,074	5,074	4,376	(5,122)	4,328
Cyfanswm	**22,094**	**14,995**	**(11,256)**	**25,833**	**25,833**	**13,196**	**(10,266)**	**28,763**

*Mae tair cronfa wedi cynyddu i dros £500k yn ystod y flwyddyn felly mae balans agoriadol ar gyfer y flwyddyn wedi ei addasu i adlewyrchu hyn.

Y cronfeydd wrth gefn mwyaf arwyddocaol yw:

Gwastraff / Ailgylchu – defnyddir y gronfa yma i ariannu prosiectau rheoli gwastraff yn y dyfodol.

Rhesymoli Ysgolion – i'w ddefnyddio ar gyfer rhesymoli ysgolion.

Cronfa Ad-dalu Offer TGCh Addysg - mae hon ar gyfer ariannu costau amnewid offer TG mewn ysgolion.

Cronfa wrth Gefn Yswiriant – ar gyfer ariannu colledion nad oes yswiriant ar eu cyfer a thaliadau dros ben polisïau yswiriant.

Cyfraniadau Refeniw nas Defnyddiwyd ar gyfer Cyfalaf – cronfa wrth gefn yw hon sydd yn cynnwys cyfraniadau refeniw tuag at brosiectau nad ydynt wedi cael eu cwblhau, neu sydd wedi cael eu cyllido gan grant cyffredinol, er mwyn gostwng costau cyllido cyfalaf. Lle mae prosiectau wedi derbyn cyllid arall, mae'n rhyddhau'r cyfraniad refeniw i gyllido prosiect arall yn y dyfodol, unwaith eto i ostwng costau cyllido cyfalaf.

Cyfraniadau A106 Datblygwyr Tai – cyfraniadau a dderbyniwyd gan ddatblygwyr a fydd yn ael ei ddefnyddio i gyllido prosiectau o fewn termau'r cytundeb.

Tai Fforddiadwy – mae’r gronfa wrth gefn hon ar gyfer ariannu prosiectau fydd yn cynyddu’r stoc o dai fforddiadwy ar Ynys Môn.

Gwelliannau Hamdden – cyllidir y gronfa wrth gefn hon o daliad annisgwyl a dderbyniwyd gan CThEM ar ôl i CThEM golli achos llys a oedd yn dadlau na ddylai CThEM gasglu TAW ar wasanaethau hamdden. Derbyniodd y Cyngor ad-daliad o bron i £900k gan CThEM. Defnyddir y balans cyfredol o £762k i gyllido gwelliannau i gyfleusterau Hamdden y Cyngor ar Ynys Môn.

Setliad Refeniw Ychwanegol – mae hwn i ariannu pwysau annisgwyl o ganlyniad i chwyddiant yn ystod y flwyddyn ariannol.

Addysg Allsirol – defnyddir y gronfa hon i leihau'r risg sy'n gysylltiedig â'r gyllideb a arweinir gan y galw ac ariannu cynnydd annisgwyl yn ystod y flwyddyn.

Cartrefi i Wcráin – cymorth i deuluoedd o’r Wcráin i sefydlu bywyd yng Nghymru**.**

Arian wrth Gefn Risg Treth Cyngor – i ariannu unrhyw ad-daliadau treth gyngor.

Cwlfert Safle Penhesgyn – mae hwn i ariannu unrhyw waith atal llifogydd posib ac atgyweirio arwyddocaol posib fydd y cwlfert ar safle Penhesgyn ei angen pe bai’r cwlfert yn methu’n gyfan gwbl yn y dyfodol.

Cynllun Hyfforddeion – mae hwn i ariannu cynlluniau ar gyfer cyflogi hyfforddeion ar gytundebau penodol o fewn gwasanaethau gwahanol yn y Cyngor.

Ailgartrefu Pobl Affgan – grant yw hwn i ailgartrefu cyfieithwyr, ffoaduriaid a’u teuluoedd o Affganistan.

Llog Cronfa Ffyniant Cyffredin (SPF) a Dderbyniwyd - swm sy’n cael ei gadw i ariannu unrhyw gostau gweinyddol annisgwyl yn dilyn cloi’r cynllun SPF.

Balansau Ysgolion – Cedwir y balansau hyn ar gyfer defnydd pob ysgol yn unol â’u hamcanion addysgol. Ar 31 Mawrth 2026, roedd chwech o’r pedwardeg ysgol gynradd gyda balansau mewn diffyg (pedwar mewn diffyg ar 31 Mawrth 2025). Nid oedd yr un o’r pum ysgol uwchradd mewn sefyllfa ddiffygiol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (dim ar 31 Mawrth 2025), nid yw’r ysgol arbennig mewn sefyllfa ddiffygiol ar 31 Mawrth 2025. Gwerth cyfunol yr ysgolion mewn diffyg yw £202k (£194k ar 31 Mawrth 2025). Gellir cael copïau o’r Datganiadau Adran 52, y mae’n ofynnol i bob Cyngor ei baratoi ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol o dan Adran 52(2) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, gan yr Adain Gyfrifeg, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Sir, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7TW.

NODYN 8 – CRONFA WRTH GEFN DERBYNIADAU CYFALAF

Dyma dderbyniadau arian parod o werthu asedau'r Cyngor. Defnyddir rhain i gyllido gwariant cyfalaf yn y flwyddyn neu i ddwyn ymlaen am flynyddoedd yn y dyfodol. Bydd balans o £2.781m yn cael ei ddwyn ymlaen i 2026/27 i helpu cyllido rhaglen gyfalaf flwyddyn nesaf.

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Balans 1 Ebrill	2,616	2,899
Derbyniadau Cyfalaf yn y Flwyddyn (net o leihad ar gyfer costau gweinyddu)	218	890
	2,834	**3,789**
Llai:		
Derbyniadau a roddwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	-	-
Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd i gyllido	(53)	(1,173)
Eraill	-	-
Balans ar 31 Mawrth	**2,781**	**2,616**

NODYN 9 - CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	31/03/2026 £'000	31/03/2025 £'000
a) Cyfrif Addasu Cyfalaf	264,374	238,941
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(271)	(289)
b) Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	199,010	204,192
c) Cronfa Wrth Gefn Pensiwn	(18,293)	(9,259)
ch) Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	(5,065)	(3,526)
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	**439,755**	**430,059**

NODYN 9a – CYFRIF ADDASU CYFALAF

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo defnydd asedau anghyfredol a chyllido'r broses o gaffael, adeiladu, neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chostau megis dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad sy'n cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a gydag arian a symudwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol.

Credydir y Cyfrif gyda symiau a osodwyd o'r neilltu gan y Cyngor fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu, a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronnus ar Eiddo Buddsoddiad.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiant cronnus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 6 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a symudwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheini a oedd yn ymwneud â'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Cyfrif Addasu Cyfalaf	2025/26		2024/25	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill		**238,941**		**200,735**
Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant, amhariad ac amorteiddiad asedau anghyfredol	(21,710)		(18,347)	
Asedau sydd wedi eu dad-gydnabod	3		(712)	
(Colledion) / Enillion Ailbrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	512		(334)	
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	(733)		(999)	
Symiau o asedau anghyfredol a ddilëwyd ar waredu neu werthiant (yn cynnwys amhariad) fel rhan o'r enilliad/(colled) ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(73)		(1,078)	
		(22,001)		**(21,470)**
Symiau addasiad a ddilëwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn		4,912		4,994
Swm net a ddilëwyd o gost asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn		**(17,089)**		**(16,476)**
Cyllido cyfalaf a gymhwyswyd yn y flwyddyn:				
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	54		1,173	
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Cyfalaf	1,505		2,155	
Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi ei gymhwyso i gyllido cyfalaf	25,937		37,883	
Darpariaeth statudol ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a CRT	1,959		2,050	
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a CRT	12,935		9,126	
		42,390		**52,387**
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad a godwyd yn erbyn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**132**		**2,295**
Balans ar 31 Mawrth		**264,374**		**238,941**

NODYN 9b – CRONFA AILBRISIANT WRTH GEFN

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar ac Asedau Treftadaeth.

Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn cael eu: -

- hailbrisio i lawr neu fod amhariad arnynt a'r enillion yn cael eu colli;
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant; neu
- gwaredu a gwireddu'r enillion.

Dim ond enillion ailbrisiant a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y Gronfa wrth Gefn, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn.

Mae enillion cronedig a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfuno i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	2025/26	2024/25
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	**204,192**	**205,044**
Ailbrisio asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(270)	4,142
Gwahaniaeth rhwng dibrisiant werth teg a dibrisiant gost hanesyddol	(4,912)	(4,060)
Balansau ailbrisio ar asedau wedi eu sgrapio neu eu gwaredu	-	(934)
Balans ar 31 Mawrth	**199,010**	**204,192**

NODYN 9c – CRONFA WRTH GEFN PENSIYNAU

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo am fuddiannau ôl-gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol.

Cronfa Wrth Gefn Pensiynau	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**(9,259)**	**(10,522)**
Ail-fesur rhwymedigaeth diffinedig net	159,169	138,345
Gwyrdroad eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(8,012)	(10,770)
Cyfraniad pensiwn cyflogwyr a thaliad uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	13,744	12,774
Addasiad llethriad ased	(173,935)	(139,086)
Balans ar 31 Mawrth	**(18,293)**	**(9,259)**

Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddiannau yn cael eu ennill gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau sy'n newid a dychweliadau buddsoddiad ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â'r costau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir gael eu cyllido fel y bo'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu, yn y diwedd, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae'r balans ar y Gronfa Wrth Gefn Pensiynau yn dangos gwahaniaeth sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'n amser i ni dalu'r buddiannau.

NODYN 9ch – CYFRIF ADDASU ABSENOLDEBAU DIGOLLEDOL CRONNOL

Mae'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans Cronfa'r Cyngor o gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e., hawliau gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	2025/26		2024/25	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill		(3,526)		(3,214)
Setliad neu ddiddymu'r croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	3,526		3,214	
Symiau a gronwyd ar ddiwedd y flwyddyn ariannol gyfredol	(5,065)		(3,526)	
Y gwahaniaeth yn y swm a godir am daliadau swyddogion ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail groniadau o'r taliadau sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â gofynion stadudol		(1,539)		(312)
Balans ar 31 Mawrth		**(5,065)**		**(3,526)**

NODYN 10 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Praesept a delir i'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	12,457	11,598
Praesept a delir i'r Cynghorau Cymuned	2,204	1,995
(Enillion)/Colledion ar warediad asedau anghyfredol (Yn cynnwys dad-gydnabyddiaeth)	(148)	796
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	5,186	4,807
Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru	90	77
Bwrdd Gofalwyr Towyn Trewan	-	2
Cyfoeth Naturiol Cymru	4	4
Cyfanswm	**19,793**	**19,279**

NODYN 11 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	5,385	5,342
Llog net ar y rhwymedigaeth diffinedig	348	453
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(1,305)	(2,002)
Incwm a Gwariant mewn perthynas ag eiddo buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg	(333)	(2,307)
Dadgydnabod ac amhariad ar asedau ariannol	320	545
Cyfanswm	**4,415**	**2,031**

NODYN 12 – TRETHIANT AC INCWM GRANTIAU AMHENODOL

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Incwm y Dreth Gyngor	73,058	67,607
Ailddyrannu Trethi Annomestig	25,097	25,341
Grant Cynnal Refeniw	110,784	103,280
Grantiau Cyfalaf ddefnyddir i gyllido Gwariant Cyfalaf	25,937	37,883
Cyfanswm	**234,876**	**234,111**

NODYN 13a – ASEDAU ANGHYFREDOL – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

2025/26	Eiddo, Offer a Chyfarpar						
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu hadeiladu	Asedau Dros Ben	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant							
Ar 1 Ebrill 2025	217,285	256,735	22,631	711	40,293	1,567	539,222
Addasiad balans agoriadol	-	20	-	-	-	-	20
Ychwanegiadau	17,570	3,368	2,381	596	13,857	-	37,772
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	(22,983)	(5,804)	-	-	-	(25)	(28,812)
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i (Gwarged) / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(2,606)	-	-	-	(5)	(2,611)
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	-	(483)	-	-	-	(483)
Dadgydnabod - Eraill	-	-	-	-	-	-	-
Dadgydnabod - rhannau newidiol	-	-	-	-	-	-	-
Ailddosbarthu	8,879	2,134	2,280	297	(13,590)	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Seilwaith	-	-	-	-	-	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	-	-	-	-	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad	-	-	-	-	-	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Asedau Treftadaeth	-	-	-	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2026	220,751	253,847	26,809	1,604	40,560	1,537	545,108
Dibrisiant ac Amhariad							
Ar 1 Ebrill 2025	14,808	3,177	12,400	452	-	4	30,841
Addasiad balans agoriadol	-	20	-	-	-	-	20
Tâl Dibrisiant	3,240	9,706	2,223	-	-	52	15,221
Amhariad - Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-	708	-	893	-	-	1,601
Tâl nam i Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	16,019	2,473	-	-	-	-	18,492
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Ailbrisiant wrth Gefn	(6,501)	(10,341)	-	-	-	-	(16,842)
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(1,448)	-	-	-	-	(1,448)
Amhariad - Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	(27,566)	(2,582)	-	-	-	(28)	(30,176)
Nam ysgrifenedig i (Surplus) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	-	(1,713)	-	-	-	-	(1,713)
Ailddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad	-	-	-	-	-	-	-
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	-	(410)	-	-	-	(410)
Balans ar 31 Mawrth 2026	-	-	14,213	1,345	-	28	15,586
Gwerth Llyfr Net							
Balans ar 31 Mawrth 2026	220,751	253,847	12,596	259	40,560	1,509	529,522
Balans ar 31 Mawrth 2025	202,477	253,558	10,231	259	40,293	1,563	508,381

2023/24	Eiddo, Offer a Chyfarpar						
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu hadeiladu	Asedau Dros Ben	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant							
Ar 1 Ebrill 2024	203,805	228,614	21,056	259	27,792	1,452	482,978
Addasiad balans agoriadol	-	(64)	-	-	-	-	(64)
Ychwanegiadau	11,817	5,386	1,615	452	31,275	-	50,545
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	(5,325)	13,648	-	-	-	49	8,372
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i (Gwarged) / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(891)	-	-	-	-	(891)
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	(720)	(40)	-	-	(88)	(848)
Ailddosbarthu	6,988	11,686	-	-	(18,828)	154	-
Ailddosbarthu (i) / o Seilwaith	-	-	-	-	-	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	(270)	-	-	-	-	(270)
Ailddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad	-	58	-	-	54	-	112
Ailddosbarthu (i) / o Asedau Treftadaeth	-	-	-	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2025	217,285	256,735	22,631	711	40,293	1,567	539,222
Dibrisiant ac Amhariad							
Ar 1 Ebrill 2023	-	3,356	10,248	-	-	4	13,608
Tâl Dibrisiant	-	(64)	-	-	-	-	(64)
Amhariad - Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	3,261	8,070	2,152	-	-	16	13,499
Tâl nam i Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	-	(321)	-	452	-	-	131
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Ailbrisiant wrth Gefn	11,547	4,318	-	-	-	-	15,865
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(7,499)	-	-	-	(10)	(7,509)
Amhariad - Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	-	(269)	-	-	-	-	(269)
Nam ysgrifenedig i (Surplus) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	-	(4,126)	-	-	-	-	(4,126)
Ailddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad		(288)					(288)
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	-	-	-	-	-	-
Dadgydnabod - Eraill	-	-	-	-	-	(6)	(6)
Balans ar 31 Mawrth 2025	14,808	3,177	12,400	452	-	4	30,841
Gwerth Llyfr Net							
Balans ar 31 Mawrth 2025	202,477	253,558	10,231	259	40,293	1,563	508,381
Balans ar 31 Mawrth 2024	203,805	225,258	10,808	259	27,792	1,448	469,370

Ailbrisio

Mae gan y Cyngor £603.794m wedi'i gydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) Mae hyn yn cynnwys £74.42m o asedau isadeiledd, megis ffyrdd a goleuadau stryd. Nid yw'r gwerth hwn ar gyfer isadeledd wedi'i gynnwys yn Nodyn 13a uchod ar gyfer PPE ond, yn hytrach, adroddir isod yn Nodyn 13b. Mae'r Cyngor yn mabwysiadu rhaglen dreigl bum mlynedd ar gyfer prisio'i dir a'i eiddo. Caiff y rhaglen ei chreu mewn modd sy'n sicrhau bod dosbarthiadau cyfan o asedau o fewn ei bortffolio tir ac eiddo yn cael eu hailbrisio o leiaf bob pum mlynedd, gyda'r prisiad yn weithredol ar 31 Mawrth bob blwyddyn. Mae Asedau Hawl-I-Ddefnyddio sy'n cael eu mesur yn ôl gwerth teg yn cael eu gwerthuso bob pum mlynedd. Yn y blynyddoedd cyfamserol, amcangyfrifir eu gwerthoedd gan ddefnyddio mynegeion allanol addas. Os nad oes mynegai ar gael, bydd yr asedau'n cael eu prisio yn ystod trydedd flwyddyn y rhaglen pum mlynedd.

Cynhelir y prisiadau gan dîm prisio mewnol y Cyngor, sy'n aelodau o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Mae'r prisiadau wedi'u cwblhau yn unol ag IFRS 13. Nid yw asedau nad ydynt yn eiddo wedi'u hailbrisio gan fod y Cyngor wedi barnu bod gwerth cario'r asedau hyn o gwampas gwerth teg, o ystyried eu bywydau economaidd defnyddiol cymharol fyr a gwerth cymharol yr asedau hyn. Mae gwybodaeth ychwanegol am bolisi'r Cyngor ar fesur a phrisio asedau anghyfredol wedi'i chynnwys yn adrannau 7 i 10 o Bolisïau Cyfrifyddu Nodyn 44.

NODYN 13b – ASEDAU ISADEILEDD

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro a gynigir gan y Diweddariad i'r Côd am asedau isadeiledd, nid yw'r nodyn isod angen datgan cost gros a dibrisiad cronedig ar gyfer asedau isadeiledd gan fod ymarferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu na fydd hyn yn portreadu sefyllfa'r ased yn gywir i ddefnyddwyr y datganiadau o'r cyfrifon.

Mae'r Cyngor wedi dewis peidio datgan y wybodaeth yma gan nad oedd yr ymarferion adrodd blaenorol a diffygion gwybodaeth canlyniadol wedi mesur yn gywir y cost gros a'r dibrisiant cronedig ac ni fydd yn rhoi sail i ddefnyddwyr y datganiadau o'r cyfrifon i wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill yn ymwneud ag isadeiledd.

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill	71,937	71,415
Ychwanegiadau	6,691	4,771
Ailddosbarthu	0	0
Amhariad	(4,356)	(4,249)
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth	**74,272**	**71,937**

Cyfanswm Assedau PPE

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Asedau Isadeiledd	74,272	71,937
Assedau Eiddo, Offer a Chyfarpar eraill (PPE)	529,522	508,381
Cyfanswm Asedau PPE	**603,794**	**580,318**

NODYN 14 – YMRWYMIADAU CYFALAF SYLWEDDOL

Ar 31 Mawrth 2026, ymrwymodd y Cyngor i waith cyfalaf ar gyfer adeiladu Eiddo, Offer a Chyfarpar, gan arwain at ymrwymiadau cyfalaf sylweddol o £12.987m yn 2026/27 a blynyddoedd i ddod, fel y dangosir yn y tabl isod: -

	Ymrwymiad yn 2026/27 a Blynyddoedd y Dyfodol ar 31 Mawrth 2026 £'000
Contractau Cynnal a Chadw Cynlluniedig - CRT	9,271
Datblygu Eiddo Newydd - CRT	1,306
Adnewyddu Eiddo Presennol - CRT	224
Gosod Pwmp Gwres	1,605
Prosiectiau Ynni	581
Cyfanswm	**12,987**

NODYN 15 – ASEDAU TREFTADAETH

2025/26

	Casgliad Celf a Regalia Dinesig £'000	Tir ac Adeiladau Treftadaeth £'000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £'000
Cost neu Brisiant ar 1 Ebrill 2025	**2,299**	**-**	**2,299**
Addasiad balans agoriadol uchaf	2		**2**
Ar 31 Mawrth 2026	**2,301**	**-**	**2,301**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 1 Ebrill 2025	**-**	**-**	**-**
Cost Dibrisiant	-	-	-
Cost Dibrisiant wedi ei sgwennu allan i'r Gwarged / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	-	-
Trosglwyddo (i) / o Eiddo Buddsoddi	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2026	**-**	**-**	**-**
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2026	**2,301**	**-**	**2,301**
Ar 31 Mawrth 2025	**2,299**	**-**	**2,299**

2024/25

	Casgliad Celf a Regalia Dinesig £'000	Tir ac Adeiladau Treftadaeth £'000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £'000
Cost neu Brisiant ar 1 Ebrill 2024	**2,299**	**114**	**2,413**
Trosglwyddo (i) / o Asedau dan Adeiladwaith	-	(114)	(114)
Ar 31 Mawrth 2025	**2,299**	**-**	**2,299**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 1 Ebrill 2024	**-**	**-**	**-**
Cost Dibrisiant	-	8	8
Cost Dibrisiant wedi ei sgwennu allan i'r Gwarged / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(8)	(8)
Ar 31 Mawrth 2025	**-**	**-**	**-**
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2025	**2,299**	**-**	**2,299**
Ar 31 Mawrth 2024	**2,299**	**114**	**2,413**

Ailbrisio Asedau Treftadaeth (Tir ac Adeiladau)

Mae nifer fach o asedau Tir ac Adeiladau wedi'u nodi fel rhai sy'n bodloni'r diffiniad o Asedau Treftadaeth. Ailbrisiwyd yr Asedau Treftadaeth (Tir ac Adeiladau) yn 2023/24, yn unol â gweithdrefnau ailbrisio'r Cyngor. Yr asedau treftadaeth mwyaf nodedig yw: -

Felin Y Graig - Trosglwyddwyd yr ased hwn yn ystod y flwyddyn 2020/21 o Eiddo Buddsoddi i Asedau Treftadaeth i adlewyrchu ei ddosbarthiad yn fwy cywir.

Ailbrisio Asedau Treftadaeth (Casgliadau Celf) - Ailbrisiwyd Casgliadau Celf y Cyngor ar gyfer 2022/23. Gwnaed y prisiad gan Bonhams o Lundain, cwmni o Arwerthwyr a Phriswyr Celf rhyngwladol.

Ailbrisio Asedau Treftadaeth (Regalia Dinesig) - Mae'r Asedau Treftadaeth (Regalia Dinesig) wedi'u hailbrisio yn 2021/22 yn unol â gweithdrefnau ailbrisio'r Cyngor ac yn unol â'r rhaglen dreigl bum mlynedd a fabwysiadwyd ar gyfer Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) ac Asedau Treftadaeth.

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

a) Eiddo Buddsoddi

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	10,068	7,484
Gwarediadau	-	(24)
Ychwanegiadau	-	322
Enillion / (Colledion) net o addasiadau gwerth teg	132	2,294
Dadgydnabod	-	-
Trosglwyddiadau:		-
- (i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	-	(112)
- (i)/o Asedau Treftadaeth	-	104
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**10,200**	**10,068**

Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth sy'n gynhenid yn ei eiddo buddsoddi sy'n eiddo buddsoddi sy'n perthyn i'r mwyafrif sylweddol o'r eiddo buddsoddi, nac ar hawl y Cyngor i ad-dalu incwm a'r enillion gwaredu ar yr asedau hyn.

Mae gan y Cyngor fenter ar y cyd â Llywodraeth Cymru ar gyfer unedau diwydiannol yn Ystâd Ddiwydiannol Penrhos, Caergybi, a gwblhawyd yn 2022/23 gyda Cham 2 wedi'i gwblhau yn 2023/24. Mae'r Cyngor yn dal 16% o werth ac incwm yr eiddo, gyda Llywodraeth Cymru yn dal 84%. Rhaid i'r Cyngor dalu 84% o werth yr unedau i Lywodraeth Cymru, 15 mlynedd ar ôl cwblhau'r unedau.

b) **Mesur Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddiad Hierarchaeth Gwerth Teg 2025/26**

Mesurau rheolaidd gwerth teg yn defnyddio:	Prisiau a ddyfynnir yn y marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau yr un fath (lefel 1) £'000	Mewnbynnau sylweddol arall y gellir eu harsylwi (lefel 2) £'000	Mewnbynnau sylweddol ni ellir eu harsylwi (lefel 3) £'000	Gwerth teg ar 31 Mawrth 2026 £'000
Eiddo manwerthu	-	1,362	-	1,362
Unedau swyddfa	-	1,032	-	1,032
Unedau masnachol	-	7,806	-	7,806
Cyfanswm	**-**	**10,200**	**-**	**10,200**

Hierarchaeth Gwerth Teg 2024/25

Mesurau rheolaidd gwerth teg yn defnyddio:	Prisiau a ddyfynnir yn y marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau yr un fath (lefel 1) £'000	Mewnbynnau sylweddol arall y gellir eu harsylwi (lefel 2) £'000	Mewnbynnau sylweddol ni ellir eu harsylwi (lefel 3) £'000	Gwerth teg ar 31 Mawrth 2025 £'000
Eiddo manwerthu	-	1,359	-	1,359
Unedau swyddfa	-	1,026	-	1,026
Unedau masnachol	-	7,683	-	7,683
Cyfanswm	**-**	**10,068**	**-**	**10,068**

NODYN 17 – GWARIANT A CHYLLIDO CYFALAF

Gweler y cyfanswm o wariant cyfalaf yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w gyllido. Pan mae angen cyllido gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod trwy daliadau i refeniw fel mae asedau'n cael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesur o'r gwariant cyfalaf yr eir iddo'n hanesyddol sydd eto i'w gyllido. Mae'r symudiad net yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf yn dangos y newid yn yr angen gwaelodol i'r Cyngor fenthyca yn ystod y flwyddyn i gyllido buddsoddiad cyfalaf nad yw wedi ei gyllido'n syth o adnoddau fel grantiau, derbyniadau cyfalaf a cyllido uniongyrchol o refeniw.

Gwariant a Chyllido Cyfalaf	2025/26 £,000	2024/25 £'000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	**152,389**	**145,754**
Cyfalaf a fuddsoddwyd yn y Flwyddyn		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	44,482	55,794
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud (REFCUS)	10,181	9,761
Hawliau Defnydd Asedau	1,275	2,229
Addasiad Ased Hawl Defnyddio	45	-
Cyfanswm	**55,983**	**67,784**
Ffynhonnell Cyllid		
Derbyniadau Cyfalaf	(53)	(1,173)
Cronfa Wrth Gefn	(1,506)	(2,155)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(25,937)	(37,883)
Darpariaethau refeniw	(12,935)	(9,126)
Grantiau REFCUS	(9,447)	(8,762)
Darpariaeth Refeniw Isaf a Gosod o'r Neilltu	(503)	(1,709)
Darpariaeth refeniw wirfoddol	(1,031)	-
Darpariaeth Incwm Isaf a Stocio - Hawl i Ddefnyddio Asedau	(423)	(341)
Cyfanswm	**(50,804)**	**(61,149)**
Cynnydd / (Gostyngiad) Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**4,148**	**6,635**
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	**156,537**	**152,389**
Esboniad o symudiad yn y Flwyddyn		
Cynnydd yn y galw sylfaenol i fenthyca heb gymorth gan y Llywodraeth - Hawl i Ddefnyddio Asedau	1,259	1,832
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca a gefnogir gan gymorth Llywodraeth	4,229	4,243
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca na chefnogir gan gymorth Llywodraeth - Ychwanegiadau Cyfalaf	232	2,491
Benthyca	385	119
Darpariaeth Refeniw Isaf a Gosod o'r Neilltu Gwirfoddol	(503)	(1,709)
Darpariaeth refeniw wirfoddol	(1,031)	-
Darpariaeth Incwm Isaf a Stocio - Hawl i Ddefnyddio Asedau	(423)	(341)
Cynnydd / (Gostyngiad) Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**4,148**	**6,635**

NODYN 18 – DYLEDWYR

	Dyledwyr Tymor Hir		Dyledwyr Tymor Byr	
	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000
Symiau Masnach Derbyniadwy	-	-	2,621	2,184
Rhagdaliadau	-	-	2,610	2,132
Symiau Derbyniadwy Eraill	2,169	1,625	47,975	63,578
Cyfanswm	**2,169**	**1,625**	**53,206**	**67,895**

Mae'r ffigwr dyledwyr uchod yn net o ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg o £9.192m yn 2025/26 (£8.957m yn 2024/25).

Gellir dadansoddi'r dyddiad dyledus diwethaf ond heb amharu ar y swm ar gyfer y Dreth Gyngor yn ôl oedran fel a ganlyn: -

	31 Mawrth 2026 '£'000	31 Mawrth 2025 '£'000
Llai nac un blwyddyn	3,430	3,235
Mwy nac un blwyddyn	6,538	5,297
Cyfanswm	**9,968**	**8,532**

NODYN 19 – ARIAN PAROD A CHYWERTHOEDD ARIAN

Gellir cysoni arian parod a chywerthoedd arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, fel y dangosir yn y Datganiad Llif Arian, i'r eitemau cysylltiedig yn y Fantolen fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000
Arian mewn llaw gan yr Awdurdod	93	37
Cyfrifon banc cyfredol	353	569
Adneuon galw	19,788	5,965
Adneuon tymor byr sefydlog	-	7,000
Cyfanswm	**20,234**	**13,571**

NODYN 20 – CREDYDWYR

	Credydwyr Tymor-Hir		Credydwyr Tymor-Byr	
	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000
Credydwyr Masnach	-	-	(3,253)	(2,783)
Symiau Taladwy Eraill	(261)	(255)	(46,007)	(38,474)
Cyfanswm	**(261)**	**(255)**	**(49,260)**	**(41,257)**

NODYN 21 – DARPARIAETHAU

	Balans ar 1 Ebrill 2024 £'000	Cynnydd / (Lleihad) yn ystod y flwyddyn £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2025 £'000	Cynnydd / (Lleihad) yn ystod y flwyddyn £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2026 £'000
Darpariaethau Tymor Byr							
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	456	327	(202)	581	327	(170)	738
Safle Gwastraff Penhesgyn (Tymor Byr)	-	-	-	-	86	-	86
Darpariaeth Strategaeth ADY	-	81	-	81	-	-	81
Darpariaeth Ffioedd Gofal	-	-	-	-	218	-	218
Cyfanswm Darpariaethau Tymor Byr	**456**	**408**	**(202)**	**662**	**631**	**(170)**	**1,123**
Darpariaeth Tymor Hir	-	-	-	-	-	-	-
Safle Gwastraff Penhesgyn (Tymor Hir)	4,247	(2,464)	(129)	1,654	(123)	(69)	1,462
Cyfanswm Darpariaethau	**4,703**	**(2,056)**	**(331)**	**2,316**	**508**	**(239)**	**2,585**

Pwrpas y Prif Ddarpariaethau - Safle Gwastraff Penhesgyn

Mae'r ddarpariaeth hon ar gyfer ôl-ofal yr ardaloedd hynny o'r safle a oedd yn cael eu defnyddio'n flaenorol ar gyfer tirlenwi. Nid oes unrhyw amserlen benodol wedi cael ei phennu ar gyfer cwblhau'r gwaith hwn er, i ddibenion rheoli, mae cyfnod o 35 blynedd wedi cael ei bennu ar sail barhaus hyd oni cheir tystiolaeth y byddai cyfnod byrrach yn ddigonol. Mae hwn yn ariannu gwaith dadlygru blynyddol ym Mhenhesgyn.

NODYN 22 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU GWEITHREDOL

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Addasiad i warged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau ar symudiadau nad ydynt yn arian parod		
Dibrisiant, Amhariad ac amorteiddio	21,710	18,347
Ailbrisiadau at i lawr/(i fyny) a dadgydnabyddiaethau nad ydynt yn ymwneud â gwerthiannau	(512)	1,046
(Cynnydd)/gostyngiad mewn stoc	108	(21)
(Cynnydd)/gostyngiad mewn dyledwyr	14,145	(17,837)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn credydwyr	8,008	1,185
Cynnydd/(gostyngiad) mewn grantiau a dderbyniwyd ymlaen llaw	(9,539)	340
Trafodion yn y CIES yn ymwneud â buddiannau ymddeol	(5,732)	(2,004)
Trafodion yn y CIES yn ymwneud â ased Hawl i Ddefnyddio	(64)	-
Swm cario asedau anghyfredol a rhai a delir i'w gwerthu, a werthwyd neu eu dadgydnabod	73	1,078
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Darpariaethau	269	(2,386)
Symudiad mewn gwerth o Eiddo Buddsoddi - Amhariad ac ailbrisiadau i lawr (a dadgydnabodaethau nad ydynt yn werthiant)	(132)	(2,295)
Cyfanswm	**28,334**	**(2,547)**
Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido		
Elw o werthu Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau y delir i'w gwerthu	(218)	(890)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	(25,937)	(37,883)
Cyfanswm	**(26,155)**	**(38,773)**

NODYN 23 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU BUDDSODDI

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Symudiad Buddsoddiad tymor byr a hir	-	-
Offer a Chyfarpar, Asedau Treftadaeth, Eiddo Buddsoddiad, Asedau Annirweddol ac Asedau Hawl Defnydd	(44,482)	(56,187)
Enillion o werthu Eiddo,Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau y delir i'w gwerthu	218	890
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	25,937	37,884
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	**(18,327)**	**(17,413)**

NODYN 24 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU CYLLIDO

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Symudiad mewn Benthyca		
Benthyca Tymor Byr	301	(1,134)
Ad-daliadau arian parod o Rhwymedigaethau Prydles Hawl i Ddefnyddio	(423)	(341)
Benthyca Tymor Hir	(677)	552
Llif arian net o weithgareddau cyllido	**(799)**	**(923)**

NODYN 25a – DADANSODDIAD O NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn rhoi gwybodaeth ariannol mewn perthynas â gwariant ac incwm bob gwasanaeth. Mae'r nodyn yma ar natur y gwariant hwn yn rhoi gwybodaeth ariannol ar y math o wariant, yn hytrach na fesul gwasanaeth.

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwariant		
Buddiannau Gweithwyr	125,607	120,285
Gwasanaethau Eraill	156,537	150,558
Dibrisiant, amorteiddio, amhariad a symud mewn gwerth y farchnad eiddo buddsoddiad	21,578	16,077
Taliadau Llog	32,167	23,183
Dadgydnabod ac Amhariad Asedau Ariannol	320	545
Praeseptau ac Ardollau	19,941	18,546
Colli / (enillion) ar waredu asedau	(148)	796
Cyfanswm Gwariant	**356,002**	**329,990**
Incwm		
Ffioedd, Taliadau ac incwm gwasanaeth eraill	(42,703)	(41,669)
Incwm Llog a Buddsoddi	(27,941)	(19,428)
Incwm o'r Dreth Gyngor, Trethi Annomestig	(98,155)	(92,948)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(210,813)	(217,067)
Cyfanswm Incwm	**(379,612)**	**(371,112)**
Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**(23,610)**	**(41,122)**

NODYN 25b – INCWM CYLCHRANNOL

Mae'r tabl isod yn dangos cyfanswm incwm y Cyngor gan ffioedd, taliadau a rhenti ar gyfer darparu gwasanaethau. Mae hyn yn eithrio incwm grant ac incwm gan y Dreth Gyngor.

Gwasanaethau	2025/26 Incwm o Wasanaethau £'000	2024/25 Incwm o Wasanaethau £'000
Dysgu Gydol Oes	(654)	(655)
Gwasanaethau Oedolion	(8,556)	(8,106)
Gwasanaethau Plant	(7)	-
Tai	(478)	(713)
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	(5,289)	(5,249)
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	(3,416)	(3,279)
Trawsnewid	(1)	(37)
Adnoddau	(188)	(209)
Busnes y Cyngor	(155)	(468)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	(290)	(265)
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	(23,669)	(22,688)
Cyfanswm Incwm	**(42,703)**	**(41,669)**

Mae'r rhan fwyaf o'r trafodion y mae'r Cyngor yn eu sefydlu gyda derbynwyr gwasanaethau yn syml. Mae prisiau'r holl drafodion yn seiliedig ar lyfryn Ffioedd a Thaliadau'r Cyngor a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ac sydd wedi eu hamlinellu ar wefan y Cyngor drwy'r linc/cyfeiriad gwefan canlynol: -

Ffioedd a thaliadau y cyngor (llyw.cymru)

Fel arfer, caiff derbynwyr gwasanaethau 14 diwrnod i dalu'r ffioedd a'r taliadau sy'n ddyledus i'r Cyngor. Nid yw hyn yn cynnwys ffioedd a thaliadau sy'n daladwy wrth bwynt darparu'r nwyddau/gwasanaethau.

Gall contractau ymwneud â'r flwyddyn ariannol rhwng 1 Ebrill 2025 a 31 Mawrth 2026. Bydd unrhyw incwm nad yw wedi ei dderbyn erbyn diwedd mis Mawrth yn cael ei gronni er mwyn ei gyfatebu gyda'r gwasanaethau a ddarparwyd. Caiff rhywfaint o incwm ei dderbyn ar yr adeg y caiff y gwasanaeth/nwyddau eu darparu, er enghraifft, rhoddion a werthir yn siop yr Oriel, tâl mynediad i sesiwn nofio yn y Canolfannau Hamdden. Mae un o'r mathau mwyaf cymhleth o incwm yn ymwneud â ffioedd a thaliadau ar gyfer lleoliadau Gofal Cymdeithasol Oedolion cymhleth. Gall y taliadau yma gael eu gohirio hyd nes daw incwm ar gael o werthu eiddo. Nid yw Gwasanaethau Oedolion yn cydnabod yr incwm hwn bob blwyddyn ariannol, er gwaethaf y ffaith ei fod yn cael ei ohirio er mwyn ei gyfatebu â'r cyfnod y darparwyd y gofal.

NODYN 26 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd cyfanswm o £1.162m (£1.061m yn 2024/25) o ran lwfansau i Aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn, fel a ganlyn: -

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Lwfansau sylfaenol a chyfrifoldeb arbennig	914	865
Lwfansau'r Cadeirydd a Dirprwy Gadeirydd	16	10
Costau pensiwn	105	101
Costau Yswiriant Cenedlaethol	113	77
Costau teithio	3	3
Cynhaliaeth	3	2
Amrywiol	8	3
Cyfanswm	**1,162**	**1,061**

Yn ychwanegol at hyn, gwariodd y Cyngor £33,906.35 ar dreuliau i aelodau lleyg (£27,510.71 yn 2024/25).

NODYN 27 – CYDNABYDDIAETH ARIANNOL I SWYDDOGION

Roedd y nifer o weithwyr (yn cynnwys uwch swyddogion) yr oedd eu cydnabyddiaeth ariannol blynyddol yn 2025/26, ac eithrio cyfraniadau pensiwn ond yn cynnwys tâl diswyddo, gor-amser a thaliadau cyfrifoldebau addysgu a dysgu yn fwy na £60k ond dim yn fwy na £150k yn: -

Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	Heb fod yn Ysgolion 2025/26 Nifer o weithwyr	Heb fod yn Ysgolion 2024/25 Nifer o weithwyr	Ysgolion 2025/26 Nifer o weithwyr	Ysgolion 2024/25 Nifer o weithwyr
£60,000 i £64,999*	17	17	65	31
£65,000 i £69,999*	8	2	15	23
£70,000 i £74,999*	1	2	26	22
£75,000 i £79,999*	2	-	15	6
£80,000 i £84,999*	2	1	4	7
£85,000 i £89,999*	-	6	4	5
£90,000 i £94,999*	8	-	6	5
£95,000 i £99,999	-	3	3	1
£100,000 i £104,999	3	-	-	2
£105,000 i £109,999	-	1	2	1
£110,000 i £114,999	1	-	2	-
£115,000 i £119,999	-	-	-	1
£120,000 i £124,999	-	-	-	-
£125,000 i £129,999	-	-	-	-
£130,000 i £134,999	-	-	-	-
£135,000 i £139,999	1	1	-	-
Cyfanswm	**43**	**33**	**142**	**104**

*Ni fyddai 8 sydd wedi eu cynnwys yn y bandiau yma'n ymddangos uchod oni bai eu bod wedi derbyn tâl diswyddo o fewn y flwyddyn (7 achos yn 2024/25). Yn ychwanegol, mae 51 wedi eu cynnwys uchod o ganlyniad i dâl cyfrifoldebau dysgu ac addysgu ychwanegol (19 achos yn 2024/25), ac mae 2 wedi eu cynnyws oherwydd cyfuniad o dâl cyfrifoldebau dysgu ac addysgu ychwanegol a thâl am swydd ychwanegol (3 wedi eu cynnwyso ganlyniad i dâl am swydd ychwanegol 2024/25).

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r gydnabyddiaeth ariannol a dalwyd i uwch swyddogion sy'n cael eu cyflogi ar sail barhaol ac y mae eu cyflogau blynyddol a buddion eraill yn uwch na £60k y flwyddyn. Mae uwch swyddogion gyda chyflog mwy na £150k y flwyddyn yn cael eu henwi'n unigol hefyd er mwyn cydymffurfio gyda gofynion statudol:-

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion 2025/26	Nodyn	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £	Lwfansau Costau £	Cyfraniad Pensiwn £	Cyfanswm £
Prif Weithredwr	1	136,041	-	27,344	**163,385**
Dirprwy Brif Weithredwr		112,748	-	22,662	**135,410**
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro		91,601	-	18,412	**110,013**
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog 151		101,101	-	20,321	**121,422**
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol		101,101	-	20,321	**121,422**
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc		101,101	-	20,321	**121,422**
Pennaeth Proffesiwn: AD a Thrawsnewid	2	70,446	-	13,570	**84,016**
Pennaeth Digidol, Perfformio a Moderneiddio	2	18,148	-	3,648	**21,796**
Pennaeth Adnoddau Dynol, Cyfathrebu a Phrofiad Cwsmer	2	18,148	-	3,648	**21,796**
Pennaeth Gwasanaeth: Tai		90,015	-	18,093	**108,108**
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd		90,015	-	18,093	**108,108**
Pennaeth Gwasanaeth: Oedolion		90,015	-	18,093	**108,108**
Pennaeth Gwasanaeth: Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo		90,015	-	18,093	**108,108**
Cyfanswm		**1,110,495**	**-**	**222,619**	**1,333,114**

[1]Elfen Swyddog Canlyniadau o gyflog y Prif Weithredwr yw £170 ac nid yw wedi ei gynnwys yn y ffigyrau uchod.
[2]Gadawodd y Pennaeth Proffesiwn: AD a Thrawsnewid ei swydd ar 31/12/2025. Disodlwyd y swydd yma gyda deilyddion y swyddi Pennaeth Digidol, Perfformio a Moderneiddio a'r Pennaeth Adnoddau Dynol, Cyfathrebu a Phrofiad Cwsmer yn dechrau ar 19/01/2026.

Mae cymhareb taliad cyflog y Prif Weithredwr fel canolrif o gyflogau'r holl weithwyr eraill yn 4.39:1 ar gyfer 2025/26 (4.39:1 yn 2024/25). Y canolrif cyflog ar gyfer holl weithwyr yn 2025/26 yw £31,022 (£30,060 yn 2024/25). Dyma'r cyflog ar y pwynt canol holl gyflogau gweithwyr o'r isaf i'r uchaf

Ceir ffigyrau cymharol ar gyfer 2024/25 yn y tabl isod: -

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion 2024/25	Nodyn	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £	Lwfansau Costau £	Cyfraniad Pensiwn £	Cyfanswm £
Prif Weithredwr	1	131,823	-	26,496	158,319
Dirprwy Brif Weithredwr		109,252	-	21,960	131,212
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro		88,761	-	17,841	106,602
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog 151		97,966	-	19,691	117,657
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol		97,966	-	19,691	117,657
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc	2	89,802	-	18,050	107,852
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc	2	7,637			
Pennaeth Proffesiwn: AD a Thrawsnewid		87,224	-	17,532	104,756
Pennaeth Gwasanaeth: Tai		87,224	-	17,532	104,756
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd		87,224	-	17,532	104,756
Pennaeth Gwasanaeth: Oedolion		87,224	-	17,532	104,756
Pennaeth Gwasanaeth: Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo		87,224	-	17,532	104,756
Cyfanswm		**1,059,327**	**-**	**212,924**	**1,272,251**

[1] Elfen Swyddog Canlyniadau o'r cyflog yw £3,937 ac nid yw wedi ei gynnwys yn y ffigyrau uchod.
[2] Gwnaeth y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc adael cyflogaeth y Cyngor ar 28/02/25 a dechreuodd y Cyfarwyddwr newydd ar 03/03/25

NODYN 28 – TALIADAU YMADAEL

Mae'r nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chyfanswm cost diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill wedi eu nodi yn y tabl isod: -

Band cost ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Cyfanswm y nifer o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost pecynnau ymadael	
	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26 £'000	2024/25 £'000
£0 - £20,000	2	10	6	4	8	14	85	65
£20,001 - £40,000	5	2	3	5	8	7	241	216
£40,001 - £60,000	-	-	3	-	3	-	140	-
£60,001 - £80,000	1	-	1	-	2	-	123	-
£80,001 - £100,000	1	-	-	-	1	-	98	-
£100,001 - £250,000	-	-	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm	**9**	**12**	**13**	**9**	**22**	**21**	**687**	**281**

Yn unol â'r gofynion, mae costau ymadael a oedd y Cyngor wedi ymrwymo i'w talu fel ar 31 Mawrth, ond a dalwyd ar ôl y dyddiad hwn, wedi eu cynnwys yn yr uchod. Mae'r cyfansymiau a ddatgelwyd yn cynnwys taliadau a wnaed i'r unigolyn ac unrhyw daliadau a wnaed gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn pan fydd gweithiwr yn ymddeol yn gynnar heb ostyngiad actiwaraidd yn eu pensiwn yn unol â Pholisi Iawndal drwy Ddisgresiwn y Cyngor Sir.

NODYN 29 – FFIOEDD ARCHWILIO ALLANOL

Codwyd y ffioedd canlynol ar y Cyngor mewn perthynas ag archwilio allanol ac arolygiaeth: -

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Ffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig am y flwyddyn	236	236
Ffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas ag arolygon statudol	117	97
Ffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	76	80
Cyfanswm	**429**	**413**

NODYN 30 – INCWM GRANTIAU

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2025/26 a 2024/25: -

	Nodyn	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Credydwyd i Drethiant ac Incwm grant Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau Llywodraeth sydd heb eu neilltuo)	12	110,784	102,245
Arall (Grantiau Llywodraeth sydd heb eu neilltuo)		-	1,035
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		13,758	20,453
AEF Trethi Annomestig (TA)	12	25,097	25,341
Grant – CRT (Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf)		12,179	17,430
Cyfanswm		**161,818**	**166,504**
Credydwyd i'r Gwasanaethau			
Grantiau:			
Grant Ôl 16 (Addysg)		3,331	3,326
Grant Addysg Awdurdod Lleol (yn cynnwys Grantiau Gwelliant Addysg a Datblygu Disgyblion)		10,704	11,365
Grant Plant a Chymunedau* (Gwasanaethau Plant)		4,016	3,425
Grant Tocynnau Rhatach		504	521
Cymhorthdal Budd-daliadau Tai		10,061	12,575
Grant Cymorth Tai**		4,381	3,899
Grant yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy		462	464
Cronfa Codi'r Gwastad		6,598	5,032
Cronfa Gofal Integredig		1,788	2,184
Cyfanswm		**41,845**	**42,791**
Grantiau sy'n ymwneud â Covid			
Cronfa Caledi Brys Sengl Llywodraeth Leol Covid:			
Grant Rhyddhad Trethi Annomestig		-	18
Cyfanswm		**-**	**18**
Addysg, Sgiliau a Phobol Ifanc		1,555	3,251
Gwasanaethau Oedolion		3,211	2,002
Gwasanaethau Plant		2,050	1,971
Tai		2,479	3,400
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		5,473	2,352
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio		3,994	6,922
Trawsnewid Corfforaethol		442	520
Adnoddau		2,585	2,010
Busnes y Cyngor		69	77
Costau Corfforaethol a Democrataidd		565	1
Rheolaeth Corfforaethol		10	10
Cyllid Corfforaethol		-	63
Cyfrif Refeniw Tai		116	167
Cyfanswm		**22,549**	**22,746**
Cyfraniadau:		**9,697**	**10,350**
Cyfanswm grantiau a chyfraniadau a gredydwyd i'r gwasanaethau		**74,091**	**75,905**
Cyfanswm		**235,909**	**242,409**

Grantiau Refeniw a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

Grantiau Refeniw a derbyniwyd Ymlaen llaw	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Addysg, Sgiliau a Phobol Ifanc	42	185
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio	313	693
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	186	-
Tai	61	3
Gwasanaethau Cymdeithasol	9	23
Trawsnewid Corfforaethol	19	30
Rhyddhad Ar Drethi	8	8
Cyfanswm	**638**	**942**

Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

Derbyniwyd y grantiau cyfalaf canlynol o flaen llaw ac nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: -

Grantiau Cyfalaf a derbyniwyd Ymlaen llaw	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf Llywodraeth Cymru a Dderbyniwyd ymlaen llaw:		
Tymor Hir		
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	-	1,349
Tymor Byr		
Tir wedi'i Halogi	17	17
Safloeoedd a Safai	2	-
Cynnig Gofal Plant	121	121
Grant Adfer Gwyrdd	71	71
Cysylltu Gofal	52	-
Isadeiledd Cerbydau Trydan	131	166
Grant Gwres Carbon Isel	679	494
Cynlluniau Llifogydd	40	-
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	-	3,846
Anghenion Dysgu Ychwanegol	-	153
Arall	22	98
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf a Dderbyniwyd ymlaen llaw gan Sefydliadau eraill:		
Cyfrif Refeniw Tai	-	84
Cronfa Ffyniant Gyffredin	164	-
Cronfa Lefelu i Fyny	1	6,794
Chwaraeon Cymru	67	177
Cronfa Effaith Balchder Mewn Lle	750	
Arall	-	141
Cyfanswm	**4,276**	**13,511**

NODYN 31 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae gofyn i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth mewn perthynas â thrafodion a balansau dyledus yr Awdurdod gyda'i bartïon cysylltiedig. Mae materoldeb y trafodion unigol sy'n codi trwy bartïon cysylltiedig a'r datgeliadau canlynol yn ymwneud â thrafodion rhwng y Cyngor a'i bartïon cysylltiedig. Caiff manylion am gyd-bwyllgorau a gweithrediadau ar y cyd eu gweld o fewn Nodyn 37 Cyd-Bwyllgorau a Chyllidebau Cyfun. Gellir gweld rhestr o gynrychiolaeth cydranddeiliaid gyda sefydliadau o dan Atodiad 1.

Aelodau - Mae'r Aelodau'n gyfrifol am reolaeth uniongyrchol o bolisïau'r Cyngor. Mae'r cyfanswm o lwfansau Aelodau a dalwyd yn ystod y flwyddyn i'w weld yn Nodyn 26. Penodir Aelodau gan y Cyngor i rai cyrff cyhoeddus, elusennol a gwirfoddol, sy'n annibynnol i'r Cyngor ond sy'n cael effaith ar ei feysydd gwasanaeth. Fel bod y Cyngor yn gallu cynnal perthnasau effeithiol gyda nifer o'r sefydliadau hyn, mae cynrychiolwyr o'r Cyngor, sef Cynghorwyr etholedig fel arfer, yn eistedd ar y gwahanol bwyllgorau a fforymau sy'n gyfrifol amdanynt.

Uwch Swyddogion - Gellir gweld cyfansymiau cydnabyddiaeth ariannol Uwch Swyddogion o fewn Nodyn 27. Mae'n ofynnol i Uwch Swyddogion gwblhau datganiad o fuddiant personol, gan nodi unrhyw fuddiannau sydd ganddynt gydag unrhyw sefydliad a allai dderbyn taliadau gan y Cyngor.

Mae dadansoddiad o'r trafodion gyda phartïon cysylltiedig fel a ganlyn:

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Taliadau a wnaed	11,425	10,249
Taliadau a Dderbyniwyd	12,495	5,139
Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	13,508	6,280
Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor	1,940	15,808

Dyma grynodeb o’r sefydliadau unigol sydd gan drafodion gyda’r Cyngor o dros £10k:-

Corff	Cysylltiad	Taliadau a Wnaed £'000	Taliadau a Dderbyniwyd £'000	Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
2025/26					
Amgueddfa Forwrol Caergybi	Aelod wedi datgan diddordeb	24	-	126	-
Cynghrair Cymuned Seiriol	Aelod wedi datgan diddordeb	10	-	-	-
Cyngor Cymuned Llanddaniel	Aelod wedi datgan diddordeb	11	-	-	-
Cyngor Bro Bryngwran	Aelod wedi datgan diddordeb	10	-	-	-
Clwn Pêl Droed Ieuenctid Llangefni	Aelod wedi datgan diddordeb	8	13	-	4
Action for Children	Aelod wedi datgan diddordeb	326	-	40	-
Cyngor Cymuned y Fali	Aelod wedi datgan diddordeb	12	-	-	-
Cymell Ltd	Aelod wedi datgan diddordeb	279	12	27	2
Urdd Gobaith Cymru	Aelod wedi datgan diddordeb	6	23	1	7
Cyngor Tref Caergybi	Aelod wedi datgan diddordeb	734	-	1	14
Mencap	Aelod wedi datgan diddordeb	50	1	1	-
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Aelod wedi datgan diddordeb	485	101	111	122
Cymdeithas Cyngor ac Eiriolaeth Gogledd Cymru	Aelod wedi datgan diddordeb	74	-	5	-
Cyngor Gwynedd Council	Aelod wedi datgan diddordeb	8,760	728	1,594	1,769
Cyngor Cymuned Trearddur	Aelod wedi datgan diddordeb	10	-	-	-
Hwb Cybi	Aelod wedi datgan diddordeb	15	-	-	-
Canolfan Ucheldre	Aelod wedi datgan diddordeb	20	-	-	-
Cylch Meithrin Llanerchymedd	Aelod wedi datgan diddordeb	76	-	-	1
Antur Waunfawr	Swyddog wedi datgan diddordeb	14	-	2	-
Porthladd Rhydd Ynys Môn Ltd	Swyddog wedi datgan diddordeb	-	11,567	-	-
Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	125	-	22	-
Prifysgol Bangor	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	14	59	27	26
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	1,440	5,145	942	7,030
Cwmni'r Frân Wen	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	-	-	24	-
Grŵp Llandrillo Menai	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	509	14	182	-
Medrwn Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	479	32	28	2
Menter Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	552	46	-	95
Cymdeithas Tai Gogledd Cymru	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	23	-	-	-
Heddlu Gogledd Cymru	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	8	107	12	66
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	136	833	-	369
2024/25					
Cyd-Bwyllgor Addysg Cymru	Aelod wedi datgan diddordeb	404	-	185	-
Cyngor Cymdeithas Llanbadrig	Aelod wedi datgan diddordeb	30	-	-	1
Clwb Pêl Droed Aberffraw	Aelod wedi datgan diddordeb	18	1	-	1
Clwb Pêl Droed Ieuenctid Llangefni	Aelod wedi datgan diddordeb	20	-	2	-
Action for Children	Aelod wedi datgan diddordeb	271	-	12	-
Cyngor Cymuned y Fali	Aelod wedi datgan diddordeb	11	-	-	-
Age Cymru Gwynedd a Môn	Aelod wedi datgan diddordeb	88	-	5	-
Cymell Ltd	Aelod wedi datgan diddordeb	249	13	20	2
Urdd Gobaith Cymru	Aelod wedi datgan diddordeb	46	16	1	6
Bwyd Da Môn CBC	Aelod wedi datgan diddordeb	23	-	-	-
Cyngor Tref Caergybi	Aelod wedi datgan diddordeb	30	-	-	-
Mencap	Aelod wedi datgan diddordeb	89	1	4	1
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Aelod wedi datgan diddordeb	555	3	193	78
Cymdeithas Cyngor ac Eiriolaeth Gogledd Cymru	Aelod wedi datgan diddordeb	-	-	18	-
Cyngor Gwynedd Council	Aelod wedi datgan diddordeb	5,765	394	4,429	8,427
Eglwys yng Nghymru	Aelod wedi datgan diddordeb	-	45	-	27
Canolfan Ucheldre	Aelod wedi datgan diddordeb	19	-	-	-
Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	95	-	-	-
Prifysgol Bangor	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	35	23	-	19
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	1,334	3,813	755	7,015
Cwmni'r Frân Wen	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	13	-	12	-
Grŵp Llandrillo Menai	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	292	181	123	12
Medrwn Môn	Aelod wedi datgan diddordeb	89	-	414	5
Menter Môn	Aelod wedi datgan diddordeb	529	125	104	112
Cymdeithas Tai Gogledd Cymru	Uwch Swyddog wedi datgan diddordeb	23	10	-	-
Heddlu Gogledd Cymru	Aelod ac Uwch Swyddog wedi datgan diddordeb	19	46	-	82
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	145	448	-	3

Llywodraeth Cymru - Mae gan Llywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor gan ei fod yn darparu'r fframwaith statudol i'r Cyngor ei weithredu. Mae hefyd yn darparu'r mwyafrif o gyllid y Cyngor drwy grantiau ac mae'n pennu termau nifer o drafodion sydd gan y Cyngor gyda phartïon eraill (e.e. treth cyngor, budd-daliadau tai). Ceir manylion Incwm Grantiau yn Nodyn 30 ac mae cyfansymiau ar gyfer Trethi a Threthi Amhenodol wedi eu cynnwys yn Nodyn 12.

DIDDORDEBAU MEWN CWMNÏAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb yn y cwmnïau canlynol:

Cymdeithas Elusennol Ynys Môn (Y Gymdeithas)

Sefydlwyd Cymdeithas Elusennol Ynys Môn, Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn gynt, gan Gyngor Bwrdeistref Ynys Môn, rhagflaenydd y Cyngor Sir, i weinyddu buddsoddiadau a brynwyd o arian a dderbyniwyd gan Shell (UK) Limited pan roddodd y cwmni'r gorau i weithredu Terfynell Olew ar Ynys Môn. Mae'r Gymdeithas bellach yn endid cyfreithiol arwahân gyda'r un dibenion elusennol ag Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn.

Mae'r gymdeithas yn cael ei reoli gan Aelodaeth o holl aelodau etholedig y Cyngor mewn modd ex-officio gyda Bwrdd o 12 Ymddiriedolwyr, chwech wedi eu hethol o'r Aelodaeth, gyda'r chwech sy'n weddill (yn cynnwys y Cadeirydd) wedi eu penodi'n anibynnol o gymuned ehangach.

Amcanion y Gymdeithas yw darparu amwynderau a chyfleusterau er budd cyhoeddus cyffredinol pobl sy'n byw yn Ynys Môn. Cyflawnir hyn drwy gyfrannu at wariant ar wasanaethau cyhoeddus a thrwy roi grantiau i sefydliadau elusennol a gwirfoddol.

Derbyniodd y Cyngor £35k gan y Gymdeithas tuag at gostau rhedeg Oriel Ynys Môn (£93k yn 2024/25).

Porthladd Rhydd Ynys Môn Limited - Sefydlwyd y cwmni hwn ym mis Tachwedd 2024 i redeg y porthladd rhydd yng Nghaergybi. Ar hyn o bryd, y Cyngor yw'r unig gyfranddaliad ar gyfer y cwmni hwn gyda'r Prif Weithredwr yn cael ei restru fel y Cyfarwyddwr. Disgwylir y bydd hyn yn newid yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf i gynnwys cwmnïau eraill. Derbyniodd y Cyngor grant gan Lywodraeth Cymru o £250k yn 2025/26 (£301k yn 2024/25) i ddatblygu Achos Busnes Amlinellol a Therfynol ar gyfer sefydlu a datblygu'r porthladd rhydd. Yn ystod 2025/26, derbyniodd y Cyngor £11.6m ar ran y Porthladd Rhydd gan Lywodraeth Cymru. Mae hwn i'w ddefnyddio i gyflawni prosiectau cyfalaf y Porthladd Rhydd.

Unwaith bydd y cwmni'n weithredol, bydd yn derbyn taliadau gan berchnogion tir sydd wedi'u dynodi fel safleoedd/lleoedd treth. Bydd y Cyngor yn derbyn gwerth y dreth o'r datblygiadau gan Lywodraeth Cymru am nifer o flynyddoedd, bydd rhan o'r incwm hwn yn cael ei ddefnyddio i ariannu costau rhedeg y cwmni. Os yw gwerth y trethi a dderbynnir yn fwy nac angen ariannol y cwmni, bydd yr elw dros ben yn cael ei ddefnyddio gan y Cyngor i ariannu prosiectau sy'n cyd-fynd â nodau'r porthladd rhydd. Yn ogystal, bydd y Cyngor yn derbyn grant cyfalaf gyda'r nod o ddenu cwmnïau i'r Ynys.

Mae gan y Cyngor ddiddordebau yn y cwmnïau canlynol hefyd:-

Ysgol Sefydledig Caergeiliog - Mae'r balansau ar gyfer asedau ac ymrwymiadau cyfredol a reolir gan Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys yn y cyfrifon hyn ac, felly, mae cronfeydd wrth gefn yr ysgol, fel y nodir yn y Fantolen yma, yn cynrychioli'r asedau cyfredol net yn unig. Mae gan yr ysgol hefyd asedau anghyfredol sydd wedi eu nodi ar Fantolen yr ysgol, sef £729k ar 31 Mawrth 2026 (£770k ar 31 Mawrth 2025), ar gyfuniad o brisiant a chost hanesyddol, llai dibrisiant. Mae'r asedau anghyfredol wedi eu breinio yng Nghorff Llywodraethu'r ysgol ac nid ydynt wedi'u cyfuno ym Mantolen y Cyngor hwn.

NODYN 32 – CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr ar gyfer nifer o gronfeydd ymddiriedolaeth sydd yn elusennau gofrestredig. Mae'r gwaith gweinyddu ariannol ar gyfer y cronfeydd hyn yn cael ei gwblhau gan y Cyngor fel Ymddiriedolwr er bod y wybodaeth a gadwir am bob cronfa yn cael ei hadnabod yn unigol. Cronfa Degwm Cyngor Sir Ynys Môn ac Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn yw'r ddwy gronfa fwyaf mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr ar eu cyfer.

2025/26	2025/26 Income £'000	2025/26 Expenditure £'000	2025/26 Assets £'000	2025/26 Liabilities £'000
Isle of Anglesey County Council Welsh Church Act Fund - Unaudited	22	-	939	-
Anglesey Further Education Trust Fund - Unaudited	204	97	3,528	28

2024/25	2024/25 Incwm £'000	2024/25 Gwariant £'000	2024/25 Asedau £'000	2024/25 Rhwymedigaethau £'000
Cronfa Degwm Cyngor Sir Ynys Môn - Heb eu harchwilio	25	-	807	-
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn - Cyfrifon terfynol	198	160	3,395	9

Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (Rhif 525254)

Mae Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn yn cynnwys tair cronfa. Mae hyn yn cynnwys Ystâd Ffermydd aman ddaliad David Hughes sy'n cael ei rheoli gan dîm Tyddynnod y Cyngor yn yr Adran Eiddo. Mae cronfa David Hughes yn casglu rent gan dyddynnod yn ogystal â llog ar ei fuddsoddiadau eraill. Mae'r ddwy gronfa arall yn ennill incwm gan fuddsoddiadau sy'n cael eu rheoli nad ydynt yn eiddo. Mae incwm net y gronfa yn darparu cymorth ariannol ar gyfer disgyblion hŷn a phobl ifanc cymwys dan 25 oed i'w helpu nhw i gwblhau cyrsiau os ydynt yn wynebu anfantais ariannol.

Gellir gweld y cyfrifon terfynol cyfredol sydd wedi'u harchwilio ar gyfer yr ymddiriedolaeth sy'n berthnasol i 2024/25 drwy glicio ar y ddolen isod.

Chyfrifon Drafft Ymddiriedolaeth Addysg Bellach

Cronfa Degwm Cyngor Sir Ynys Môn

Roedd y Gronfa hon yn cae ei rheoli'n flaenorol gan Gyngor Gwynedd a drosglwyddodd asedau'r gronfa i'r Cyngor ym mis Mai 2019. Mae ymgynghorydd yn adolygu'r gronfa ar hyn o bryd gyda'r bwriad o lansio cynllun newydd fydd yn amlinellu diben y gronfa, ei chynllun ar gyfer darparu cymorth elusennol yn ogystal â chreu elusen newydd. Roedd yr asedau net o fewn y gronfa ar 31 Mawrth 2025 yn £939k (£807k i Mawrth 2025).

Gellir gweld y cyfrifon terfynol cyfredol sydd heb eu harchwilio ar gyfer yr Cronfa sy'n berthnasol i 2025/26 drwy glicio ar y ddolen isod.

Penderfyniad Gronfa Degwm

Mân Gronfeydd

Mae’r Cyngor hefyd yn ymddiriedolwr ar gyfer nifer o fân gronfeydd addysg, fel y gweler isod.

Mân Ymddiriedolaethau	2025/26 Asedau £'000	2024/25 Asedau £'000
Amlwch		
Sir Thomas Jones ac ysgolion bwydo	-	1
Mrs Dilys Evans BA	2	2
Mr Caradoc Evans MSc	2	2
Caergybi		
Stanley Scholarship	16	14
Porthaethwy		
F C Baines AP	38	35
Eraill		
Llanynghenedl War Heroes	2	7
John Williams-Hughes	4	3
Anwen Williams	7	6
Cyfanswm Mân Ymddiriedolaethau Addysg	**71**	**70**

Cronfeydd eraill a weinyddir gan y Cyngor

Mae'r Cyngor fel rhan o'i gylch gwaith diogelu a chefnogi pobl agored i niwed hefyd yn gweinyddu nifer o gyfrifon banc cleientiaid y mae'r Cyngor wedi'u penodi i'w rheoli gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) fel Penodai Corfforaethol neu'r Llys Gwarchod fel sy'n berthnasol. Mae hyn ar ran unigolion nad oes ganddynt y gallu i reoli eu materion ariannol eu hunain. Rheolir y rhain gan dîm mewn gwasanaethau Oedolion ac fe'u monitro ddwywaith y flwyddyn gan y Llys Gwarchod. Cyfanswm gwerth y cyfrifon hyn ar 31 Mawrth 2026 oedd £1.256m (£1.023m ar 31 Mawrth 2026). Nid yw'r gwerth hwn wedi'i gynnwys yn mantolen y Cyngor gan nad yw'r arian yn perthyn i'r Cyngor.

NODYN 33 – CYNLLUN PENSIWN ATHRAWON

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw’r cynllun. Fodd bynnag, mae’r cynllun heb ei gyllido ac mae’r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i’w thalu gan awdurdodau lleol. Nid yw’r Cyngor yn gallu adnabod ei gyfran o’r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad Cyfrifon yma maent, felly, yn cael eu cyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2025/26, talodd y Cyngor £8.701m i Bensiynau Athrawon yn ymwneud â buddiannau ymddeol athrawon, a oedd yn cynrychioli 28.62% o dâl pensiynadwy (£8.530m a 28.47% yn 2024/25).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar gyfer ymddeoliad cynnar y tu allan i delerau’r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a manylir arnynt yn Nodyn 34 isod.

NODYN 34 – CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG LLYWODRAETH LEOL

Buddiannau Ymddeoliad Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith ei swyddogion a'i weithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er nad yw'r buddiannau yma yn cael eu talu hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau sydd raid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau i'r dyfodol. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd, sy'n darparu buddion wedi'u diffinio ac yn cael ei weinyddu gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, gan olygu fod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Mae effaith terfyn asedau yn 2024/25 wedi cael ei hail-ddatgan oherwydd newid ynghylch sut mae'r ffigur yn cael ei gyflwyno yn 2025/26. Mae hyn i sicrhau bod 2024/25 yn cael ei gyflwyno yn y fformat newydd at ddibenion cymharu.

a) Trafodion yn ymwneud â buddiannau ôl-gyflogaeth

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddiannau ymddeol yn yr adroddiadau ar gostau'r gwasanaethau pan mae'r gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddiannau yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd raid ei dangos yn erbyn Cronfa'r Cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn ac, felly, mae gwir gost buddiannau ôl-gyflogaeth / ymddeoliad yn cael eu gwyrdroi o'r Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:-

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Cost y gwasanaeth yn cynnwys:		
Costau cyfredol y gwasanaeth	7,504	10,075
Colledion ar setliadau neu gwtogiadau	160	242
Cyfanswm cost y Gwasanaeth	**7,664**	**10,317**
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi		
Cost llog ar yr ymrwymiad budd diffiniedig	18,737	17,843
Diddordeb ar effaith y nenfwd ased	8,054	3,451
Incwm llog ar asedau'r cynllun	(26,443)	(20,841)
Cyfanswm y buddiannau Ôl-Gyflogaeth a godwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaeth	**8,012**	**10,770**
Elw ar Asedau'r Cynllun (ac eithrio symiau sydd wedi eu cynnwys yn y gwariant llog net)	(22,028)	1,958
(Elw) a cholledion actiwarïaid yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(9,194)	(643)
(Elw) a cholledion actiwarïaid yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(8,442)	(61,449)
Arall	27,510	(3,616)
Effaith y Nenfwd Asedau	26,920	64,491
Cyfanswm Ailfesur y rhwymedigaeth o ran buddiannau net diffiniedig	**14,766**	**741**
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd ar Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**22,778**	**11,511**
Gwyrdroi'r taliadau net a wnaed ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol â'r côd	(5,732)	(982)
Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
Cyfraniad y cyflogwyr sy'n daladwy i'r cynllun	13,744	11,752
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**8,012**	**10,770**

b) Asedau a Rhwymedigaethau Pensiwn a gydnabyddir yn y Fantolen

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwarïaid gan ddefnyddio'r dull credyd uned rhagdybiedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau ac ati. Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a'r rhwymedigaethau o ran Buddiannau Dewisol wedi cael eu hasesu gan Hymans Robertson LLP, cwmni annibynnol o actiwarïaid, ac mae'r amcangyfrifon yn seiliedig ar y prisiad llawn ddiweddaraf o'r Cynllun ar 31 Mawrth 2026.

Mae'r symiau sydd wedi eu cynnwys yn y Fantolen yn codi o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas â'i gynllun buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:	**31 Mawrth 2026 £'000**	**31 Mawrth 2025 £'000**
Gwerth Presennol Asedau'r Cynllun	505,052	450,508
Gwerth Presennol Ymrwymiadau'r Cynllun	(340,303)	(311,422)
Gwerth Presennol Rhwymedigaethau Cynllun - Heb ei Ariannu	(9,107)	(9,259)
Effaith y Nenfwd Asedau	(173,935)	(139,086)
Rhwymedigaeth net yn codi o'r Rhwymedigaethau diffiniedig	**(18,293)**	**(9,259)**

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun

	2025/26 £'000 £'000	**2024/25 £'000 £'000**
Balans ar 1 Ebrill	**320,681**	**367,789**
Addasiad i agor cydbwysedd I ddiwygio BUEGC	**(169)**	**-**
Cost gwasanaeth cyfedrol	7,504	10,075
Cost llog	18,737	17,843
Cyfraniadau gan cyfranogwyr y cynllun	3,817	3,624
(Elw) / colledion Ailfesur	7,854	(65,708)
Costau gwasanaeth blaenorol	160	242
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllido	(975)	(1,022)
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd	(12,426)	(12,162)
Effaith cyfuniadau busnes a gwarediadau	4,227	-
Balans ar 31 Mawrth	**349,410**	**320,681**

Cysoni Gwerth Presennol Asedau’r Cynllun

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwerth Teg Agoriadol Asedau’r Cynllun ar 1 Ebrill	**450,507**	**428,411**
Addasiad i agor cydbwysedd I ddiwygio BUEGC 2021/22	**(293)**	-
Incwm Llog	26,443	20,841
Elw ar asedau cynllun (heb gynnwys gwariant llog net)	22,028	(1,958)
Arall	(2,020)	-
Cyfraniadau gan aelodau	3,817	3,624
Cyfraniadau gan y cyflogwr	12,315	11,752
Cyfraniadau mewn perthynas â buddiannau nad oeddynt yn cael eu cyllido	975	1,021
Buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllido	(975)	(1,021)
Buddiannau a dalwyd	(12,426)	(12,163)
Effaith cyfuniadau busnes a gwarediadau	4,681	-
Balans ar 31 Mawrth	**505,052**	**450,507**

c) Gwerth Teg Asedau’r Cynllun

Mae'r tabl isod yn dangos y categoreiddio ecwitïau a buddsoddiadau eraill rhwng y Prisiau a Ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol a phrisiau nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn Marchnadoedd Gweithredol a chanran pob math o fuddsoddiadau. Mae rheolwyr y gronfa fuddsoddi yn amrywio’r buddsoddiadau i sicrhau’r enillion gorau mewn buddsoddiadau diogel.

Ers 2018/19, mae rheolwyr y gronfa bensiwn wedi dechrau symud buddsoddiadau o'r rhai a ddyfynnir mewn marchnadoedd gweithredol i ddwy gronfa gyfun fyd-eang ym Mhartneriaeth Pensiynau Cymru (WPP). Dangosir y buddsoddiadau hyn o fewn Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Uned nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnadoedd agored. Mae rhagor o wybodaeth am Gronfa Bensiwn Gwynedd yn ei chyfanrwydd ar gael ar y ddolen ganlynol:-

https://www.cronfabensiwngwynedd.cymru/cy/Cartref.aspx

Cyfran y Cyngor o Asedau'r Cynllun Pensiwn yw: -

	2025/26 Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd £'000	2025/26 Prisiau nas dyfynnwyd mewn Marchnadoedd £'000	2025/26 Canran o gyfanswm asedau	2024/25 Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol £'000	2024/25 Prisiau nas dyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol £'000	2024/25 Canran o gyfanswm asedau
Arian a chywerthoedd arian	-	7,918	2%	-	4,916	1%
Ecwiti preifat	-	23,297	5%	-	23,140	5%
Cronfeydd Buddsoddi ac Unedau Ymddiriedolaeth						
Ecwiti	-	245,943	49%	-	239,467	53%
Bondiau	-	173,731	34%		131,455	29%
Isadeiledd	-	29,623	6%	-	27,032	6%
Eraill			0%		-	
Eiddo Tiriog						
Eiddo yn y DU	-	24,540	5%	-	24,498	6%
Eiddo Tramor					-	
Deilliadau	-	-		-	-	
Cyfanswm Gwerth yr holl Asedau	**-**	**505,052**	**100%**	**-**	**450,508**	**100%**
Cyfanswm Gwerth yr Asedau Gweithredol ac Anweithredol		**505,052**			**450,508**	

ch) Hanes y Cynllun

Dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r cynllun: -

	31 Mawrth 2026 £'000	31 Mawrth 2025 £'000	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun Pensiwn	505,052	450,508	428,411	383,797	397,617
Gwerth Presennol Rhwymedigaeth Budd Diffinedig y Cynllun	(349,410)	(320,681)	(367,789)	(363,983)	(518,816)
(Diffyg)/Asedau yn y Cynllun	**155,642**	**129,827**	**60,622**	**19,814**	**(121,199)**

Mae'r dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r cynllun yn dangos yr ymrwymiadau sylfaenol sydd gan y Cyngor yn y tymor hir i dalu buddion ymddeol. Ar gyfer 2025/26, gwerth presennol rhwymedigaethau buddion wedi'u diffinio o £349.410m, sy'n sylweddol is na'r gwerth arferol oherwydd y ffactor disgownt cynyddol a ragnodir gan safonau cyfrifeg ac a ddefnyddir gan yr Actiwari. Mae hyn, fel y soniwyd yn yr adroddiad naratif, yn gysylltiedig â'r gyfradd sylfaenol banc uwch a gwerth bondiau corfforaethol y DU y mae'r ffactor disgownt yn seiliedig arnynt. Gwerth teg asedau yn y cynllun pensiwn yw £505.052m, sy'n uwch na gwerth presennol y rhwymedigaethau buddion diffiniedig o £349.410m. Arweiniodd hyn at sefyllfa asedau net ac eithrio buddion heb eu cyllido o £155.642m. O dan reolau cyfrifo (IFRIC14), ni chaniateir i'r Cyngor ddangos ased pensiwn net ar y fantolen oherwydd cyfyngiadau ar y gronfa bensiynau.

Mae'r Cyngor wedi defnyddio nenfwd asedau net o £173.935m, a fydd yn dod â'r ased i ddim ar y fantolen ar dudalen 18. Fodd bynnag, ni ellir gwrthbwyso rhwymedigaethau heb eu cyllido yn erbyn yr ased pensiwn net at ddibenion y nenfwd asedau. Felly, rhwymedigaethau pensiwn net ar y fantolen yw £18.293m er gwaethaf perfformiad cadarnhaol y gronfa bensiwn yn 2025/26.)

Prif Ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr Actiwari oedd:

	2025/26	2024/25
Rhagdybiaethau Marwolaeth:		
Hirhoedledd yn 65 bensiynwyr presennol:		
Dynion	21.0 years	20.7 years
Merched	23.7 years	23.5 years
Hirhoedledd yn 65 bensiynwyr dyfodol:		
Dynion	22.2 years	21.8 years
Merched	25.4 years	25.3 years
Graddfa Cynnydd Chwyddiant / Pensiwn	3.0%	2.8%
Gradda cynnydd mewn cyflogau	3.5%	3.3%
Dychweliad disgwyliedig ar yr asedau	10.7%	4.4%
Graddfa ddisgownt ar rwymedigaethau'r cynllun	6.2%	5.8%
Defnyddio'r opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeoliad:		
Gwasaneath i Ebrill 2008	50.0%	50.0%
Gwasaneath ar ol Ebrill 2008	75.0%	65.0%

dd) Dadansoddiad Sensitifrwydd

Newid Mewn Tybiaethau fel ar 31 Mawrth 2026	% y Cynnydd yn fras i'r Cyflogwr	Swm Ariannol Bras £'000
Lleihad o 0.1% yn y gyfradd ddisgownt real	2%	5,732
Cynnydd 1 blwyddyn yn nisgwyliad oes aelodau	4%	13,976
Cynnydd o 0.1 % yn y gyfradd cynnydd cyflog	0%	314
Cynnydd o 0.1 % yn y gyfradd cynnydd pensiwn	2%	5,412

Mae'r dadansoddiad sensitifrwydd uchod yn seiliedig ar newidiadau rhesymol bosibl i'r rhagdybiaethau sy'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd. Mae'n tybio ar gyfer pob newid yn y dybiaeth bod yr holl dybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r dadansoddiad sensitifrwydd yn dangos gall effaith gostyniad o 0.1% yn y gyfradd ddisgownt fod oherwydd newidiadau posibl i'r farchnad leihau rhwymedigaethau'r gronfa gan £5.732m. Gallai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes aelodau gynyddu rhwymedigaethau gan £13.976m. Yn ymarferol, bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn dibynnu ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os bydd gwelliannau i gyfraddau goroesi yn bennaf yn berthnasol i oedrannau iau neu hŷn). Gallai cynnydd o 0.1% yn y gyfradd cynyddu cyflog gynyddu costau'r gronfa gan £314k. Gallai cynnydd o 0.1% yn y gyfradd bensiwn gynyddu rhwymedigaethau gan £5.412m. Cyfrifwyd yr amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd yn unol â rhagdybiaethau actiwarïaid proffesiynol, IAS19 a FRS102.

Mae hyn yn golygu bod y defnydd o'r rhagdybiaethau 0.1% isod wedi'u dewis gan yr actiwari arbenigol yn unol â'u barn broffesiynol. Byddai'r Actiwari wedi ystyried gwybodaeth gyfredol a gorffennol. Byddai gwybodaeth am oes pobl a gwybodaeth ddemograffig hefyd wedi dylanwadu ar hyn.

e) Yr Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcan y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae gan y Cyngor strategaeth gyda actiwari'r cynllun i gyflawni lefel cyllido o 100% dros yr 20 mlynedd nesaf. Mae lefelau cyllido'n cael eu monitro'n flynyddol. Roedd prisiad tair blynedd wedi cael ei gwblhau erbyn 31 Mawrth 2026.

Bydd angen i'r cynllun gymryd i ystyriaeth y newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Gwasanaethau Pensiynau Cyhoeddus 2013.

O dan y Ddeddf, efallai na fydd y CPLIL yng Nghymru a Lloegr, a phrif gynlluniau gwasanaethau cyhoeddus eraill sy'n bodoli eisoes, yn darparu buddion mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014 (neu Wasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2015 ar gyfer prif gynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus presennol eraill yng Nghymru a Lloegr). Mae'r Ddeddf yn darparu bod rheoliadau cynlluniau yn cael eu gwneud o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau enillion ailbrisio cyfartalog gyrfa newydd i dalu pensiynau a buddion eraill.

Mae'r ased / atebolrwydd net yn dangos ymrwymiadau sylfaenol sydd gan y Cyngor yn y tymor hir i dalu buddion ôl-gyflogaeth (ymddeol). Mae'r ased net o £155.642m yn cael effaith sylweddol ar werth net y Cyngor fel y'i cofnodwyd yn y Fantolen. Mae hwn yn ased cyfrifyddu statudol nad yw'n effeithio ar falansau'r Cyngor. Fodd bynnag, mae'r safon cyfrifo ar gyfer Pensiynau, IAS19 ac IFRIC14, yn ei gwneud yn ofynnol na ellir cynnwys ased pensiwn net fel ased ar y fantolen, felly, mae hyn wedi'i eithrio ac mae'r atebolrwydd pensiwn yn dangos y balans o £18.293m ar rwymedigaethau heb eu cyllido, yn unol â'r rheolau.

f) Amcangyfrif o'r cyfraniadau i'w talu i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2024/25

Mae'r Cyngor yn rhagweld talu £10.348m o gyfraniadau i'r cynllun yn 2025/26. Y swm sy'n ddyledus i Gyngor Gwynedd mewn perthynas â chyfraniadau CPLIL ar gyfer 2025/26 ar 31 Mawrth 2026 yw £1.330m, ac mae wedi'i gynnwys yn nodyn datgelu'r credydwyr tymor byr.

ff) Ansicrwydd ynghylch effaith bosibl achos Virgin Media mewn perthynas â newidiadau i fudd-daliadau'r aelodau rhwng 1996 a 2016

Ym mis Mehefin 2023, canfu'r Uchel Lys yn yr achos Virgin Media bod newidiadau i fuddion aelodau mewn cynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio sydd wedi eu contractio allan rhwng 1996 a 2016 yn ddi-rym os na chwblhawyd tystysgrif actiwaraidd yn unol ag adran 37 o Ddeddf Cynlluniau Pensiwn 1993. Mae hyn yn berthnasol i hawliau gwasanaeth yn y gorffennol a hawliau gwasanaeth yn y dyfodol, a newidiadau sydd o anfantais i aelodau cynllun buddion. Apeliwyd yn erbyn y dyfarniad ym mis Mehefin 2024 ond gwrthodwyd yr apêl. Mae'r actwari ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd, sy'n cynnwys pensiynau Cyngor Sir Ynys Môn, wedi cadarnhau bod cryn ansicrwydd ynglŷn â ph'un a fydd y dyfarniad hwn yn effeithio ar y Cynllun Pensiynau Llywodraeth Leol.

NODYN 35 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Cytundebau contractiol rhwng dau neu fwy o bartïon yw offerynnau ariannol yn ymwneud â hawl i dderbyn tâl ariannol. Byddai gan un parti ased ariannol lle mae arian neu ased ariannol arall yn cael ei roi i'r parti arall, yn gyfnewid am ddychwelyd yr arian neu'r offeryn ariannol, yn aml gyda llog neu enillion ffafriol ar y buddsoddiad. Byddai'r trafodiad yn rhwymedigaeth ariannol i'r parti neu'r partïon eraill. Y cytundeb i ad-dalu'r arian ar yr amser y cytunwyd arno ac i ddychwelyd yr arian yn unol â'r cytundeb fyddai hynny. Er enghraifft, prif asedau ariannol y Cyngor yw ei fuddsoddiadau mewn adneuon banc.

Mae enghreifftiau o asedau ariannol yn cynnwys arian parod, adneuon banc, symiau sy'n ddyledus drwy fasnach (dyledwyr), ecwitiau, bondiau a deilliadau. Mae enghreifftiau o rwymedigaethau ariannol yn cynnwys benthyciadau, symiau sy'n daladwy drwy fasnach (credydwyr) ac unrhyw rwymedigaeth gontractiol i ddarparu arian parod neu ased ariannol i endid arall.

NODYN 35a – ASEDAU ARIANNOL

Mae'r nodyn yma'n dangos y categorïau gwahanol o asedau ariannol sy'n ofynnol o dan SAARh 9 a gwerth asedau ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2025. Mae'n rhoi gwerth asedau anariannol hefyd, sydd yn cynnwys gwerth Tir ac Eiddo ac asedau eraill. Ni all y Cyngor ond ymrwymo i asedau a rhwymedigaethau ariannol yn unol â Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor. Mae'r Strategaeth yn gosod meini prawf caeth, felly, ni all y Cyngor ond buddsoddi mewn asedau ariannol sydd yn hynod o ddiogel ac y gellir cael mynediad atynt pan fydd y Cyngor angen yr arian.

Adneuon banciau yn y DU sy'n bodloni meini prawf statws credyd y Cyngor yw'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau, neu fenthyciadau i awdurdodau lleol eraill. Daw'r cyfan ohonynt o dan ddosbarthiad SAARh 9 Asedau Ariannol a fesurir yn ôl cost wedi'i amorteiddio, fel yr amlygir yn Nodyn 35a.

Mae'r tabl isod yn dangos swm cario'r asedau ariannol. Dyma werth yr asedau ariannol yn y fantolen yn seiliedig ar gost wedi ei amorteiddio. Darperir y gwerth teg hefyd; mae hwn yn werth mwy cyfredol, sef y pris i werthu'r asedau ariannol ar 31 Mawrth 2026.

Asedau Ariannol	Tymor Byr				Tymor Hir				Cyfanswm			
	31/03/2026		31/03/2025		31/03/2026		31/03/2025		31/03/2026		31/03/2025	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio												
Arian a chywerthoedd arian												
Arian a chywerthoedd arian - adneuon	19,788	19,788	5,965	5,965	-	-	-	-	19,788	19,788	5,965	5,965
Arian a chywerthoedd arian eraill	446	446	606	606	-	-	-	-	446	446	606	606
Buddsoddiadau tymor byr eraill	-	-	7,000	7,000	-	-	-	-	-	-	7,000	7,000
Cyfanswm Buddsoddiadau	**20,234**	**20,234**	**13,571**	**13,571**	**-**	**-**	**-**	**-**	**20,234**	**20,234**	**13,571**	**13,571**
Dyledwyr												
Rhenti	421	421	367	367	-	-	-	-	421	421	367	367
Benthyciadau i weithwyr	194	194	334	334	14	14	14	14	208	208	348	348
Dyledwyr Masnach	2,972	2,972	2,535	2,535	-	-	-	-	2,972	2,972	2,535	2,535
Incwm gohiriedig	-	-	-	-	2,155	2,155	1,611	1,611	2,155	2,155	1,611	1,611
Gordaliadau budd-daliadau tai	171	171	171	171	-	-	-	-	171	171	171	171
Dyledwyr Eraill	3,550	3,550	4,367	4,367	-	-	-	-	3,550	3,550	4,367	4,367
Cyfanswm Asedau Ariannol - Dyledwyr	**7,308**	**7,308**	**7,775**	**7,775**	**2,169**	**2,169**	**1,625**	**1,625**	**9,478**	**9,478**	**9,400**	**9,400**
Cyfanswm Offerynnau Ariannol	**27,542**	**27,542**	**21,346**	**21,346**	**2,169**	**2,169**	**1,625**	**1,625**	**29,712**	**29,712**	**22,971**	**22,971**
Asedau heb eu diffinio fel Offerynnau Aria	**47,024**	**47,024**	**61,374**	**61,374**	**619,153**	**619,153**	**594,717**	**594,717**	**666,177**	**666,177**	**656,092**	**656,092**
Cyfanswm Asedau	**74,566**	**74,566**	**82,720**	**82,720**	**621,323**	**621,323**	**596,342**	**596,342**	**695,889**	**695,889**	**679,062**	**679,062**

Mae'r asedau ariannol wedi eu rhannu rhwng buddsoddiadau a dyledwyr. Y buddsoddiadau yw adneuon arian parod i mewn i fanciau y DU ynghyd â'r arian parod ac chywerthoedd arian eraill yn ymwneud â'r symiau a ddelir ar gyfer bancio gweithredol a thalu costau o ddydd i ddydd. Mae'r Cyngor hefyd yn buddsoddi mewn adneuon tymor penodol ar gyfraddau llog uwch.Mae'r symiau a ddelir fel arian parod a chywerthoedd arian yng nghyfrifon adneuon banc y DU dros anghenion dydd i ddydd ond bydd eu hangen yn y dyfodol. Mae'r rhain yn ennill llog am y cyfnod a fuddsoddwyd. Y categori arall o asedau ariannol yw dyledwyr.

Mae'r rhain yn ymwneud â sefydliadau neu unigolion sy'n ddyledus i'r Cyngor. Y mwyaf sylweddol yw dyledwyr masnach sy'n ymwneud â symiau sy'n ddyledus am wasanaethau a dderbynnir. Dangosir benthyciadau cyflogeion hefyd; benthyciadau meddal yw'r rhain sy'n ymwneud yn bennaf â benthyciadau ceir i aelodau o staff sy'n teithio'n fwy helaeth ar fusnes y Cyngor. Darparwyd y benthyciadau ar gyfradd is na gwerth y farchnad oherwydd yr angen am deithio sy'n gysylltiedig â gwaith. Nid yw dyledwyr yn cynnwys trafodion gydag adrannau'r llywodraeth, ac incwm a thaliadau sy'n deillio o drethiant, gan gynnwys y Dreth Gyngor a threthi annomestig.

NODYN 35b – RHWYMEDIGAETHAU ARIANNOL A DDELIR GAN Y CYNGOR

Mae holl Rwymedigaethau Ariannol y Cyngor yn cael eu dosbarthu fel Rhwymedigaethau Ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio. Dangosir hyn yn Nodyn 35b. Mae'r nodyn hefyd yn dangos gwerth rhwymedigaethau anariannol.

Cyfanswm rhwymedigaethau benthyca'r Cyngor oedd £123.556m ar 31 Mawrth 2026. Dyma'r benthyciad a gymerwyd dros y blynyddoedd i gyllido gwariant cyfalaf ar adeiladu neu adnewyddu asedau'r Cyngor. Y benthyciadau tymor byr yw'r symiau sydd i'w had-dalu erbyn 31 Mawrth 2027. Disgwylir i'r benthyciadau hirdymor gael eu talu ymhen mwy na blwyddyn. Prif ddarparwr benthyciadau i'r Cyngor yw'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), sy'n rhan o Adran Trysorlys y Llywodraeth Ganolog.

Cyfrifwyd gwerth teg benthyca'r Cyngor gan ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, Gwasanaethau Asedau Cyswllt. Cyfanswm gwerth teg benthyca'r Cyngor oedd £95.893m, sy'n is na'r gwerth cario ar y fantolen o £123.556m ar 31 Mawrth 2026. Mae gwerth teg yr asedau £27.663m yn is na'r swm cario oherwydd bod y Bwrdd Benthyciadau Cyfalaf yn cynnig gostyngiad net os yw'r Cyngor yn disodli'r benthyciadau hyn gyda benthyciadau newydd. Mae'r Cyngor wedi elwa o fenthyciadau llog is tra bod y gyfradd llog sylfaenol wedi bod yn isel. Mae hyn wedi helpu i sicrhau bod llog ad-daladwy bob blwyddyn yn is na'r blynyddoedd blaenorol pan oedd cyfraddau llog yn uwch. Byddai cynnydd mewn cost llog ad-daladwy blyddynol yn uwch na gwerth cyfanswm gostyngiad PWLB ac ni fyddai'r gost llog flynyddol ar y benthyciadau newydd yn fforddiadwy.

Rhwymedigaethau Ariannol	Tymor Byr				Tymor Hir				Cyfanswm			
	31/03/2026		31/03/2025		31/03/2026		31/03/2025		31/03/2026		31/03/2025	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg Ailddatgan
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio												
Benthyciadau												
PWLB	1,849	1,857	1,850	1,858	117,670	90,524	117,690	94,009	119,519	92,381	119,540	95,867
Salix	658	658	356	356	3,379	2,854	4,036	3,257	4,037	3,512	4,392	3,614
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol - Benthyciadau	**2,507**	**2,515**	**2,206**	**2,214**	**121,049**	**93,378**	**121,726**	**97,266**	**123,556**	**95,893**	**123,932**	**99,481**
Credydwyr												
Masnach	2,302	2,302	1,957	1,957	-	-	-	-	2,302	2,302	1,957	1,957
Credydwyr Eraill	30,322	30,322	20,355	20,355	-	-	-	-	30,322	30,322	20,355	20,355
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol - Credydwyr	**32,624**	**32,624**	**22,312**	**22,312**	**-**	**-**	**-**	**-**	**32,624**	**32,624**	**22,312**	**22,312**
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol	**35,130**	**35,138**	**24,518**	**24,526**	**121,049**	**93,378**	**121,726**	**97,266**	**156,179**	**128,516**	**146,244**	**121,793**
Cyfanswm Rhwymedigaethau nad ydynt wedi'u diffinio fel Rhwymedigaethau Ariannol	**23,119**	**23,119**	**33,137**	**33,137**	**21,920**	**21,920**	**13,585**	**13,585**	**45,039**	**45,039**	**46,722**	**46,722**
Cyfanswm Rhwymedigaethau	**58,249**	**58,257**	**57,655**	**57,663**	**142,969**	**115,298**	**135,311**	**110,851**	**201,218**	**173,555**	**192,966**	**168,515**

NODYN 35c – INCWM, GWARIANT, ENILLION A CHOLLEDION

Mae'r tabl isod yn dangos effaith offerynnau ariannol y Cyngor a ddelir ar gyfrif refeniw blynyddol y Cyngor ar gyfer 2025/26.

Incwm, Gwariant, Enillion a Cholledion	2025/26		2024/25	
	Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau £'000	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall £'000	Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau £'000	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall £'000
(Enillion)/colledion net ar:				
Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio (lwfans amhariad a dadgydnabod)	320	-	545	-
Cyfanswm yr enillion/colledion net	**320**	**-**	**545**	**-**
Refeniw llog:				
Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio	(1,161)	-	(2,001)	-
Cyfanswm Refeniw Llog	**(1,161)**	**-**	**(2,001)**	**-**
Cost llog:				
Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio	5,385		5,341	-
Cyfanswm Cost Llog	**5,385**	**-**	**5,341**	**-**

Mae'r tabl yn dangos y codwyd £320k (£545k yn 2024/25) ar y Cyngor am amhariad a dadgydnabyddiaeth o'r asedau ariannol a nodir uchod yn Nodyn 35a. Dangosir taliadau amhariad a dadgydnabyddiaeth yn fanylach yn Nodyn 36a. Mae ased y dyledwyr yn cael ei amharu i ystyried y risg na fydd yr holl ddyledion sy'n weddill yn cael eu talu. Codir tâl am ddad-gydnabod incwm sy'n ddyledus sy'n annhebygol o gael ei dalu. Mae hyn yn lleihau gwerth yr asedau yn ôl y swm hwn ac yn cael ei godi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES).

Derbyniodd y Cyngor £1.161m (£2.001m yn 2024/25) mewn llog o'i ernesau mewn banciau yn y DU a benthyciadau i awdurdodau lleol eraill. Mae llog ar fuddsoddiadau wedi gostwng yn sylweddol oherwydd bod Banc Lloegr yn parhau i ostwng cyfraddau llog wrth i chwyddiant ostwng yn sylweddol. Mae balansau arian parod y cyngor hefyd yn lleihau ar adegau oherwydd pwysau costau a llai o gyllid. Rhagwelwyd gostyngiadau pellach yn y gyfradd sylfaenol, ond ers mis Rhagfyr 2025, mae'r gyfradd sylfaenol wedi aros ar 3.75% oherwydd rhybudd yn deillio o ansicrwydd a gwrthdaro byd-eang. Felly, mae'n debygol y bydd y llog sy'n dderbyniadwy yn is yn 2026/27 a thu hwnt. Roedd y llog taladwy ar fenthyciadau yn ymwneud â 2025/26 yn £5.385m (£5.341m yn 2024/25).

NODYN 36 – NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gwaith y Cyngor yn golygu ei fod yn agored i sawl risg ariannol: -

Risg Credyd – y posibilrwydd bod partïon eraill yn methu â thalu'r symiau sy'n dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd – y posibilrwydd na fydd cyllid gan y Cyngor i gwrdd â'i ymrwymiadau yng nghyswllt taliadau.

Risg y Farchnad – y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu colled ariannol oherwydd newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog. Mae'r rheolaeth gyffredinol dros risgiau sylweddol sy'n codi o'r Offerynnau Ariannol yn cael cefnogaeth gan Ddatganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor a hefyd y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol sydd wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn. Mae'r Cyngor ond wedi buddsoddi mewn banciau DU ac awdurdodau lleol eraill yn ystod y flwyddyn.

Risg Credyd_– Mae Risg Credyd yn deillio o adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal ag amlygiad credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar y Fantolen). Mae'r safon yn ei wneud yn ofynnol i'r Cyngor ddarparu ar gyfer colledion credyd posibl o beidio â thalu incwm dyledus i'r Cyngor. Gelwir hyn yn lwfans colli amhariad (ILA). Yn hytrach na seilio colledion posibl ar wybodaeth hanesyddol yn unig, y ma''r Cyngor yn ystyried colledion credyd posibl yn y dyfodol yn gynharach ac mae wedi diwygio'r polisi amhariad i amharu ar golledion credyd posibl ar ddyledwyr mwy cyfredol. Mae'r polisi diwygiedig i'w weld yn Nodyn 44 Polisïau Cyfrifyddu.

Mae'r Cyngor wedi asesu'r risg credyd o adneuon banc ar y tebygolrwydd o'r banc yn diffygio wrth ad-dalu'r buddsoddiad. Mae risg uwch i'r sector bancio gan Brexi, effaith y Pandemig ac, yn fwy diweddar, effaith y rhyfel yn yr Wcrain. Fodd bynnag, parheir i ystyried y risg o ddiffyg i fod yn isel. Mae hyn o ganlyniad i wytnwch ariannol uwch gan y banciau yn dilyn deddfwriaeth newydd a gyflwynwyd yn dilyn argyfwng bancio 2008. Nid yw'r adneuon banc, felly, wedi eu hamharu. Nid ydym yn trefnu adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod, ar ôl cael eu graddio'n annibynnol, wedi cael graddfa credyd digonol neu lefel o warant llywodraeth, a phenderfynir ar uchafsymiau credyd i bob gwrthbarti. Gosododd y Cyngor nifer o uchafsymiau yn seiliedig ar ansawdd credyd ar gyfer gwahanol math o selfydliadau, gwahanol gyfnodau a symiau, ac mae ganddo bolisi o beidio â benthyca mwy na £15m i unrhyw un sefydliad heblaw am lywodraeth y DU. Mae'r Cyngor yn monitro cyfraddau credyd yn gyson a chaiff rhybudd o unrhyw newidiadau gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys. Cymerir camau priodol yn sgil unrhyw newid gan ddilyn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Paratoir Adroddiad Trysorlys Blynyddol sy'n manylu ar y gwaith buddsoddi.

Ni aethwyd tu draw i unrhyw uchafswm credydd yn ystod y flwyddyn arianol ac ni thorwyd unrhyw feini prawf gwrthbariton. Nid yw'r Cyngor yn disgwyl y bydd unrhyw golledion o ganlyniad i unrhyw un o'i wrthbartïon fethu â pherfformio yng nghyswllt adneuion.

Nid yw'r Cyngor fel rheol yn caniatáu credyd i gwsmeriaid; mae ganddo weithdrefnau casglu rhagnodedig ar gyfer symiau dyledus gan gwsmeriaid a gwneir darpariaethau priodol ar gyfer dyledion a allai fod yn rhai drwg. Mewn rhai amgylchiadau, mae'r Cyngor yn cael pridiant cyfreithiol ar eiddo ar gyfer rhai dyledion gohiriedig, megis hunan gyllidwyr mewn cartrefi gofal. Yn ogystal, mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hirach, sy'n bennaf yn fenthyciadau car i staff a morgeisi gweddilliol o gynllun caeëdig yn cynnig benthyciadau cartrefi i denantiaid ac i aelodau'r cyhoedd. Mae'r morgeisi gweddilliol yn rhai risg isel oherwydd bod y Cyngor yn diogelu'r hawl gyntaf ar yr eiddo morgeisiedig. Ystyrir bod y benthyciadau ceir yn rhai risg isel oherwydd bod modd tynnu ad-daliadau am y benthyciadau ceir o gyflogau'r gweithwyr, mae trefniadau dwyochrog gydag awdurdodau lleol eraill ar gyfer staff sy'n trosglwyddo gyda dyledion ar eu benthyciadau ceir, yswiriant ar gyfer benthyciadau heb eu had-dalu oherwydd marwolaeth mewn gwasanaeth a hefyd trefniadau arferol i ad-ennill dyledion yng nghyswllt gweithwyr sy'n gadael eu swyddi mewn llywodraeth leol.

NODYN 36a - AMHARIAD A DAD-GYDNABOD ASEDAU ARIANNOL

Er mwyn sicrhau nad yw incwm y Cyngor yn cael ei orbwysleisio yn y cyfrifon hyn, mae balansau dyledwyr yn cael eu amharu i gyfrif am y risg credyd o dderbyn llai o incwm nag sy'n ddyledus. Mae'r amhariad hwn yn ystyried mwy o ddyledwyr cyfredol yn ogystal â dyledion sy'n ddyledus dros gyfnod hwy o amser. Er mwyn sicrhau nad yw'r Cyngor yn cydnabod unrhyw incwm na ellid byth ei adennill, ystyrir dileu y dyledion yma, a mae'n rhaid cymeradwyo hyn yn unol â chyfansoddiad y Cyngor. Mae'r rhai a gymeradwywyd i'w dileu yn cael eu tynnu o falans y dyledwyr a'u codi yn erbyn refeniw yn adran Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant y CIES.

Dangosir y newidiadau mewn lwfans amhariad a'r swm sy'n cael ei gydnabod isod: -

Dosbarth Ased (cost wedi'i amnewid)	**2025/26 Colledion credyd disgwyliedig dros oes yr ased - heb amhariad credyd £'000**	**2024/25 Colledion credyd disgwyliedig dros oes yr ased - heb amhariad credyd £'000**
Balans Agoriadol ar 1 Ebrill	5,555	5,246
Adneuon mewn banciau'r DU	-	-
Dyledwyr Masnachol (ac eithrio'r sector cyhoeddus a threthi)	70	289
Benthyciadau Meddal	-	-
Gordaliadau budd-dal Tai	(4)	(86)
Rhenti	(26)	106
Cyfanswm y lwfans amhariad 31 Mawrth	**5,595**	**5,555**
Asedau Ariannol sydd wedi cael eu dad-adnabod	280	236
Cyfanswm Amhariad a Dad-gydnabod	**320**	**545**

NODYN 36b – Risg credyd o fuddsoddiadau

Mae'r meini prawf isod yn darparu'r statws credyd isaf ar gyfer sefydliadau y mae'r Cyngor yn buddsoddi ynddynt. Yn ymarferol, mae'r Cyngor yn buddsoddi mewn banciau a chymdeithasau adeiladu yn y DU ac awdurdodau lleol eraill y DU ar ôl asesu eu gwybodaeth ariannol. Mae'r meini prawf hefyd yn caniatáu ar gyfer offerynnau ariannol Llywodraeth Ganolog y DU a chronfeydd marchnad arian A triphlyg. Mae'r meini prawf hyn wedi'u cynnwys yn Natganiad Blynyddol Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ac mae wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor Llawn.

Categori	Statws Credyd Tymor Byr (Fitch)	Statws Credyd Tymor Byr (Moody's)	Statws Credyd Tymor Byr (Safon a Gwael)	Statws Credyd Hirdymor (Fitch)	Statws Credyd Hirdymor (Moody's)	Statws Credyd Hirdymor (Safon a Gwael)	Uchafswm Arian Parod	Terfyn Amser
Cymdeithasau Banciau ac Adeiladu (heb eu gwladoli neu eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 blwyddyn
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 blwyddyn
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r DU wedi'u Gwladoli / Yn rhannol	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	£10m	364 diwrnod
Cyfrif busnes a rheolwr arian banc NatWest - pan gedwir symiau yn NatWest fel rhan o drefniadau bancio gweithredol. Bydd y symiau a'r terfynau dilynol yn berthnasol er mwyn sicrhau fod digon o arian ar gael i dalu biliau pan fyddant yn ddyledus.	F1	P-1	A-1	A+	A1	A+	1) £20m to £25m 2) £15m to £20m 3) £10m to £15m	5 diwrnod gwaith 1 mis 2 Fis
Llywodraeth Ganolog y DU (waeth beth fo statws credyd)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	Dim uwchafswm	Dim uwchafswm
Awdurdodau Lleol y DU	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	£10m	364 diwrnod

NODYN 36c - PROFFIL O BA BRYD Y MAE'R CYNGOR i FOD i AD-DALU BENTHYCIADAU

Mae Risg Hylifedd yn isel am nad yw'r Cyngor yn y gorffennol wedi cael unrhyw broblem cael cyllid ac mae'n rhydd i fynd at y Bwrdd Benthyca ar gyfer Gwaith Cyhoeddus (PWLB) fel corff i fenthyca oddi arno ar ôl methu fel arall. Prif nodau'r Strategaeth Rheoli Trysorlys yw i sicrhau bod yr Awdurdod yn agored i risg isel ac i sicrhau hylifedd. Mae'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau'r Cyngor mewn cyfrifon adneuon mynediad yn syth. Felly, mae llai o risg y bydd yn methu â chodi'r cyllid i gwrdd â'i ymrwymiadau dan yr offerynnau ariannol.

Fodd bynnag, yn aml mae risg y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn uchel. Byddai'r cyfraddau llog isel cyfredol yn gostwng cyfraddau llog ar fenthyciadau newydd a gymerir i ad-dalu'r ddyled sy'n aeddfedu. I gynorthwyo i gyflawni'r nod hwn, mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheoli'r trysorlys allanol.

Dangosir dadansoddiad aeddfedu benthyciadau sy'n sefyll yn Nodyn 36c isod. Mae holl daliadau masnachol a thaliadau eraill yn daladwy mewn llai na blwyddyn.

	2025 /26 Prifswm Gweddillol £'000	2025/26 Llog wedi Cronni £'000	2025/265 Costio llai amorteiddiad cronedig £'000	2024/25 Prifswm Gweddillol £'000	2024/25 Llog wedi Cronni £'000
>50 blwyddyn	-	-	-	-	-
34-50 blwyddyn	31,200	-	31,200	32,963	-
23-33 blwyddyn	52,015	-	52,015	50,251	-
15-22 blwyddyn	14,494	-	14,494	17,994	-
11-14 blwyddyn	9,313	-	9,313	6,522	-
7-10 blwyddyn	2,471	-	2,471	3,127	-
4-6 blwyddyn	4,276	-	4,276	5,339	-
1-3 blwyddyn	5,900	-	5,900	5,530	-
Cyfanswm y Benthyciadau Tymor Hir	**119,669**	**-**	**119,669**	**121,726**	**-**
Cyfanswm Benthyciadau Tymor Byr (< 1 blwyddyn)	**2,037**	**1,850**	**3,887**	**356**	**1,850**
Cyfanswm	**121,706**	**1,850**	**123,556**	**122,082**	**1,850**

NODYN 36ch – RISG Y FARCHNAD AC AMCANGYFRIF O EFFAITH CYNNYDD UN Y CANT MEWN CYFRADDAU LLOG AR ASEDAU ARIANNOL

Risg Cyfraddau Llog – Mae'r Cyngor yn gwynebu risg posibl pan fo symudiadau ymhlith cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor.

Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn: -

- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn y treuliau llog a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gostyngiad yn rhwymedigaethau gwerth teg y benthyciadau;
- Buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn yr incwm llog wedi'u gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr; a
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - bydd gostyngiad yng ngwerth teg yr asedau.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg gan fod y rhain yn cael eu cario ar Gost Wedi'i Amorteiddio yn unol â chod CIPFA. Felly, ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau mewn llog sy'n daladwy ac sy'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu postio i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Gydbwysedd Cronfa'r Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau ar gyfer rheoli risg cyfradd llog. Polisi'r Cyngor yw benthyca'n bennaf ar gyfraddau sefydlog, gan gael sicrwydd o ran llog sy'n daladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor, gyda chefnogaeth ei gynghorwyr trysorlys, yn monitro'n barhaus y cyfraddau llog sy'n bodoli a rhagolygon y farchnad. Pe bai risg sylweddol o gynnydd sydyn mewn cyfraddau tymor hir a thymor byr, yna byddai sefyllfa'r portffolio yn cael ei hail-arfarnu a'r canlyniad tebygol fyddai y byddai cyllid cyfradd sefydlog yn cael ei dynnu i lawr tra bod cyfraddau llog yn dal i fod yn gymharol rad. Pe bai risg sylweddol o ostyngiad sydyn mewn cyfraddau tymor hir a thymor byr, yna byddai benthyciadau hirdymor yn cael eu gohirio a byddai unrhyw aildrefnu priodol o gyllid cyfradd sefydlog i gyllid cyfradd fer yn cael ei wneud.

Cedwir holl fenthyciadau cyfredol a hir dymor y Cyngor ar gyfraddau sefydlog. Mae hyn yn gymorth i leihau effaith newidiadau i gyfraddau banc ar y Cyngor. Mae

Nodyn 36ch yn dangos effaith cynnydd o 1% yn y gyfradd llog ar werth teg Offerynnau Ariannol y Cyngor. Byddai gwerth y benthyciadau yn y Fantolen yn aros yr un fath oherwydd bod y cyfraddau llog yn cael eu pennu. Fodd bynnag, byddai'r gwerth teg yn gostwng. Byddai'r cynnydd yn y gyfradd yn cael effaith gadarnhaol ar adneuon y Cyngor gan y byddai llog ychwanegol o £176k yn cael ei dderbyn pe bai cynnydd o 1% mewn cyfraddau llog. Fodd bynnag, gan fod buddsoddiadau'r Cyngor yn dueddol o fan yn rhai term penodol sydd yn cynnig enillion uwch, tydi'r effaith cynnydd o 1% ddim yn cael ei gynnwys yn y ffigwr isod.

Effaith cynnydd o 1% mewn cyfraddau llog	**£000**
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy o fuddsoddiadau	176
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	**176**
Gostyngiad yng ngwerth teg ymrwymiadau benthyciadau cyfradd sefydlog (dim effaith ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau neu Incwm Cynhwysfawr arall)	**(10,191)**

Mae'r Cyngor yn derbyn gwybodaeth a chyngor rheolaidd am y farchnad, Brexit, Covid-19 ac yn fwy diweddar, y rhyfel yn yr Wcrain gan ei ymgynghorwyr rheoli trysorlys.

Mae gan y Cyngor falansau arian parod digonol ac nid yw wedi cymryd unrhyw fenthyciadau PWLB yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, mi wnaeth y Cyngor gymryd dau fenthyciad Salix a oedd yn benodol ar gyfer defnydd mwy effeithiol o ynni.

NODYN 37 – CYD-BWYLLGORAU A CHYLLIDEBAU CYFUN

NODYN 37a – CYD-BWYLLGORAU

GwE

Mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chynghorau Gwynedd, Conwy, Sir Y Fflint, Wrecsam a Sir Ddinbych yn rhan o gydbwyllgor GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol).

Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am redeg y pwyllgor hwn, ac mae'r balansau diwedd blwyddyn wedi eu cynnwys yn eu Mantolen. Gellir edrych ar gyfrifon y pwyllgor drwy'r ddolen ganlynol: -

https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Cyllidebau-a-gwariant/Datganiad-or-cyfrifon/Cyd-bwyllgor-GwE.aspx

Ar 31 Ionawr 2024, cyhoeddodd y Gweinidog Addysg a'r Iaith Gymraeg y bydd trefniadau newydd yn ymwneud â datblygu ysgol yn cael eu gweithredu. Mae hyn yn cynnwys symud i ffwrdd o'r model rhanbarthol. O ganlyniad, daeth y cytundeb cydweithio GwE i ben ar 31 Mai 2025.

Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru (CBC)

Sefydlwyd CBC Gogledd Cymru yn ystod 2021/22 ac yn cynnwys y chwe Awdurdod Lleol Gogledd Cymru ynghyd â Pharc Cenedlaethol Eryri. Mae'r cydbwyllgor yma'n gyfrifol am waith cynllunio datblygu strategol, gwaith cynllunio trafnidiaeth ranbarthol a hyrwyddo llesiant economaidd Gogledd Cymru.

Ar 1 Ebrill 2025, trosglwyddwyd y cyfrifoldeb o gyflawni'r Fargen Twf yn g Ngogledd Cymru o'r Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i CBC. Pecyn cyllid yw'r Fargen Twf, gan y Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru i gyflawni prosiectau i sicrhau twf cynaliadwy ac economaidd.

Cyfrannodd Cyngor Sir Ynys Môn £90k ar gyfer 2025/26 (2024/25 £77k). Gellir gweld Datganiad o'r Cyfrifon yma:

Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Gogledd

Mae Cyngor Sir Ynys Môn hefyd yn rhan o amryfal drefniadau ar y cyd gyda Chynghorau cyfagos yng Ngogledd Cymru a Llywodraeth Cymru'r Bwrdd Iechyd fel a ganlyn: -

- Gwasanaeth Mabwysiadu Gogledd Cymru (Arweinydd: Wrecsam. Partïon: Sir Y Fflint, Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd)
- Gwasanaeth Mwynau a Gwastraff (Arweinydd: Sir Y Fflint. Partïon: Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd)
- Gwasanaeth Cynllunio Argyfwng Rhanbarthol (Arweinydd: Sir Y Fflint, Partïon Wrecsam, Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd)
- Galw Gofal (Arweinydd: Conwy. Partïon: Gwynedd, Sir y Fflint)

- O dan reoliad 19 (1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant cyllideb gyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (gweler Nodyn 37b);
- Stâd Diwydiannol Penrhos Gwedd 1 a 2 - Trefniant ar y cyd ers 2020/21 gyda Llywodraeth Cymru, lle mae 16% o'r incwm rhent net yn cael ei gadw gan y Cyngor a'r gweddill yn cael ei drosglwyddo i Lywodraeth Cymru.

NODYN 37b CYLLIDEBAU CYFUN AR GYFER IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant anffurfiol cyllideb gyfun rhwng chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas â darparu llety cartrefi gofal i bobl hŷn ar gyfer 2025/26. Mae incwm a gwariant y trefniadau cyllideb gyfun hyn wedi eu cynnwys er gwybodaeth yn unig a heb eu cronni yng nghyfrifon y partneriaid. Mae'r trafodion ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn yn unig wedi eu cynnwys yn llinell Gwasanaethau Oedolion y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn cyfateb i £8.320m yn 2025/26 (£7.126m 2024/25).

Mae incwm a gwariant tybiannol y cyllideb gyfun fel a ganlyn:

Cyllideb Gyfun Gogledd Cymru ar gyfer Cartrefi Gofal i Bobl Hŷn	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwariant		
Costau Cartrefi Gofal	147,652	136,047
Cyfanswm gwariant	**147,652**	**136,047**
Cyllido		
Cyngor Sir Ynys Môn	(8,320)	(7,126)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(19,835)	(18,090)
Cyngor Sir Ddinbych	(13,600)	(12,423)
Cyngor Sir y Fflint	(17,767)	(14,980)
Cyngor Gwynedd	(15,282)	(13,084)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(15,975)	(16,470)
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(56,873)	(53,874)
Cyfanswm a Gyllidwyd	**(147,652)**	**(136,047)**
(Gwarged)/Diffyg a drosglwyddwyd i'r gronfa wrth gefn	**-**	**-**

NODYN 38 – TREFNIADAU ASIANTAETH

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gweithredu fel asiant ar gyfer gwahanol gynlluniau ar ran Llywodraeth Cymru

Troi Tai'n Gartrefi

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i Lywodraeth Cymru ar gyfer darparu benthyciadau i unigolion i atgyweirio cartrefi gwag er mwyn lleihau'r nifer o gartrefi gweigion ar Ynys Môn a chynyddu'r cyfleoedd tai.

Tai'n Gartrefi £917k (£777k 2024/25);

Gwelliannau i'r Cartref, Cartrefi Gwag £69k (£55k 2024/25);

Cynllun Canol Tref £490k (£490k 2024/25);

Cynllun Adnewyddu Cartrefi Gwag £333k (£333k 2024/25).

Cartrefi i Wcráin

Mae'r elfen asiantaeth o'r cynllun yma'n cynnwys taliadau 'diolch' o £350 y mis i'r rhai sy'n rhoi llety i deuluoedd sy'n ffoi o'r Wcráin, sy'n codi i £500 ar ôl 12 mis, hyd at ddwy flynedd. Elfen arall o'r cynllun yw taliadau o £200 i'r teuluoedd o'r Wcráin, i'w cynorthwyo i sefydlu bywyd yng Nghymru.

Cefnogaeth Band Lefel Isel

Pwrpas y cynllun yma yw rhoi taliad cefnogaeth un tro o £100 i gartrefi cymwys yng Nghymru fel cymorth tuag at gostau byw.

Cynllun Bwrsariaeth Cadw Athrawon Cymraeg mewn Addysg

Bwrsariaeth ar gyfer y rhai sydd wedi bod yn dysgu pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion uwchradd am dair blynedd. Mae hwn yn cefnogi'r uchelgais Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 a'i nod yw cynyddu nifer yr athrawon uwchradd Cymraeg a chyfrwng Cymraeg drwy eu hannog i aros yn y proffesiwn.

Mae'r tabl isod yn cynnwys taliadau a wnaed i unigolion a busnesau yn ystod y flwyddyn ac nid y grant a hawliwyd:

	2025/26			
Teitl y Grant	**Taliadau a Wnaed £'000**	**Grant a Dderbyniwyd gan y Llywodraeth £'000**	**Ffi Gweinyddu a Dderbyniwyd £'000**	**Balans yn ddyledus (i)/gan Llywodraeth ar 31 Mawrth £'000**
Cefnogaeth Band Lefel Isel	6	-	-	6
Bwrsariaeth Athrawon Cymraeg mewn Addysg	130	(130)	-	-
Cartrefi i Wcrain	69	(70)	-	14
Cyfanswm	**205**	**(200)**	**-**	**20**

2024/25

	2024/25			
Teitl y Grant	**Taliadau a Wnaed £'000**	**Grant a Dderbyniwyd gan Llywodraeth £'000**	**Ffi Gweinyddu a Dderbyniwyd £'000**	**Balans yn ddyledus (i)/gan Llywodraeth ar 31 Mawrth £'000**
Cefnogaeth Band Lefel Isel	-	-	-	-
Bwrsariaeth Athrawon Cymraeg mewn Addysg	-	-	-	-
Cartrefi i Wcrain	100	(54)	-	47
Cyfanswm	**100**	**(54)**	**-**	**47**

NODYN 39 – Y DRETH GYNGOR

Mae incwm y Dreth Gyngor yn deillio o godi ar werth eiddo preswyl, ac mae'r gwerth hwnnw wedi ei rannu'n naw band yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r pwrpas penodol hwn. Penderfynir ar y taliadau trwy amcangyfrif faint o incwm y bydd raid i'r Cyngor ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ei gael dros y flwyddyn nesaf ac wedyn rhennir y swm gyda'r sylfaen y Dreth Gyngor. Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr eiddo ym mhob band prisio gan addasu trwy gyfran a throsi'r nifer i'r hyn sy'n cyfateb i fand D ac addasu ar gyfer disgownt. Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer 2025/26 oedd 33,472.17 (33,170.03 yn 2024/25).

Wedyn, mae'r swm i eiddo band D yn 2025/26, £2,143.94 (£1,982.09 yn 2024/25), yn cael ei luosi gan y gyfran a benodir i'r band penodol er mwyn rhoi'r swm dyledus fesul band. Cyfrifir am symiau unigol sy'n ddyledus gan ganiatáu disgownt a budd-dal i'r swm dyledus fesul band.

Roedd biliau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar y lluosyddion isod i fandiau A i I: -

Band	Cyfanswm Anheddau	Lluosydd	Band "D" Cyfatebol
A*	9	5/9	4.72
A	4,278	6/9	2,852.17
B	6,193	7/9	4,816.39
C	6,705	8/9	5,959.78
D	7,199	9/9	7,198.50
E	5,436	11/9	6,644.31
F	2,767	13/9	3,996.78
G	1,129	15/9	1,880.83
H	181	18/9	362.00
I	58	21/9	135.33
Cyfanswm			**33,850.81**

Cyfrifir Sylfaen Treth y Cyngor fel a ganlyn:-

	2025/26	2024/25
Band D cyfatebol fel yr uchod	33,850.81	33,544.06
Cyfradd Gasglu	98.50%	98.50%
Band D cyfatebol diwygiedig	33,343.05	33,040.89
Eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn – Band D cyfatebol	129.13	129.14
Sylfaen y Dreth Gyngor	**33,472.18**	**33,170.03**

Dadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:	**2025/26 £'000**	**2024/25 £'000**
Y Dreth Gyngor Gros	**73,411**	**67,924**
Ychwanegu / Llai: darpariaeth ar gyfer diffyg-dalu nid oedd ei angen neu cyfrifwyd amdano o'r blaen	(353)	(317)
Y Dreth Gyngor sy'n Gasgladwy	**73,058**	**67,607**
Llai Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a roddwyd i breswylwyr	(7,308)	(6,729)
Enillion Net o'r Dreth Gyngor	**65,750**	**60,878**

Yn 2013/14, cyflwynodd Llywodraeth Cynulliad Cymru Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i gymryd lle'r cynllun budd-daliadau'r Dreth Gyngor. Dyfarnwyd £7.308m o ostyngiadau'r dreth gyngor yn 2025/26 (£6.729m yn 2024/25).

NODYN 40 – TRETHI ANNOMESTIG (TA)

Fel arfer, asesir eiddo annomestig bob pum mlynedd at ddibenion cyfrifo atebolrwydd ar gyfer NDR. Daeth y rhestr ddiweddaraf i rym ar 1 Ebrill 2023. Nid yw ailbrisio yn codi refeniw ychwanegol yn gyffredinol ond maent yn adlewyrchu newidiadau yng ngwerthoedd y farchnad eiddo ledled y wlad, gan ailddosbarthu'r un cyfanswm atebolrwydd treth ar gyfer NDR. Bydd rhai biliau ardrethi yn codi a bydd rhai yn gostwng ond dim ond gyda chwyddiant y bydd y bil cenedlaethol cyfartalog yn newid.

Mae Llywodraeth Cymru yn pennu swm ar gyfer y gyfradd - 56.8c yn 2025/26 (56.2c yn 2024/25), a threthi cyflogau busnesau lleol a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal ond mae'n talu'r elw i'r gronfa NDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Yna mae Llywodraeth Cymru yn ailddosbarthu'r symiau a dalwyd i'r gronfa yn ôl i awdurdodau lleol ar sail swm sefydlog fesul pen o'r boblogaeth.

Cyfanswm incwm NDR, ar ôl rhyddhad a darpariaethau (gan gynnwys Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bach a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru), oedd £13.810m ar gyfer 2025/26 (£15.258m yn 2024/25) ac roedd yn seiliedig ar werth ardrethol ar ddiwedd y flwyddyn o £41.252m (£41.889m yn 2024/25).

Dadansoddiad o'r enillion net o drethi annomestig:	**2025/26 £'000**	**2024/25 £'000**
Trethi annomestig casgladwy	13,810	15,258
Cost lwfans casglu	(186)	(189)
Llog dalwyd ar ordaliadau	(13)	(3)
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	(118)	(142)
Cyfraniad i gost rhyddhad trethi elusennol/gwledig	89	64
Cynllun Rhyddhad Ardrethi Busnes Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch wedi'i fodloni o'r grant	1,837	1,384
Rhyddhad Manwerthu a'r Stryd Fawr y talwyd trwy grant	-	-
Taliadau i mewn i'r gronfa genedlaethol	**15,419**	**16,372**
Ailddosbarthu o'r gronfa genedlaethol	**25,097**	**25,341**

NODYN 41 – RHWYMEDIGAETHAU WRTH GEFN

Targedau Ailgylchu Gwastraff

Mae Llywodraeth Cymru, mewn ymgais i gynyddu ailgylchu, wedi gosod targedau ailgylchu ar gyfer Llywodraeth Leol ers nifer o flynyddoedd. Mae methiant i gyrraedd y targedau yma'n golygu y bydd rhaid i'r Cynghorau hynny dalu dirwy ar sail £200 ar gyfer pob tunnell dros y targed. Methodd Cyngor Sir Ynys Môn a chyrraedd y targed ar gyfer 2022/23, 2024/25 a 2025/26. Gall Llywodraeth Cymru wneud y penderfyniad i beidio gofyn i'r ddirwy cael ei dalu.

Hawl Atebolrwydd Cyhoeddus yn erbyn Rhagflaenydd Cyngor Sir Ynys Môn

O ganlyniad i amgylchiadau presennol sydd yn ymwneud â chyn-bennaeth ysgolion yng Ngwynedd, mae Cyngor Gwynedd yn asesu ac yn ystyried ceisiadau atebolrwydd cyhoeddus posib yn erbyn y Cyngor a'i ragflaenydd. Os bydd rhaid i Gyngor Gwynedd setlo hawliadau'n ymwneud â digwyddiadau cyn 31 Mawrth 1996, efallai y bydd rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn wneud cyfraniad, ar radd a gytunwyd arno eisoes, i dalu am ordaliadau polisi ac unrhyw rwymedigaethau sydd ddim yn cael eu cynnwys o dan bolisïau yswiriant a gymerwyd gan Gyngor Sir Gwynedd gynt. Mae gan Gyngor Gwynedd gronfa wrth gefn wedi ei glustnodi ar gyfer costau hawliadau'n ymwneud â Chyngor Sir Gwynedd gynt, felly bydd ond angen i Gyngor Sir Ynys Môn wneud cyfraniad pe bai'r gronfa wrth gefn yma ddim yn ddigonol i dalu unrhyw gostau sydd i'w hariannu gan y Cyngor.

NODYN 42 – ASEDAU WRTH GEFN

Pridiannau Cyfreithiol

Mae'r Cyngor yn cadw nifer o bridiannau cyfreithiol dros eiddo preswyl â pherchnogion preifat, lle darparwyd cefnogaeth i'r prynwyr dan gynlluniau ar gyfer prynu tai â chefnogaeth, gyda'r Cyngor hefo'r hawl am ran o'r enillon ar werthiant yr eiddo. Bydd amrywiaeth yn y gwir swm a dderbynnir, yn seiliedig ar brisiau gwerthu'r eiddo unigol a natur unrhyw alwadau cyfreithiol arall yn eu herbyn byddai, efallai, yn cymryd blaenoriaeth dros bridiant y Cyngor. Mae amseru unrhyw dderbyniadau yn ddibynnol ar unrhyw werthiannau.

Asesiadau Ariannol

Mae oedi wedi bod wrth gwblhau aseiadau ariannol defnyddwyr gwasanaeth Gwasnaethau Cymdeithasol. Mae'r aseiadau yma'n pennu'r ffi, uwchlaw'r isafswm, mae defnyddwyr gwasanaeth yn ei dalu am eu gofal. Gan nad yw'r asesiadau yma wedi eu cwblhau, nid yw rhai defnyddwyr gwasanaeth wedi dechrau talu am eu gofal.

NODYN 43 – PRYDLESI ASEDAU HAWL I'W DEFNYDDIO

	2025/26			2024/25		
	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Cyfanswm £'000	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Cyfanswm £'000
1 Ebrill 2024	1,628	229	1,857	1,401	142	1,543
Addasiadau i flynyddoedd blaenorol	45	-	45	-	-	-
Ychwanegiadau	1,160	115	1,275	527	159	686
Ailbrisiadau	223	-	223	-	-	-
Dibrisiadau ac Amorteiddiadau	(375)	(91)	(466)	(300)	(72)	(372)
Gwarediadau	(101)	(84)	(185)	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2025	2,580	169	2,749	1,628	229	1,857

NODYN 44 – POLISÏAU CYFRIFO

Yn yr adran hon, ceir manylion am y polisïau cyfrifo penodol a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar gyfer cwblhau'r cyfrifon.

Cyfeirnod Polisi	Teitl Polisi
1	Egwyddorion Cyffredinol
2	Cronni Incwm a Gwariant
3	Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen
4	Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd
5	Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau
6	Treth ar Werth (TAW)
7	Mesur Gwerth Teg
8	Asedau Anghyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)
9	Eiddo Buddsoddiad
10	Asedau Anniriaethol
11	Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir
12	Arian Parod a Chywerthoedd Arian
13	Offerynnau Ariannol
14	Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn
15	Cronfeydd Wrth Gefn
16	Cydnabyddiaeth Refeniw
17	Llog Mewnol
18	Prydlesau
19	Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol - Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP)
20	Grantiau a Chyfraniadau gan y Llywodraeth
21	Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)
22	Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol
23	Arian Tramor
24	Buddiannau'r Gweithwyr
25	Eitemau Eithriadol
26	Cyfrifo am TA (Trethi Annomestig)
27	Incwm a Gwariant Asiantaeth

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor am flwyddyn ariannol 2025/26 a'i sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2026. Mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2018, a than y Rheoliadau rhaid eu paratoi'n unol ag arferion cyfrifo priodol. Yr arferion hyn, yn bennaf, yw Côd Ymarfer CIPFA ar Gyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2025/26 a Chôd Ymarfer CIPFA ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2025/26, ac a ategir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r holl brif bolisïau cyfrifo wedi cael eu defnyddio'n gyson drwy gydol y flwyddyn. Paratowyd y Datganiad Cyfrifon ar sail "busnes hyfyw".

2. Cronni Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am drafodion yn y flwyddyn pryd y digwyddodd, nid pan fydd yr arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn. Mae'r dull hwn o gyfrifo croniadau yn darparu sylfaen fwy cyflawn ar gyfer adrodd ar berfformiad ariannol y Cyngor oherwydd mae'n cynnwys ymrwymiadau'r Cyngor yn y dyfodol i dalu/derbyn arian am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd erbyn 31 Mawrth 2026 ond nas talwyd amdanynt. Caiff incwm a gwariant eu cyfrifo amdanynt yn y flwyddyn y digwyddodd y gweithgaredd y mae'n berthnasol iddynt, nid pan fo arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn, h.y. ar sail gronnol. Mae hyn yn golygu fod incwm yn cael ei gofnodi pan gaiff ei ennill ac nid ar adeg ei dderbyn a gwariant pan mae'n digwydd yn hytrach nag ar adeg ei dalu. Fe gynhwysir incwm am werthu nwyddau yn y cyfrifon pan gwblheir y gwerthiant, nid pan dderbynnir yr arian. Caiff incwm o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan fedr y Cyngor fesur yn ddibynadwy'r ganran o'r trafodyn a gwblhawyd ac, o ganlyniad i hyn, bydd y Cyngor yn cael incwm yn gyfnewid am y gwasanaethau a ddarparwyd. Yn ychwanegol at hyn:-

- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel rhestrau stoc ar y Fantolen;

- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud;

- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac adneuon banc ac sy'n daladwy ar fenthyciadau (gan gynnwys gorddrafftiau banc) yn cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract; a

- Pan fo refeniw a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyledwr neu gredydwr i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan na fydd dyledion o bosib yn cael eu setlo, mae balans y ddyled yn cael ei amharu a chodir ar refeniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.

3. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Gall pethau ddigwydd ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol a all gael effaith sylweddol ar ganlyniadau ariannol y flwyddyn honno. Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y flwyddyn ariannol a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Caiff y Datganiad Cyfrifon ei awdurdodi i'w gyhoeddi pan fydd y Swyddog Adran 151 wedi llofnodi'r cyfrifon terfynol wedi eu harchwilio, ar ôl i'r cyfrifon gael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn. Yn unol â'r gyfraith, rhaid cwblhau'r cyfrifon terfynol wedi eu harchwilio a'u hawdurdodi erbyn 31 Gorffennaf ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:-

- y rheini sy'n rhoi tystiolaeth o'r amgylchiadau oedd yn bodoli ar ddiwedd y flwyddyn ariannol – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau; a
- y rheini sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y flwyddyn ariannol – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau ond, lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'r effaith y disgwylir iddynt eu cael o safbwynt ariannol.

Nid yw digwyddiadau ar ôl dyddiad awdurdodi'r datganiad ar gyfer ei gyhoeddi yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

4. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Cyngor ar y cyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedau ac o adnoddau'r mentrau yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau y mae'n eu hwynebu. Caiff y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ei ddebydu gyda'r gwariant hwnnw a'i gredydu gyda'r gyfran o'r incwm y mae'n ei ennill o ganlyniad i weithrediad y fenter.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau o eiddo, offer neu gyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan y Cyngor a mentrau eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r fenter ar y cyd yn golygu sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau a gaiff ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y fenter ar y cyd a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

5. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall addasiadau ar gyfer cyfnod blaenorol ddeillio o newid mewn polisïau cyfrifo neu o gywiro camgymeriad materol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol ac yn ystod y blynyddoedd i ddod a fydd yn cael eu heffeithio gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Ni fydd newidiadau i bolisïau cyfrifo ond yn cael eu gwneud pan mae hynny'n ofynnol dan arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth sy'n fwy dibynadwy neu berthnasol o safbwynt effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau mewn perthynas â sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol y Cyngor. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni ddywedir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau materol a ganfyddir yn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn cael eu cywiro'n ôl- weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. Treth ar Werth (TAW)

Mae TAW sy'n daladwy ond yn cael ei gynnwys fel traul i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm Mesur Gwerth Teg.

7. Mesur Gwerth Teg

Mae Mesur Gwerth Teg SAARh13 yn golygu bod rhaid i'r rhan fwyaf o'r asedau, rhwymedigaethau ac offerynnau ariannol nad ydynt yn gyfredol gael eu prisio ar werth teg, yn aml yn ôl cyfraddau marchnad actif lle mae un ar gael. O safbwynt asedau gweithredol, mae'r safon yn cyflwyno'r cysyniad o werth teg yn seiliedig ar werth cyfredol (yn aml, gwerth mewn defnydd) ar gyfer ailbrisio Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae hyn yn golygu y dylai'r mesur adlewyrchu amodau'r farchnad ar gyfer y gwasanaeth neu'r swyddogaeth ar ddyddiad cyflwyno'r adroddiad. Mae'r safon yn darparu gwahanol ddulliau prisio teg ar gyfer mathau o asedau gwahanol. Yn achos asedau nad ydynt yn rhai gweithredol, h.y. asedau buddsoddi, asedau a ddelir i'w gwerthu ac asedau nad oes mwyach eu hangen, caiff y rhain eu prisio ar eu huchaf ac yn ôl y defnydd gorau y gellir ei wneud ohonynt. Mewn achos lle gellid gwneud defnydd arall ohonynt a fyddai o werth teg uwch, dyna'r gwerth teg a fyddai'n cael ei ddefnyddio ar gyfer prisio asedau nad ydynt yn rhai gweithredol. O dan y côd hwn, nid oes angen ailbrisio asedau isadeiledd yn ôl eu gwerth cyfredol. Yn lle hynny, caiff asedau isadeiledd eu prisio yn ôl y gost hanesyddol dibrisiedig.

Mae'r Awdurdod yn mesur gwerth teg ased neu rwymedigaeth drwy ddefnyddio'r rhagdybiaethau y byddai'r sawl sy'n weithredol yn y farchnad yn eu defnyddio wrth brisio ased neu rwymedigaeth, gan dybio y byddai'r rheini yn gweithredu er eu budd economaidd gorau.

8. Asedau nad ydynt yn Gyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)

Cydnabyddiaeth

Mae asedau anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar - yn asedau ffisegol sy'n para am flwyddyn neu ragor ac sy'n cael eu defnyddio gan y Cyngor i gefnogi'r ddarpariaeth o nwyddau a gwasanaethau. Mae'r Cyngor wedi pennu isafswm ar gyfer gwariant ar asedau a fydd yn cael ei gategoreiddio fel gwariant cyfalaf. Y swm de-minimus hwn yw £10k. Caiff gwariant ar brynu, creu neu wella asedau anghyfredol ac sy'n costio £10k neu fwy ei gyfalafu ar sail croniadau ar yr amod ei fod yn cwrdd â'r diffiniad uchod o ased anghyfredol. Byddai Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cynnwys asedau megis peiriannau, ni fyddai fel arfer yn cynnwys asedau a ddelir i'w gwerthu oherwydd, fel arfer, byddid yn disgwyl cael gwared ar y rhain o fewn 12 mis.

Gall costau'r asedau hyn gynnwys costau cychwynnol eu prynu a'u hadeiladu a chostau dilynol i wella neu i adnewyddu rhan o'r ased. Caiff unrhyw wariant arall a gyfyd yn sgil gynnal a chadw asedau o ddydd i ddydd, yn cynnwys atgyweiriadau a chynnal a chadw, ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r costau hynny godi.

Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:-

- y pris prynu;
- unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr; ac
- amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno mewn achosion lle mae'n rhaid, er mwyn defnyddio'r ased, ei hail-leoli.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gafaelir mewn modd ac eithrio drwy eu prynu yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r pryniant (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan afaelir ased drwy gyfnewid, cost y pryniant yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:-

- Isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost dibrisiant hanesyddol;
- Tai Cyngor – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol (EUV-SH);
- Swyddfeydd y Cyngor – gwerth cyfredol, a bennir gan y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol;
- Adeiladau ysgolion – byddent yn cael eu prisio yn ôl eu gwerth cyfredol wrth gael eu defnyddio ond, oherwydd eu natur arbenigol, fe'u mesurir yn ôl cost amnewid dibrisiant;
- Asedau dros ben – y mesur gwerth cyfredol yw gwerth teg, amcangyfrifir ar y defnydd uchaf a gorau o bersbectif rhai sy'n weithgar ar y farchnad;
- Mae'r holl asedau gweithredol eraill wedi cael eu mesur yn unol â'u gwerth presennol yn seiliedig ar eu gwerth defnydd presennol (EUV). Mae hyn yn golygu mai gwerth cyfredol tir ac adeiladau fyddai'r swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol. Os nad oes marchnad amlwg ar gyfer ased oherwydd ei natur arbenigol neu os nad yw'r math hwnnw o ased yn cael ei werthu'n aml, bydd yr Awdurdod yn amcangyfrif ei werth cyfredol gan ddefnyddio'r dull cost amnewidiol dibrisiedig. Er enghraifft, yn achos eiddo sy'n cynnwys tir ac adeiladau, y gost ddibrisiedig o'i amnewid byddai gwerth marchnad y tir y mae'r adeilad arno ar gyfer ei ddefnydd cyfredol ynghyd â chost gros amnewid yr adeilad llai lwfansau ar gyfer dirywiad ffisegol, darfodedigrwydd ac optimeiddio;
- Caiff asedau a dderbynnir fel rhoddion eu mesur yn y lle cyntaf yn ôl eu gwerth teg. Caiff y gwahaniaeth rhwng gwerth teg ac unrhyw bris a dalwyd ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Trethiant a Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Lle mae amodau ynghlwm wrth unrhyw asedau a gafwyd yn rhodd, caiff yr enillion eu credydu i'r Cyfrif Asedau a gafwyd yn rhodd. Lle mae enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu symud allan o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn;
- Lle mae rhan neu gydran o ased yn cael ei amnewid, caiff gwerth cario'r hen ran neu gydran ei ddad-gydnabod er mwyn osgoi cyfrif dwbl. Caiff gwerth y gydran newydd ei hychwanegu at y swm sy'n cario. Os nad yw'n ymarferol gwneud penderfyniad ynghylch gwerth cario'r rhan sydd wedi ei amnewid, defnyddir cost y rhan newydd fel arwydd o gost y rhan sydd wedi cael ei amnewid; a
- Os nad yw ased yn cael ei ddal i bwrpas cynhyrchu llif arian, tybir bod gwerth mewn defnydd o leiaf yn gyfartal i gost amnewid gwasanaeth potensial o'r ased.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg. Fel arfer, mae 'oes defnyddiol byr' yn golygu 7 mlynedd neu lai, er gall fod yn hirach am eitemau arbenigol o offer a chyfarpar.

Rhaid ailbrisio asedau sydd wedi eu cynnwys ar y Fantolen ar eu gwerth cyfredol bob pum mlynedd i sicrhau bod eu swm cario ymlaen yn hanfodol gywir. Lle nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o'r gwerth cyfredol, efallai y bydd y Cyngor yn amcangyfrif gwerth cyfredol gan ddefnyddio dull cost amnewid ddibrisiedig.

Daeth rheolau mynegeio newydd i rym 1 Ebrill 2025, lle mae mynegai allanol addas yn cael ei ddefnyddio yn ystod yr ail a'r bumed blwyddyn rhwng y prisiadau bob pum mlynedd ar gyfer yr asedau, fel y gweler isod. Rhaid i'r Cyngor ddefnyddio'r mynegai allanol gorau sydd ar gael wrth fynegeio asedau rhwng prisiadau llawn. Bydd mynegai Pris Pob Tendr (TPI) BCIS yn cael ei gymhwyso i asedau sy'n cael eu gwerthuso ar cost amnewid ddibrisiedig rhwng prisiadau pum mlynedd. Defnyddir CPI neu CPIH 12 mis, Mawrth i Fawrth, ar gyfer asedau addas. Lle nad oes mynegai addas ar gyfer asedau sydd angen eu mynegeio, bydd y Cyngor yn ailbrisio'r ased penodol ym mlwyddyn 1 a blwyddyn 3 bob pum mlynedd.

- Tir ac adeiladau eraill;
- asedau gwarged;
- asedau hawl-i-ddefnyddio yn cael eu mesur ar eu gwerth cyfredol yn hytrach nag ar sail cost;
- peiriannau, cerbydau ac offer ddim yn cael eu prisio ar gost hanesyddol.

Mae'r Cyngor yn gwerthuso ei asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer dan raglen dreigl pum mlynedd. Bydd rhai asedau'n cael eu prisio yn 2025/26, gyda'r dosbarthiadau asedau sy'n weddill yn cael eu prisio yn unol â'r rhaglen yn y blynyddoedd ariannol dilynol. Felly bydd gwahanol ddosbarthiadau asedau yn cael eu prisio bob blwyddyn, ac eithrio lle mae angen ailbrisio blynyddol, fel ar gyfer eiddo buddsoddi. Bydd asedau a brisiwyd yn 2025/26 yn cael eu hailbrisio nesaf yn 2030/31, pan fydd y cylch yn ailgychwyn. Bydd asedau newydd a adeiladwyd neu a brynwyd ar ôl y flwyddyn werthuso a drefnwyd ar gyfer eu dosbarth asedau yn cael eu prisio yn y flwyddyn y cânt eu cwblhau neu eu caffael, oni bai bod cost yn darparu sail briodol ar gyfer prisio.

Gosodir de minimis o £10k mewn perthynas â gwerth asedau o'r categorïau asedau uchod y dylid eu mynegeio. Mae hyn yn golygu na fydd mynegeio yn cael ei gymhwyso i asedau sydd â gwerth net ar bapur llai na £10k gan na fyddai'r cynnydd o'r mynegeio yn berthnasol h.y. ni fyddai'r cynnydd yn newid y farn wir a theg o brisiad yr eiddo perthnasol yn unigol nac yn gyfan gwbl. Profwyd hyn gyda mynegeion hyd at 5%. Os bydd cynnydd sylweddol yn y mynegai sy'n effeithio ar nifer o asedau a allai arwain at y de minimis gan achosi i werthoedd yr asedau fod yn sylweddol anghywir, bydd y gwerth de minimis yn cael ei ailasesu. Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i beidio â chymhwyso'r gwerth de minimis.

Yn unol â gofynion CIPFA, ni fydd y Cyngor yn defnyddio mynegai ar gyfer y dosbarthiadau asedau canlynol:

- Anheddau cyngor gan fod y rhain wedi'u heithrio ac yn cael eu hailbrisio bob pum mlynedd yn ôl eu gwerth mewn defnydd ar gyfer tai cymdeithasol;
- asedau seilwaith gan fod y rhain yn cael eu gwerthuso ar gost hanesyddol wedi'i dibrisio;
- asedau cymunedol oni bai bod y Cyngor wedi mabwysiadu'r opsiwn prisio;
- asedau sy'n cael eu hadeiladu sy'n cael eu prisio ar gost;
- asedau treftadaeth;
- eiddo buddsoddi y mae'n rhaid eu hailbrisio bob blwyddyn;
- Asedau nad ydynt yn eiddo sydd ag oes ddefnyddiol fyr neu werthoedd isel (neu'r ddau) lle mae awdurdodau'n dewis mabwysiadu sail cost hanesyddol wedi'i dibrisio ar gyfer dirprwy gwerth cyfredol.

Ar gyfer dosbarthiadau asedau lle nad yw mynegeio yn cael ei gymhwyso, bydd y Cyngor yn parhau i sicrhau bod gwerthoedd cario yn parhau i fod yn gywir drwy'r dull gwerthuso a drefnwyd a nodir uchod, adolygiadau diffygion blynyddol, ac ystyried unrhyw ddangosyddion o newid sylweddol mewn gwerth. Lle mae tystiolaeth y gallai gwerth cario ased fod wedi'i gamddatgan yn sylweddol, gan gynnwys o ganlyniad i newid mewn defnydd, amodau'r farchnad, cyflwr ffisegol, darfodedigaeth, neu benderfyniad i waredu'r ased, bydd y Cyngor yn trefnu gwerthusiad neu asesiad diffygion y tu allan i'r cylch prisio arferol. Bydd asedau a gadwir ar gost neu gost hanesyddol wedi'i dibrisio yn parhau i gael eu dibrisio dros eu hoes economaidd ddefnyddiol, gyda hoes ddefnyddiol a gwerthoedd gweddilliol yn cael eu hadolygu lle bo'n briodol.

Ailddosbarthu asedau – yn ystod y cyfnod pum mlynedd a gwmpesir gan raglen dreigl o werthuso, mae'n bosibl y bydd polisi neu benderfyniadau'r Cyngor yn effeithio ar gategoreiddio asedau neu y gallai fod newid yn y defnydd o ased. Gallai'r newidiadau hyn newid y gwerth, er enghraifft pan fydd y Cyngor yn penderfynu gwerthu eiddo ac yn marchnata'r eiddo'n weithredol i'w werthu. Mae'r eiddo'n cael ei symud i asedau a gadwir i'w gwerthu ac mae hyn yn sbarduno ailbrisio'r ased, gan fod asedau eiddo yn cael eu gwerthu am werth y farchnad sydd fel arfer yn uwch na'r gwerth mewn defnydd.

Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth.

Mae enghreifftiau o ddigwyddiadau a newidiadau mewn amgylchiadau sy'n rhoi arwydd y gallai amhariad fod wedi digwydd yn cynnwys:-

- dirywiad sylweddol (h.y. mwy na'r disgwyl o ganlyniad i dreigl amser neu ddefnydd cyffredin) yn swm cario'r ased yn ystod y cyfnod, sy'n benodol i'r ased;
- tystiolaeth o ddarfodiad neu niwed ffisegol i ased;
- ymrwymiad gan y Cyngor i ymgymryd ag ad-drefnu sylweddol; a
- newid andwyol sylweddol yn yr amgylchedd statudol neu reoleiddiol arall y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo.

Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn faterol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased ac, mewn achos lle mae'r swm hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad ar asedau a gawsant eu hailbrisio, cyfrifir amdanynt trwy:-

- pan mae balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm yr amhariad yn erbyn yr ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus);
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm yr amhariad yn erbyn yr ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Pan fo colled amhariad yn cael ei wrthdroi wedyn, credydir y gwyrdroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydnabod. Nodir unrhyw beth dros ben yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Pan mae'r amhariad yn ymwneud ag ased na chafodd ei hailbrisio (h.y. ased â gwerth cario yn seiliedig ar gost hanesyddol), caiff yr amhariad ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar er mwyn dyrannu eu symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodol (h.y. tir rhydd-ddaliadol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu). Fodd bynnag, os bydd unrhyw asedau y disgwylir i'w bywydau economaidd defnyddiol fod yn fyrrach neu'n hirach na'r cyfnodau a nodir isod, o ganlyniad i farn broffesiynol neu a ddarperir gan y gweithgynhyrchwr neu a ddangosir fel safon y diwydiant. Gellir codi dibrisiant ar fywyd economaidd defnyddiol y tu allan i'r ffiniau isod.

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:-

- Adeiladau ac eithrio anheddau'r Cyngor– dyraniad llinell syth dros gyfnodau o hyd at 75 mlynedd, fel y amcangyfrifir gan y Gwerthwr, fodd bynnag gellir defnyddio mwy na 75 mlynedd os yw'r gwerthwr yn ystyried bod gan asedau oes economaidd ddefnyddiol sy'n fwy na'r 75 mlynedd a ddefnyddir fel arfer.;
- Bydd anheddau cyngor bob amser yn cael eu cyfrifo ar ddibrisiant llinell syth er y bydd oes economaidd ddefnyddiol yr anheddau o fewn y cyfrifiad yn aros yn 50 oherwydd y buddsoddiad sylweddol bob blwyddyn yn y stoc tai
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros gyfnodau hyd at 45 mlynedd
- cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros 5 i 15 mlynedd.

Mewn achos lle mae gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Ni chodir dibrisiant yn y flwyddyn y prynir yr ased.

Pan fo gan eitem o Eiddo, Peiriannau ac Offer (Ased Nad yw'n Gyfredol) gydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm cost yr eitem, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân.

Mae cymhwyso hyn yn ymarferol yn gofyn am asesiad yn erbyn y meini prawf isod, er mwyn canfod a yw:-

- Mae'r bywyd defnyddiol economaidd yn wahanol iawn i elfennau eraill yr ased h.y. 15 mlynedd neu fwy;
- Mae gwerth yr ased yn £2m neu'n fwy ac mae'r gydran dros 25% o gyfanswm gwerth yr ased;
- Mae'r bywyd defnyddiol economaidd yn wahanol iawn ond mae'r gwerth yn cynrychioli llai na 25% o gyfanswm gwerth yr ased; bydd y gydran yn cael ei nodi ar wahân os bernir, ym marn y Prisiwr, ei bod yn materol, e.e. lle mae gwerth cydran, dyweder, yn £3m (10%) o'r ased dibrisio sydd â chyfanswm gwerth o £30m.

Os yw'r ased dibrisio yn rhan o grŵp ehangach a ddelir at yr un diben, er enghraifft, canolfannau hamdden, bydd y polisi a argymhellir hwn ar gydrannau yn cael ei gymhwyso i gyfanswm y grŵp ehangach hwn ac nid i bob ased unigol sy'n dibrisio ased o fewn y grŵp.

Asedau y ceir gwared arnynt ac Asedau Anghyfredol a delir i'w Gwerthu

Mae'r asedau hyn yn cael eu marchnata'n rhagweithiol ar gyfer eu gwerthu ac mewn achosion ble y mae'r Cyngor yn disgwyl iddynt gael eu gwerthu yn y 12 mis nesaf. Fe nodir yr asedau yma ar wahân oherwydd bydd y gwerth ar y Fantolen yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio yn y dyfodol. Mae'r ased yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ail-gategoreiddio ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Caiff gwerth teg asedau anghyfredol a delir i'w gwerthu, eu mesur yn unol â'u lefel uchaf a gorau o ddefnydd. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau a delir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a delir i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau anghyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai y delir i'w gwerthu, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai a Delir i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

Nid yw asedau fydd yn cael eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau a delir i'w Gwerthu.

Cael Gwared ar Asedau Anghyfredol

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei ddigomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (os yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau a delir i'w Gwerthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r budd neu'r golled ar adeg gwaredu. Caiff y gost hon ei drosglwyddo wedyn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r budd neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiant a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £10k a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf ac ni fedrir ond eu defnyddio wedyn ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol y Cyngor i fenthyca (y gofyniad Cyllido Cyfalaf). Mae derbyniadau yn cael eu neilltuo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau'n cael ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau anghyfredol dan drefniadau ar wahân ar gyfer Cyllido Cyfalaf. Mae symiau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau nad oes eu hangen mwyach

Gwerth teg asedau nad oes eu hangen mwyach yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth mewn trafodiad trefnus rhwng rhai sy'n weithgar yn y farchnad ar adeg mesur. Bydd hyn yn seiliedig ar y defnydd uchaf a gorau a amcangyfrifir gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 1 yn seiliedig ar ddull marchnad / dull prisio tebyg.

Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r rheini y bwriedir eu cadw mewn ymddiriedolaeth i genedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwydiannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Maent yn cael eu dal gan y Cyngor yn unol â'i amcanion cyffredinol i warchod treftadaeth Ynys Môn.

Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o asedau treftadaeth diriaethol megis adeiladau hanesyddol a gwaith celf.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth weithredol (h.y. rheini sydd, ynghyd â chael eu dal am eu nodweddion treftadaeth, hefyd yn cael eu defnyddio gan y Cyngor am weithgareddau arall neu i ddarparu gwasanaethau arall) a chyfrif amdanynt fel asedau gweithredol, yn yr un modd ag asedau arall o'r math cyffredinol yna (e.e. adeiladau gweithredol).

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth ar y sail fwyaf priodol a pherthnasol i'r ased unigol neu ddosbarth yr asedau. Lle nad yw'n ymarferol i gael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol, mesurir yr Asedau Treftadaeth ar gost hanesyddol (llai unrhyw dibrisiant cronedig, amorteiddio a cholledion amhariad fel sy'n briodol). Lle mesurir Asedau Treftadaeth ar brisiad, fe fesurir y swm cario yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiadau yn parhau i fod yn gyfredol, ac ar gyfnodau dim mwy na phum mlynedd. Mewn achos lle na fedrir penderfynu ar gost neu werth Ased Treftadaeth heb fynd i gost anghymesur, ni fydd yr asedau'n cael eu cydnabod yn y Fantolen. Yn lle hynny, bydd yr ased yn cael ei datgelu yn y nodiadau i'r cyfrifon.

Pan fo Ased Treftadaeth ag oes benodol, darperir dibrisiant ar yr un sail â chategorïau eraill o asedau (am fanylion, gweler y Polisi Cyfrifo am Ddibrisiant, 8.4 uchod).

Ni ddarperir dibrisiant ar Asedau Treftadaeth sydd ag oes amhenodol a gwerth gweddilliol uchel. Dylid adolygu swm cario Ased Treftadaeth pan fo tystiolaeth o amhariad, er enghraifft, pan mae wedi dioddef dirywiad ffisegol neu wedi cael ei dorri neu pan fo amheuon newydd yn codi ynglŷn â'i ddilysrwydd. Adnabyddir unrhyw amhariad ar yr un sail â dosbarthiadau arall o ased (am fanylion gweler Polisi Cyfrifo 8.3, Amhariad). Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor yn mynd ati'n weithredol i gaffael mwy o Asedau Treftadaeth, ond mae'n ymateb i gyfleoedd i wella ei bortffolio fel maent yn codi. Cedwir y casgliadau celf yn Oriel Ynys Môn, gyda gwaith cynnal a chadw'n cael ei wneud pan fo'r angen. Rhannau o'r casgliad sy'n cael ei arddangos ar unrhyw adeg, tra gellir trefnu i gael mynediad i'r gweddill. Mae'r Eiddo Treftadaeth yn cael eu rheoli a'u cynnal a'u cadw, wrth ystyried eu nodweddion treftadaeth, fel rhan o bortffolio cyffredinol y Cyngor o dir ac adeiladau.

Trin Asedau Ysgol

Cymerir yn ganiataol mai awdurdodau lleol sy'n rheoli'r ysgolion y maent yn eu cynnal. O ganlyniad, caiff asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llif arian yr ysgolion a gynhelir gan yr Awdurdod eu cynnwys yn natganiadau ariannol y Cyngor.

Ymddiriedolwyr yr ysgol neu'r corff sefydledig sy'n berchen ar, ac yn rheoli, tir ac adeiladau ysgolion a gynorthwyir yn wirfoddol ac ysgolion sefydledig ac, o'r herwydd, ni chânt eu cynnwys ar Fantolen y Cyngor.

Caiff gwariant cyfalaf ar ysgolion cymunedol ei ychwanegu at falansau'r ysgolion hynny. Caiff balansau ysgolion unigol ar 31 Mawrth bob blwyddyn eu cynnwys ym Mantolen y Cyngor oherwydd eiddo'r Cyngor fydd unrhyw gyllidebau datganoledig i'r ysgolion sydd heb eu gwario.

I bwrpas cyfrifo, mae asedau ysgolion dan reolaeth wirfoddol ac ysgolion a gynorthwyir yn wirfoddol fel a ganlyn:-

- Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol: mae'r tir wedi ei gynnwys ar y Fantolen ond nid yr adeiladau;
- Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol: nid yw'r tir na'r adeiladau wedi eu cynnwys ar y Fantolen; ac
- Yn ychwanegol, nid yw'r tir na'r adeiladau yn Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys ar y Fantolen oherwydd mae'r asedau hyn wedi eu breinio gydag ymddiriedolwyr yr ysgol.

9. Eiddo Buddsoddiad

Eiddo buddsoddiad yw'r tir a'r adeiladau hynny a ddefnyddir i bwrpas cynhyrchu rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf yn unig. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os ydyw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae eiddo buddsoddiad yn cael eu cydnabod pan mae'n debygol y bydd buddion economaidd cynlluniedig ar gyfer y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur mewn modd dibynadwy gost neu werth teg yr eiddo buddsoddiad hwnnw. Caiff eiddo buddsoddiad eu mesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac, wedyn, yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu ar faint y gellid ffeirio'r ased rhwng partïon gwybodus hyd braich. Yn unol â'r Côd, rhaid prisio Eiddo Buddsoddiad yn ôl y defnydd mwyaf a gorau y gellir ei wneud ohonynt, waeth beth fo bwriadau'r Cyngor ar eu cyfer. Mae hyn yn golygu bod defnydd amgen wedi cael ei ystyried ar gyfer pob eiddo buddsoddiad ac, os byddai modd defnyddio'r eiddo i bwrpas arall a hynny'n codi ei werth teg, yna dylid defnyddio'r gwerth teg hwnnw. Nid yw'r eiddo'n cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff eu hailbrisio'n flynyddol yn unol â SAARh13 yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae enillion a cholledion adeg ailbrisio'n cael eu symud i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am eiddo buddsoddiad yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddiad ac yn arwain at gynnydd ym malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, dan drefniadau statudol, ni chaniateir i enillion a cholledion a geir yn sgil ailbrisio a gwerthu gael effaith ar falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu symud allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i mewn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10k) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

10. Asedau Anniriaethol

Mae asedau anniriaethol yn asedau nad ydynt yn gyfredol, nac yn ariannol, y gellir eu hadnabod ar wahân ond nid oes ganddynt sylwedd ffisegol (er enghraifft, meddalwedd cyfrifiadurol). Caiff y rhain eu rheoli gan y Cyngor oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol. Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Cyngor neu ei wasanaethau. Caiff gwariant ar asedau anniriaethol eu cyfalafu pan dybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Cyngor. Mae oes economaidd defnyddiol asedau anniriaethol yn cael ei benderfynu gan y gweithiwr proffesiynol perthnasol sy'n arwain ar brynu/datblygu'r ased anniriaethol. Mae oes economaidd ddefnyddiol ased anniriaethol yn fyrrach nag asedau dirweddol, er enghraifft, rhwng pump a saith mlynedd. Mae asedau anniriaethol yn cael eu hamorteiddio ar sail llinell syth dros fywyd economaidd defnyddiol yr ased.

Yn y lle cyntaf, mesurir asedau anniriaethol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbrisio oni bai fod modd pennu gwerth yr asedau y mae'r Cyngor yn eu dal drwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid oes ased anniriaethol y mae'r Cyngor yn ei ddal yn bodloni'r maen prawf hwn ac, felly, cawn eu cario yn ôl ar gost llai amorteiddio cronedig. Mae swm dibrisiannol ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar asedau anniriaethol yn flynyddol a phryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased. Mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased n anniriaethol eu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei nodi yn erbyn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau anniriaethol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, ni chaniateir i amorteiddio, colledion amhariad nag enillion a cholledion cael gwared â'r asedau gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu symud allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i mewn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10k) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

11. Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir

Cynhwysir rhestrau stoc yn y Fantolen yn ôl y gost neu'n ôl y gwerth gwerthu net - pa un bynnag o'r ddau sydd isaf. Mae cost rhestrau stoc yn cael ei aseinio trwy ddefnyddio fformiwla gostio 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' (FIFO).

Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar y Gwarged neu ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

Mae gwaith sydd yn y broses o gael ei wneud yn cael ei gynnwys yn y Fantolen yn ôl y gost.

12. Arian Parod a Chywerthoedd Arian

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol sy'n ad- daladwy heb gosb ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cywerthoedd arian yn fuddsoddiadau hynod o hylifol sy'n aeddfedu ymhen tri mis neu lai o'r dyddiad prynu ac yn rhai y gellir eu trosi'n hawdd i symiau hysbys o arian parod heb beri unrhyw risg o bwys yn sgil newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a chywerthoedd arian net o'r gorddrafftiau banc sy'n daladwy ar alw ac maent yn rhan hanfodol o reolaeth arian parod y Cyngor.

13. Offerynnau Ariannol

Ymrwymiadau Ariannol

Mae ymrwymiadau ariannol yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, cânt eu mesur i gychwyn ar werth teg, a'u cario ar eu cost wedi'i amorteiddio. Mae costau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) ar gyfer llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sy'n disgowntio'n union y taliadau arian parod a amcangyfrifir yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod arno'n wreiddiol.

Ar gyfer y mwyafrif o'r benthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm yn weddill sy'n daladwy (a llog wedi cronni); a'r llog a godir i'r CIES yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyca.

Pan fo premiymau a disgowntiau wedi eu codi i'r CIES, mae'r rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei thaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan yr Awdurdod bolisi o daenu'r enillion neu'r colledion dros y tymor oedd yn weddill ar y benthyciad yr oedd y premiwm yn daladwy yn ei erbyn, neu yr oedd y disgownt i'w dderbyn pan gafodd ei ad-dalu. Mae cysoniad y symiau a godir i'r CIES i'r taliad net sydd ei angen yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Caiff asedau ariannol eu dosbarthu yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri phrif ddosbarth o asedau ariannol sef:-

- cost wedi'i amorteiddio;
- gwerth teg trwy elw neu golled (FVPL); a
- gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall (FVOCI).

Model busnes yr Awdurdod yw dal buddsoddiadau er mwyn casglu llifoedd arian cytundebol.

Felly, mae asedau ariannol yn cael eu dosbarthu fel cost wedi'i amorteiddio, heblaw am y rheini nad yw eu taliadau cytundebol ar ffurf talu'r prifswm a llog yn unig (h.y. lle nad yw'r llifoedd arian ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Gost wedi'i Amorteiddio

Mae asedau ariannol wedi eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, a chânt eu mesur i gychwyn ar werth teg. Wedyn cânt eu mesur ar eu cost wedi'i amorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy yn seiliedig ar swm cario yr ased wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y mwyafrif o'r asedau ariannol y mae'r Awdurdod yn eu dal, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm yn weddill y gellir ei dderbyn (ynghyd â llog wedi cronni) a'r llog a gaiff ei gredydu i'r CIES yw'r swm sydd i'w dderbyn am y flwyddyn yn y cytundeb benthyca.

Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi gwneud nifer o fenthyciadau i weithwyr ar lai na chyfraddau'r farchnad (benthyciadau meddal). Mae'r Cyngor yn defnyddio cyfradd CThEM ar gyfer benthyciadau buddiol i weithwyr fel procsi ar gyfer gwerth y farchnad/cyfradd llog effeithiol. Os yw'r gwahaniaeth rhwng y gyfradd ostyngedig a'r gyfradd llog effeithiol yn fwy na £100k, caiff colled ei gofnodi ar y CIES am werth presennol y llog a fydd yn cael ei ildio dros oes yr offeryn, gan arwain at gost wedi'i amorteiddio is na'r prifswm sy'n weddill.

Caiff llog ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y CIES ar gyfradd llog effeithiol fymryn yn uwch na'r gyfradd a dderbynnir gan y gweithwyr, ac effaith y gwahaniaeth yw cynyddu cost wedi'i amorteiddio'r benthyciad yn y Fantolen. Mae'n ofynnol yn y darpariaethau statudol mai effaith benthyciadau meddal ar Falans y Gronfa Gyffredinol yw'r llog sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn ariannol - mae cysoniad y symiau a gaiff eu debydu neu eu credydu i'r CIES i'r enillion net sydd ei angen yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi pan fo ased yn cael ei ddad-gydnabod, yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y CIES.

Model Colled Credyd Disgwyliedig

Mae'r Awdurdod yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar bob un o'i asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio [neu FVOCI pan fo'n berthnasol], naill ai ar sail 12 mis neu sail oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig ar sail oes (model symledig) hefyd yn gymwys i symiau les sy'n dderbyniadwy ac asedau contract. Dim ond colledion oes sy'n cael eu cydnabod ar gyfer symiau masnach derbyniadwy (dyledwyr) a ddelir gan yr Awdurdod.

Bydd y Cyngor hefyd yn ymestyn y drefn symledig i symiau derbyniadwy ar les a masnach ac asedau contract os oes cydran gyllido sylweddol.

Mae colledion amhariad yn cael eu cyfrifo i adlewyrchu'r disgwyliad efallai na fydd y llifoedd arian yn y dyfodol yn digwydd oherwydd gallai'r benthyciwr fethu talu ei rwymedigaethau. Mae risg credyd yn chwarae rhan hollbwysig wrth asesu colledion. Os yw risg wedi cynyddu'n sylweddol ers i offeryn gael ei gydnabod i gychwyn, caiff colledion eu hasesu ar sail oes. Os yw'r risg heb gynyddu'n sylweddol, neu os yw parhau yn isel, caiff colledion eu hasesu ar y sail colledion disgwyliedig dros 12 mis.

Mae Mân Ddyledwyr roedd y canrannau drwg dyledion canlynol yn berthnasol:-

6 mis i 1 flwyddyn: 50%;
1 flwyddyn i 2 flynedd: 75%;
Dros 2 flynedd: 100%.

Byddai canrannau uwch yn berthnasol i rai dyledwyr, gan ystyried amgylchiadau unigol, e.e. diddymiad cwmni, methdaliad personol.

Dyledwyr a gohiriwyd h.y., ffioedd preswyl y Gwasanaethau Cymdeithasol a gohiriwyd hyd nes y bydd yr eiddo yn cael ei werthu (pan fo tâl ar yr eiddo yn berthnasol), darpariaeth o 10% wedi'i chymhwyso waeth beth fo'u hoedran – er y byddai darpariaeth uwch yn gymwys o dan amgylchiadau penodol e.e. cyflwr presennol eiddo neu werth eiddo neu anghydfod.

Mae SAARh yn ei gwneud yn ofynnol i adnabod dyledion yn gynt (nid yw'r arfer cyfredol yn darparu ar gyfer dyledion yn gynt na chwe mis oed, er y byddai darpariaeth yn cael ei wneud ar gyfer amgylchiadau dyledwyr unigol sy'n hysbys e.e. methdalwr, oedran llai na hyn) ac mae'n rhaid eithrio dyledion sector cyhoeddus (ar hyn o bryd mae dyledion ar gyfer y bwrdd iechyd lleol, praeseptwyr mawr a lleol (cynghorau)/cyrff sy'n codi trethi ac ati, a gweinyddiaethau canolog/datganoledig ac ati wedi eu cynnwys). Gan roi ystyriaeth i SAARh9, mae angen lwfansau amharu colledion diwygiedig ac fe wneir yr ystyriaethau canlynol i gyrraedd y lwfansau diwygiedig:-

Nid yw SAARh9 yn diffinio diffyg ar ddyled, ond mae'n ofynnol i sefydliad ddarparu diffiniad o'r fath sy'n gyson â'i ddibenion rheoli credyd. Defnyddir y diffiniad canlynol at ddibenion y gofyniad lwfans amharu colledion ar gyfer Mân Ddyledion, sy'n ddigon syml ac sy'n gyson â rheolaeth credyd yr Awdurdod –

Mae dyledwyr wedi diffygio ar ddyled (at ddibenion lwfans amharu colledion yng nghyswllt Mân Ddyledwyr) os nad oes taliad wedi'i dderbyn yn erbyn dyled yn y system Dyledwyr Civica (erbyn 31 Mawrth bob blwyddyn) pan fo oedran y ddyled yn fwy nag 14 diwrnod calendr o'r dyddiad pwynt treth.

Cynigir y lwfansau canlynol ar gyfer cyfnodau o hyd at chwe mis:-

- Diwrnod 1 i 14 niwrnod ar ôl codi'r anfoneb – 2%;
- 1 - 30 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 15 diwrnod i 45 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth - 2.5%;
- 31 - 60 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 46 diwrnod i 75 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth - 4.5%;
- 61 - 90 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 76 diwrnod i 105 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 7.5%;
- 91 – 168 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 106 diwrnod i 182 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 15%.

Byddai'r Cyngor wedyn yn parhau i ddefnyddio'r canrannau cyfredol ar gyfer dyledion hŷn na chwe mis o'r dyddiad pwynt treth h.y.

- 183 – 365 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 50%;
- 366 – 730 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 75%;
- 731 diwrnod neu fwy o'r dyddiad pwynt treth – 100%.

Taliadau wedi eu gohirio

O 183 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth mae'r rhain i gael eu cymhwyso ar 10% YN UNIG ac nid ar y cyfraddau uwch a ddangosir. Dim darpariaeth ar gyfer dyledion gohiriedig sy'n llai na chwech mis oed. Mae gan y Cyngor bridiannau cyfreithiol wedi'u sicrhau yn erbyn cartrefi unigolion, felly, mae'r swm ar gyfer amhariad yn is. Yr enillion neu'r golled amhariad flynyddol fydd y newid mewn colledion credyd disgwyliedig cydol oes dros y flwyddyn.

Gordaliadau Budd-daliadau Tai

Mae gan y Cyngor lwfans colledion amhariad o 90% o'r gordaliad budd-daliadau tai a waned i'r defnyddiwr gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r lwfans colledion amhariad yn uchel oherwydd bod adnoddau ariannol unigolion sy'n derbyn budd-daliadau fel arfer yn brin ac mae'r risg o fethu ag adennill y gordaliadau budd-daliadau'n yn uchel.

Rhenti

Mae'r lwfans colledion amhariad ar gyfer dyledion rhent yn seiliedig ar y swm o arian sy'n ddyledus, gyda dyledion uwch ar ganrannau uwch oherwydd bod y risg o beidio ag ad-dalu yn cynyddu wrth i'r ddyled gynyddu. Bydd lwfans colledion amhariad yn cael ei gosod ar y symiau dyledus ym mhob band. Mae bandiau a chanrannau'r lwfans colledion amhariad fel a ganlyn:

Tenantiaid Presennol

Gwerth yr Ôl-ddyled	Lwfans Colledion Amhariad
£0.01 i £49.99	10%
£50 i £99.99	20%
£100 i £249.99	30%
£250 i £499.99	45%
£500 i £999.99	60%
>£1,000	85%

Gosodir lwfans colledion amhariad o 90% ar gyfer yr holl dyledion gan gyn-denantiaid gan fod y dyledion hyn yn llai tebygol o gael eu hadennill na chan denantiaid presennol.

Asedau Ariannol yn cael eu Mesur ar Werth Teg trwy Elw neu Golled (FVPL)

Mae asedau ariannol sy'n cael eu mesur ar werth FVPL yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, a chânt eu mesur i gychwyn a'u cario ar werth teg. Mae enillion neu golledion gwerth teg yn cael eu hadnabod wrth iddynt gyrraedd yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau.

Mae mesuriadau gwerth teg yr asedau ariannol yn seiliedig ar y technegau canlynol:-

Offerynnau gyda phrisiau'r farchnad wedi'u dyfynnu – pris y farchnad offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a chanfyddadwy – dadansoddiad llif arian gostyngedig.

Mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur wedi eu categoreiddio yn unol â'r tair lefel ganlynol:-

Mewnbynnau Lefel 1 – prisiau wedi'i dyfynnu (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau yr un fath y gall yr Awdurdod gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.
Mewnbynnau Lefel 2 – mewnbynnau ar wahân i'r prisiau wedi'u dyfynnu sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n ganfyddadwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Mewnbynnau Lefel 3 – mewnbynnau anghanfyddadwy ar gyfer yr ased.

Y Datganiadau Ariannol

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi pan fo ased yn cael ei ddad-gydnabod yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu

Nid oes gan y Cyngor asedau ariannol ar gael i'w gwerthu ac yn annhebygol o gael rhai yn y tymor byr gan ni chynhwysir yr asedau ariannol yma yn y Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2022/23.

Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

14. Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo rhywbeth wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ddehongliadol i'r Cyngor sy'n debygol o fod angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu wasanaeth posibl, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod y Cyngor yn rhan o achos llys fyddai'n debygol o arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno, yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifiedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol – pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu gwneir setliad llai na'r disgwyl), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i rhoddi mewn credyd yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (e.e. oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol ond os oes sicrwydd go bendant y bydd ad-daliad ar gael os ydyw'r Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau wrth gefn

Mae rhwymedigaeth wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib ar y Cyngor, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol, neu heb ddigwydd, a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau wrth gefn hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydnabyddir rhwymedigaethau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon petaent yn codi.

Asedau wrth gefn

Mae ased wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Cyngor, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol, neu heb ddigwydd, a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor.

Ni chydnabyddir asedau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnlif o fuddiannau economaidd neu wasanaeth posib.

15. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn cadw amryw o gronfeydd wrth gefn sy'n adlewyrchu i ba raddau y mae ei asedau'n fwy na'i ymrwymiadau ac unrhyw gyfyngiadau, statudol neu wirfoddol, a roddir ar y defnydd o'r balansau hyn. Mae gan y Cyngor y disgresiwn i osod o'r neilltu symiau penodol fel Cronfeydd wrth Gefn y mae'n dymuno eu clustnodi i ddibenion polisi i'r dyfodol, i ymdrin â materion wrth gefn neu i reoli llif arian. Ceir crynodeb o'r rhan yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Caiff Cronfeydd wrth Gefn eu creu drwy drosglwyddo symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w sgorio yn erbyn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes taliad net yn erbyn y Dreth Gyngor ar gyfer y gwariant. Cedwir rhai Cronfeydd wrth Gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Cyngor - eglurir y Cronfeydd wrth Gefn hyn yn y polisïau a'r nodiadau perthnasol.

16. Cydnabyddiaeth Refeniw

Caiff refeniw ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y cafodd ei ennill yn hytrach na phan gafodd yr arian ei dderbyn. Mae hyn yn ymwneud ag incwm a geir o werthu nwyddau (a gynhyrchir gan y Cyngor i ddibenion eu gwerthu neu eu prynu i bwrpas ailwerthu), darparu gwasanaethau (ac eithrio gwasanaethau a wnelont yn uniongyrchol â chontractau adeiladu), llog, breindaliadau a difidendau, trafodion nad oes modd eu cyfnewid (h.y. y Dreth Gyngor) a lle cynt yr oedd rhwymedigaeth wedi'i hadnabod (h.y. credydwr) ar ôl bodloni'r meini prawf cydnabyddiaeth refeniw.

Caiff refeniw ei gydnabod hefyd ar enillion a all godi neu beidio o weithgareddau cyffredin megis enillion ar ail-brisio asedau anghyfredol, enillion ar werthu asedau anghyfredol ac enillion ar asedau ariannol ar-gael-i'w-gwerthu. Lle mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant, dim ond yr incwm a delir i'r Cyngor ar gyfer ei rôl fel asiant fydd yn cael ei gydnabod yn y cyfrifon. Ni fydd y swm sy'n gysylltiedig â'r trydydd parti (sef y prif swm) yn cael ei gynnwys yn y cyfrifon.

Mae refeniw'n cael ei gydnabod a'i fesur yn ôl gwerth teg y gydnabyddiaeth a dderbynnir. Dyma'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth mewn trafodiad busnes trefnus rhwng y rhai sy'n weithgar yn y farchnad ar y dyddiad mesur. Bydd ad- daliadau a setliadau ariannol, lle'n berthnasol, yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth fesur gwerth teg y gydnabyddiaeth a gafwyd.

Os yw'r taliadau'n cael eu cyflwyno yn ôl telerau gohiriedig, mae'r gydnabyddiaeth a dderbynnir yn cael ei lleihau i'w gwerth presennol er mwyn sicrhau gwerth teg. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm hwn a chyfanswm y taliadau a dderbynnir yn cael ei gydnabod fel refeniw llog yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau. Mae derbyniadau tymor byr heb raddfa llog dynodedig yn cael eu mesur yn ôl y swm ar yr anfoneb wreiddiol pan fo effaith disgownt yn amherthnasol. Nid oes gwahaniaeth rhwng dyddiad cyflenwi a dyddiad talu yn achos trafodion digontract a rhai lle nad oes cyfnewid yn digwydd h.y. refeniw yng nghyswllt y Dreth Gyngor a threthi cyffredinol ac, felly, mesurir y trafodion hyn yn ôl y symiau llawn a dderbynnir yn eu cylch.

17. Llog Mewnol

Buddsoddir balansau arian gan y Cyngor yn unol â'i pholisïau Rheoli Trysorlys a Buddsoddi ac fe gronnir a chredydir y llog i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Credydir llog i'r cronfeydd ymddiriedol a chronfeydd trydydd parti eraill ar sail y raddfa llog cyfartaledig a enillwyd gan y Cyngor. Mae rhai cronfeydd wrth gefn yn derbyn llog trwy drosglwyddiad sydd wedi ei glandro ar yr un sail.

18. Prydlesi

Yr awdurdod fel lesddeiliad

Mae contractau'n cael eu dynodi'n brydlesi gan yr awdurdod ar sail eu manylion. Mae contractau, a rhannau o gontractau, gan gynnwys y rhai a ddisgrifir fel contractau ar gyfer gwasanaethau, yn cael eu dadansoddi er mwyn penderfynu p'un a ydynt yn rhoi'r hawl i reoli'r defnydd o ased a nodwyd, trwy gyfrwng hawliau i dderbyn, i raddau helaeth, holl fuddiannau economaidd neu wasanaeth posib yr ased hwnnw a rheoli ei ddefnydd. Mae'r Cod yn ymestyn cwmpas IFRS 16 Prydlesi er mwyn cynnwys trefniadau lle nad oes unrhyw gydnabyddiaeth yn cael ei dalu, neu lle gwneir taliadau enwol neu isel iawn.

Y mesur cychwynnol

Mae prydlesi'n cael eu cydnabod fel asedau hawl-i-ddefnyddio gydag atebolrwydd cyfatebol ar y dyddiad y mae'r ased a brydlesir ar gael i'w ddefnyddio (neu o 1 Ebrill 2024 os bydd prydlesi presennol yn trosglwyddo). Fel arfer, mae'r prydlesi am gyfnodau penodedig o fwy na blwyddyn, ond efallai y bydd opsiynau i'w hymestyn.

Yn y lle cyntaf, mae'r awdurdod yn cydnabod atebolrwydd prydles yn ôl gwerth presennol taliadau'r brydles, gan ddisgowntio trwy ddefnyddio cyfradd benthyca cynyddrannol yr awdurdod os nad yw'n bosib penderfynu ar y gyfradd llog sydd ymhlyg yn y brydles. Bydd cyfradd fenthyca gynyddrannol yr awdurdod yn seiliedig ar gyfradd blwydd-dal y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) ar gyfer yr un cyfnod â thymor y brydles. Mae taliadau prydles a gynhwysir yn y mesur o atebolrwydd y brydles yn cynnwys:

- taliadau sefydlog, yn cynnwys taliadau sefydlog gwirioneddol ('in-substance')
- taliadau prydles newidiol sy'n ddibynnol ar fynegai neu gyfradd, ac a fesurir yn y lle cyntaf gan ddefnyddio'r brif fynegai neu gyfradd ar y dyddiad mabwysiadu
- symiau y disgwylir iddynt fod yn daladwy o dan warant gwerth gweddilliol
- y pris gweithredol o dan opsiwn prynu y mae'r awdurdod yn gymharol sicr o'i weithredu
- taliadau prydles mewn cyfnod adnewyddu dewisol os yw'r awdurdod yn gymharol sicr o arfer opsiwn i ymestyn y brydles

- dirwyon am ddod â phrydles i ben yn gynnar, oni bai bod yr awdurdod yn gymharol sicr o beidio â dod â'r brydles i ben yn gynnar.

Mae'r ased hawl-i-ddefnyddio yn cael ei fesur yn ôl swm atebolrwydd y brydles, wedi'i addasu ar gyfer unrhyw daliadau a wnaed, ynghyd ag unrhyw gostau uniongyrchol a gafwyd er mwyn datgymalu'r ased dan sylw a'i symud oddi ar y safle, neu adfer yr ased dan sylw ar y safle, a thynnu cost unrhyw gymhellion prydles a dderbyniwyd.

Er hynny, ar gyfer prydlesi sydd â thaliadau isel iawn, taliadau enwol neu ddim taliadau o gwbl, mae'r ased yn cael ei fesur yn ôl gwerth teg.

Mesuriadau dilynol

Wedi hynny, mae'r ased hawl-i-ddefnyddio'n cael ei fesur gan ddefnyddio'r model gwerth teg. Mae'r awdurdod o'r farn bod y model cost yn ddirprwy rhesymol oni bai am:

- asedau sy'n cael eu dal o dan brydlesi anfasnachol
- prydlesi lle nad yw adolygiadau rhent o reidrwydd yn adlewyrchu amodau'r farchnad
- prydlesi sydd â thelerau o fwy na phum mlynedd nad ydynt yn cynnwys unrhyw ddarpariaeth ar gyfer adolygiadau rhent
- prydlesi lle bydd adolygiadau rhent yn cael eu cynnal ar gyfnodau o fwy na phum mlynedd.

Ar gyfer y prydlesi hyn, mae'r ased yn cael ei gario ar swm wedi'i ailbrisio. Yn y datganiadau ariannol hyn, mae asedau hawl-i-ddefnyddio sy'n cael eu dal o dan brydlesi mynegrifol wedi cael eu haddasu ar gyfer newidiadau yn y fynegai berthnasol, tra bod asedau sy'n cael eu dal o dan brydlesi taliadau isel iawn neu brydlesi lle nad oes taliad o gwbl wedi cael eu prisio gan ddefnyddio prisiau'r farchnad neu brisiau rhent ar gyfer tir neu eiddo cyfatebol.

Mae'r ased hawl-i-ddefnyddio'n cael ei ddibrisio mewn llinell syth dros gyfnod byrrach, sef tymor y brydles sy'n weddill ac oes ddefnyddiol yr ased dan sylw ar y dyddiad mabwysiadu.

Wedi hynny, mae atebolrwydd y brydles yn cael ei fesur yn ôl cost wedi'i hamorteiddio, gan ddefnyddio'r dull llog gwirioneddol. Bydd yr atebolrwydd yn cael ei ail-fesur pan fydd:

- newid yn y taliadau prydles yn y dyfodol oherwydd newid yn y mynegai neu gyfradd
- newid yn amcangyfrif y grŵp o'r swm y disgwylir iddo fod yn daladwy o dan warant gwerth gweddilliol
- yr awdurdod yn newid ei asesiad o ph'un a fydd yn arfer opsiwn i brynu, ymestyn neu derfynu, neu
- taliad prydles sefydlog gwirioneddol ('in-substance') diwygiedig.

Pan ddigwydd ail-fesuriad o'r fath, gwneir addasiad cyfatebol i swm cario'r ased hawl-i-ddefnyddio, ac mae unrhyw addasiad pellach sydd ei angen oherwydd yr ail-fesuriad yn cael ei gofnodi yn y datganiad incwm.

Eithriad ar gyfer gwerth isel a phrydles fer

Yn unol â'r hyn y mae'r Cod yn ei ganiatáu, mae'r awdurdod yn eithrio prydlesi:

- ar gyfer eitemau isel eu gwerth sydd yn costio llai na £10,000 pan fyddant yn newydd, ar yr amod nad ydynt yn ddibynnol iawn ar eitemau eraill, neu wedi eu cyplysu gydag eitemau eraill, a

- mae ganddynt dymor o lai na 12 mis (yn cynnwys y cyfnod lle na ellir canslo'r brydles ynghyd ag unrhyw opsiynau i ymestyn y mae'r awdurdod yn gymharol sicr o'u harfer, ac unrhyw opsiynau terfynu y mae'r awdurdod yn gymharol sicr o beidio eu harfer).

Gwariant ar brydlesi

Mae gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys llog, dibrisiad llinell syth, unrhyw amhariadau ar yr ased a newidiadau yn y taliadau prydles newidiol nad ydynt wedi eu cynnwys yn y mesur o atebolrwydd yn ystod y cyfnod y digwyddodd y digwyddiad sbarduno. Mae taliadau prydles yn cael eu cofnodi fel debyd yn erbyn yr atebolrwydd. Mae rhenti ar gyfer prydlesi eitemau isel eu gwerth neu fyrrach na 12 mis yn cael eu trin fel costau.

Nid yw dibrisiant ac amhariadau'n gostau yn erbyn y dreth gyngor, gan fod darpariaeth lawn yn cael ei gwneud ar gyfer costau asedau nad ydynt yn rhai cyfredol o dan drefniadau cyllido cyfalaf ar wahân. Mae symiau felly'n cael eu neilltuo i'r cyfrif addasiadau cyfalaf o falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad ar y Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Yr awdurdod fel lesydd

Mae prydlesi'n cael eu dynodi'n brydlesi cyllid os yw telerau'r brydles yn trosglwyddo, i raddau helaeth, yr holl risgiau a gwobrau yn gysylltiedig â bod yn berchen ar yr eiddo neu offer a pheiriannau o'r lesydd i'r lesddeiliaid. Mae'r holl brydlesi eraill yn cael eu dynodi'n brydlesi gweithredu.

Prydlesi Cyllid

Os yw'r awdurdod yn caniatáu prydles cyllid ar gyfer eiddo neu offer a pheiriannau, mae'r ased perthnasol yn cael ei dynnu o'r Fantolen fel gwarediad. Pan fydd y brydles yn cychwyn, mae swm cario'r ased yn y Fantolen (boed yn eiddo, offer a pheiriannau neu asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu) yn cael ei ddileu a'i symud i'r llinell gwariant gweithredu arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu golled pan waredir â'r ased. Mae enillion, sydd yn cynrychioli buddsoddiad net yr awdurdod yn y brydles, yn cael ei gofnodi fel credyd ar yr un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a hefyd fel rhan o'r enillion neu golled pan waredir â'r ased (h.y. mae'n cael ei netio yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg ei waredu), ac mae ased prydles (dyledwr hirdymor) cyfatebol yn cael ei gynnwys ar y Fantolen.

Mae rhenti prydlesi derbyniadwy yn cael eu dosbarthu rhwng:

- tâl am gaffael y diddordeb yn yr eiddo - sy'n cael ei gofnodi er mwyn gostwng gwerth dyledwr y brydles (ynghyd ag unrhyw bremiymau a dderbyniwyd), ac
- incwm cyllid (wedi'i gredydu i'r llinell incwm a gwariant cyllido a buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Pan waredir ag ased, ni chaniateir, trwy statud, i'r enillion sy'n cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gynyddu balans y Gronfa Gyffredinol ac mae'n rhaid ei drin fel derbyniad cyfalaf. Os oes premiwm wedi'i dderbyn, mae'n cael ei symud o falans y Gronfa Gyffredinol i'r gronfa derbyniadau cyfalaf yn y Datganiad ar y Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Os yw'r swm sy'n ddyledus mewn perthynas ag ased y brydles yn cael ei setlo trwy dalu rhenti yn ystod blynyddoedd ariannol yn y dyfodol, mae'n cael ei symud o falans y Gronfa Gyffredinol i'r gronfa derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn y Datganiad ar y Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir y rhenti yn y dyfodol, mae'r elfen ar gyfer y derbyniad cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased yn cael ei ddefnyddio i ostwng gwerth dyledwr y brydles. Ar yr adeg hon, mae'r derbyniadau cyfalaf a ohiriwyd yn cael eu trosglwyddo i'r gronfa derbyniadau cyfalaf.

Pan fydd ased yn cael ei waredu, nid yw'r gwerth sy'n cael ei ddileu yn gost yn erbyn y dreth gyngor, gan fod darpariaeth lawn yn cael ei wneud ar gyfer costau asedau nad ydynt yn asedau cyfredol o dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Mae symiau'n cael eu priodoli, felly, i'r cyfrif addasiadau cyfalaf o falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad ar y Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesi Gweithredu

Os yw'r awdurdod yn caniatáu prydles gweithredu ar gyfer eiddo neu offer a pheiriannau, mae'r ased yn cael ei gadw ar y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gofnodi fel credyd ar y llinell gwariant gweithredu arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae unrhyw gredyd yn cael ei wneud ar sail llinell syth dros oes y brydles, neu i'r gwasanaeth unigol os yw'n cael ei gychwyn gan wasanaeth, hyd yn oed os nad yw'n cyd-fynd â phatrwm taliadau (e.e. mae premiwm yn cael ei dalu ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yn gysylltiedig â negodi a threfnu'r brydles yn cael eu hychwanegu at swm cario'r ased perthnasol a chodir amdanynt fel cost dros gyfnod y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

19. Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol

Mae gwasanaethau a gwasanaethau cefnogol yn gyfrifol am y symiau canlynol er mwyn cofnodi gwir gost dal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:-

- Dibrisiant asedau a ddefnyddir gan y Gwasanaeth;
- Ailbrisio a cholledion amhariad ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn y gellir dileu'r colledion yn ei herbyn; a
- Amorteiddio asedau anniriaethol sydd i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Cyngor godi'r dreth gyngor i dalu am y costau hyn. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i neilltuo cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at ei ofyniad benthyca cyffredinol. Felly, disodlir y costau hyn gan y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (MRP) trwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru reoliadau newydd yn 2008/09 sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol yng Nghymru wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer MRP, gan gynnwys opsiwn i ddarparu MRP dros oes ased. Mae'r polisi hefyd yn caniatáu gohirio'r MRP tan y comisiynir yr ased.

Cyfrifir darpariaeth y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn hanesyddol fel 2% o Ofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR) CRT. Yn 2015, newidiodd Llywodraeth Cymru'r penderfyniad i ganiatáu mwy o opsiynau ar sut i gyfrifo cost MRP CRT. Argymhellwyd y bydd defnyddio'r dull oes ased yn rhoi'r NPV uchaf ar gyfer benthyciadau gyda chefnogaeth a digefnogaeth, a'r opsiwn mwyaf fforddiadwy ar gyfer cenedlaethau presennol a'r dyfodol yw'r opsiwn lle mae'r blwydd-dal yn seiliedig ar oes ased 60 mlynedd gan ddefnyddio cyfradd fenthyca ar gyfartaledd y Cyngor o 4.58%. Felly, ar gyfer benthyciadau CRT gyda chefnogaeth a digefnogaeth mae'r dull oes ased dros gyfnod o 60 mlynedd ar gyfradd llog o 4.58% yn cael ei weithredu o 1 Ebrill 2022. Bydd hyn yn caniatáu dull mwy darbodus na'r dull cyfredol gan y bydd CFR yn cymryd 60 mlynedd i leihau i sero yn hytrach na 300.

Cofnodir trafodion mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsodd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

20. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

P'un a ydynt yn cael eu talu ar gyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol:-

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau; ac
- y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes bydd yr amodau sydd ynghlwm i'r grant neu'r cyfraniad yn cael eu bodloni. Amodau grant yw'r gofynion y mae'n rhaid eu diwallu er mwyn bod yn gymwys i dderbyn y grant, er enghraifft, adeiladu ysgol neu allbynnau allweddol a benodir o fewn yr amdodau. Mae unrhyw arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau, a'r amodau perthnasol heb eu bodloni, yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi fel credyd yn y llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoladwy) neu fel Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrdroi o Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei symud i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio, mae'n cael ei symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

Mae rhai cyrff sy'n rhoddi grantiau yn gosod cyfyngiadau neu'n pennu i ba bwrpas y gellir defnyddio'r grant ond nid ydynt yn dweud a fydd angen ad-dalu'r grant ai peidio.

21. Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased anghyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, mae trosglwyddiad yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yna'n gwyrdroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

22. Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol

Mae costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu codi ar y gwasanaethau hynny sy'n cael y buddiant o'r cyflenwad neu o'r gwasanaeth yn unol â threfniadau'r Awdurdod ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol ar gyfer y pwrpas o gyfrifyddu cost llawn ar gyfer dychweliadau ystadegol statudol, er enghraifft, dychweliadau blynyddol RA a RO'r Llywodraeth. Fodd bynnag, ar gyfer monitro'r gyllideb a'r cyfrifon blynyddol statudol, fe eithrir ad-daliadau ac fe adroddir ar wasanaethau corfforaethol a chefnogol fel cylchrannau gwasanaeth ac fe'i delir yn gyfrifol am reolaeth cyllideb.

23. Arian Tramor

Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau a gaiff gymorth grant o Ewrop lle mae'r grantiau efallai'n cael eu dyrannu mewn Ewros (mai nifer y cynlluniau hyn yn lleihau). Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn. Caiff y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn ei drosi yn ôl y cyfraddau cyfnewid fel yr oeddynt ar 31 Mawrth, gyda'r enillion neu'r colledion canlyniadol yn cael eu cydnabod yn y linell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

24. Buddiannau'r Gweithwyr

Buddiannau sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheini sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn - buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheini'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Cyngor. Darperir ffigwr cronnus ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd *in lieu*) a enillwyd gan weithwyr a'r rheini heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w cario drosodd i'r flwyddyn ariannol ddilynol.

Mae'r ffigwr cronnol yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y gweithiwr yn cymryd y budd. I atal amrywiadau gael effaith ar y Dreth Gyngor, mae'r newidiadau blwyddyn ar flwyddyn yn y gost a gynhyrchir gan y cronni yma'n cael ei godi yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau, ond wedyn caiff ei wyrdroi trwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronnol, fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Nid yw'r Cyngor yn rhoddi buddiannau tymor hir i weithwyr h.y. y rheini nad oes disgwyl y byddant yn cael eu talu neu eu setlo cyn pen 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol. Codir y buddiannau hyn ar sail gronnol i'r llinell gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan na fedr y Cyngor mwyach dynnu'n ôl y cynnig o'r buddiannau hynny neu mewn achosion lle mae'r Awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ychwanegu at bensiynau (fel arfer ar ffurf blynyddoedd ychwanegol), mae darpariaethau statudol yn mynnu bod y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu bensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifiwyd yn unol â'r safonau cyfrifo perthnasol, yn cael ei godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Yn y Datganiad o'r Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae angen symud arian i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau er mwyn cael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer ychwanegiadau pensiwn a dalwyd fel buddiannau ar adeg terfynu cyflogaeth a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau Ôl-Gyflogaeth

Mae gan weithwyr y Cyngor hawl i fod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:-

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran yr Adran Addysg; a
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a phensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Cyngor.

Cynllun Pensiwn Athrawon

Oherwydd trefniadau cynllun yr athrawon, nid yw'n bosib fel arfer priodoli'r atebolrwydd am y buddiannau hyn i'r Cyngor. Felly, mae cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid oes yn y Fantolen gydnabyddiaeth yng nghyswllt unrhyw atebolrwydd i dalu buddiannau yn y dyfodol. Codir yn erbyn y llinell Gwasanaeth Dysgu Gydol Oes yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Asiantaeth Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Gall unrhyw weithwyr (ac eithrio athrawon) a Chynghorwyr, yn amodol ar feini prawf cymhwyso penodol, ymuno gyda'r Cynllun Pensiwn ar gyfer Llywodraeth Leol. Enw'r Cynllun yw Cronfa Bensiwn Gwynedd a chaiff ei gweinyddu gan Gyngor Gwynedd yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 ar ran y cyflogwyr sy'n rhan ohono. Yn unol â Safona Cyfrifo Rhyngwladol (SCRh19), mae'r Cynllun ar gyfer Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif fel cynllun buddiannau diffiniedig.

Mae'r rhwymedigaethau i Gynllun Pensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr, ayyb., a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion rhagamcanedig y gweithwyr presennol.

Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt real, yn seiliedig ar raddfa dychweliad arwyddol ar fondiau Llywodraeth y DU wedi ei addasu ar gyfer ychwanegiad at y cynnyrch sy'n adlewyrchu'r risg ychwanegol sydd ynghlwm wrth ddefnyddio cynnyrch Bondiau Corfforaethol AA - a adwaenir fel taeniad credyd.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:-

- Stociau a ddyfynnir - pris bid presennol;
- Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol;
- Stociau fesul uned - pris bid bresennol; ac
- Eiddo – eu gwerth ar y farchnad.

Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul pedwar rhan:-

a) Costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt.

b) Costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheini yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynyddoedd y gorffennol - debyd i Warged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir. Llog net ar yr ymrwymiad net o ran buddiannau diffiniedig, h.y. y costau llog net i'r Cyngor - mae'r newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad net o ran buddiannau diffiniedig sy'n codi o dreigl amser yn cael ei godi i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn cael ei glandro drwy ddefnyddio'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddiwyd i fesur yr ymrwymiad o ran buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod, i'r ymrwymiad net diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod (gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad o ran buddiannau diffiniedig net (yr ased) yn ystod y cyfnod fel canlyniad cyfraniadau a thaliadau buddiannau).

c) Atebolrwydd budd-dal (ased) yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd-daliadau).

d) Ail-fesuriad yn cynnwys:-

- Yr enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio unrhyw symiau sydd eisoes wedi'u cynnwys yn y llog net ar fuddiannau net diffiniedig) sy'n cael ei godi i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall;

- Enillion a Cholledion Actiwaraidd - newidiadau yn yr ymrwymiadau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau. Mae hyn yn cael ei godi i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

e) Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn mynnu bod y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifo perthnasol, yn cael ei godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Yn y Datganiad o'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn, mae angen symud arian i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau er mwyn cael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol yn y Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau felly'n fesur o'r manteision i'r Gronfa Gyffredinol yn sgil yr arfer o gyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na phan enillir buddiannau gan weithwyr.

Buddiannau Dewisol

Yn ogystal, mae gan y Cyngor rai pwerau cyfyngedig i dalu buddiannau ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau â'r rheini a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

25. Eitemau Eithriadol

Lle mae hynny'n berthnasol a lle mae eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol yng nghyswllt y cyfrifon yma, caiff natur a swm yr eitemau eu datgelu ar wahân naill ai ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu yn y nodiadau ar y cyfrifon, gan ddibynnu ar arwyddocâd yr eitemau o ran cael dealltwriaeth o berfformiad ariannol y Cyngor.

26. Cyfrifo am TA (Trethi Annomestig)

Gan fod y Cyngor yn gweithredu fel asiant ar gyfer casglu incwm TA, nid yw'n cynnwys y sefyllfa ariannol o ran y trethdalwyr ac nid yw ond yn adrodd ar y sefyllfa ariannol net gyda Llywodraeth Cymru yn ei Fantolen. Felly, os ydi'r swm a gesglir gan yr Awdurdod oddi ar drethdalwyr TA (net y gost o lwfans casglu) yn fwy na delir i Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth, mae'r swm sydd heb ei dalu eto i Lywodraeth Cymru in cael ei gynnwys yn y Fantolen fel credydwr. Yn yr un modd, os yw'r arian a dalwyd i Llywodraeth Cymru yn fwy na'r arian a gasglwyd gan drethdalwyr TA (net y gost o lwfans casglu), mae'r swm dros ben yn cael ei gynnwys yn y Fantolen fel dyledwr.

Mae'r Cyngor yn cadw cofnod o ddyledion TA, lwfansau amhariad, rhagdaliadau a gordaliadau yn ei gofnodion cyfrifon sylfaenol; fodd bynnag, i ddiben y cyfrifon terfynol, caiff y balansau hyn eu cyfuno'n un cyfrif asiantaeth, gyda'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr/credydwyr yn ymddangos fel ffigwr net ar gyfer y gronfa genedlaethol. Cost y lwfans casglu a dderbynnir gan Gyngor Sir Ynys Môn yw incwm y Cyngor sy'n bilio a chaiff ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nid yw'r arian a gasglwyd gan drethdalwyr TA yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Llif Arian heblaw am yr arian a ddelir yn ôl mewn perthynas â'r lwfans casglu. Mae unrhyw wahaniaeth rhwng yr arian a gasglwyd oddi wrth drethdalwyr TA â'r arian sydd yn cael ei dalu i'r Gronfa Drethi Annomestig yn cael ei gynnwys o fewn y gweithgareddau ariannol yn Natganiad y Llif Arian.

27. Incwm a Gwariant Asiantaeth

Yn unol ag amryfal bwerau statudol, gall Cynghorau gytuno gydag awdurdodau lleol eraill, cwmnïau dŵr ac adrannau'r llywodraeth i wneud gwaith ar eu rhan. Caiff y corff sy'n gwneud y gwasanaethau asiantaeth ei ad-dalu gan y corff cyfrifol hyd at swm a gymeradwywyd ynghyd ag unrhyw gyfraniad y cytunwyd arno tuag at gostau gweinyddol. Dim ond y symiau sy'n gysylltiedig â'r Cyngor, er enghraifft y ffioedd a gafwyd am ddarparu gwasanaethau'r asiantaeth, fydd yn cael eu cynnwys yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor.

DATGANIAD ARIANNOL ATODOL

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Datganiad Incwm a Gwariant am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2026

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwariant		
Rheoli a Chynnal a Chadw - Atgyweirio a Chynnal a Chadw	6,417	6,183
Rheoli a Chynnal a Chadw - Goruchwylio a Rheoli	6,878	6,508
Rhenti, Ardrethi, Trethi a Thaliadau Eraill	133	102
Dibrisiant, Amhariad a Cholledion Ailbrisio Asedau Anghyfredoll	3,696	3,700
Costau Rheoli Dyled	12	12
Symudiad yn y Ddarpariaeth Amhariad ar gyfer Drwg Dyledion	(15)	153
Symudiad yng Nghroniad Absenoldebau Cronedig	68	(76)
Addasiad Cyfrifed IAS19	(486)	(120)
Cyfanswm Gwariant	**16,703**	**16,462**
Incwm		
Rhenti Preswyl	(23,067)	(22,184)
Rhenti Dibreswyl	(266)	(264)
Taliadau am Wasanaethau a Chyfleusterau	(264)	(176)
Cyfraniadau tuag at Wariant	(212)	(292)
Arall	(116)	(167)
Cyfanswm Incwm	**(23,925)**	**(23,083)**
Gwariant Net Gwasanaethau CRT fel yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yr Awdurdod Cyfan	**(7,222)**	**(6,621)**
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Costau Craidd Corfforaethol a Democrataidd	**89**	56
Gwariant Net Gwasanaethau CRT	**(7,133)**	**(6,565)**
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Incwm a Gwariant Gweithredol yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yr Awdurdod Cyfan		
(Ennill) / collad ar werthu Asedau Anghyfredol CRT	-	211
Cost llogau pensiwn net	27	27
Llog Taladwy a Thaliadau Cyffelyb	1,344	1,380
Llog ac Incwm o Fuddsoddiad	(186)	(385)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Derbyniadwy:	-	-
- Lwfans Atgyweiriadau Mawr	(3,581)	(3,816)
- Arall	(8,598)	(13,614)
Gwarged am y Flwyddyn ar Wasanaethau CRT	**(18,127)**	**(22,762)**

Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT

Eitemau a gynhwysir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a eithriwyd o'r symudiad ar Falans CRT am y flwyddyn

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Balans y CRT ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd Blaenorol	**(7,977)**	**(8,189)**
Diffyg/(Gwarged) am y Flwyddyn ar Wasanaethau CRT	(18,127)	(22,762)
Addasiadau rhwng Seiliau Cyfrifo ac Cyllido yn ôl Statud	23,017	22,974
Gostyngiad/(Cynnydd) Net cyn Trosglwyddiadau i / o Gronfeydd Wrth Gefn	**4,890**	**212**
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn Clwsnodedig	-	-
Gostyngiad/ (Cynnydd) Net yn y Flwyddyn ar y CRT	**4,890**	**212**
Addasiad i gronfeydd wrth gefn	**-**	**-**
Balans y CRT ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd Cyfredol	**(3,087)**	**(7,977)**

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

NODYN 1 – CYFRIF REFENIW TAI

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn gofnod o wariant ar, ac incwm o, ddarparu tai Cyngor lleol, ac mae ffurf a chynnwys y Cyfrif yn cael ei ragnodi gan statud. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei "amgáu" a rhaid iddo fod yn hunangynhaliol. Mae cyfraniadau i ac o'r Cyfrif Refeniw Tai (e.e. o Gronfa'r Cyngor) yn cael eu cyfyngu i amgylchiadau arbennig.

NODYN 2 – STOC TAI

Ar 31 Mawrth 2026, roedd y nifer o dai yn 4,026, sy'n gynnydd o 46 eiddo o blwyddyn 2024/25. Mae'r dadansoddiad yn ôl math o dŷ fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2026	31 Mawrth 2025
Stoc y Cyngor		
Tai	2,162	2,137
Tai Unllawr	1,069	1,065
Fflatiau	787	770
Fflatiau un ystafell	8	8
Cyfanswm Stoc y Cyngor	**4,026**	**3,980**

NODYN 3 – GWARIANT CYFALAF CYFRIF REFENIW TAI

	2025/26 £'000	2024/25 £'000
Gwariant Cyfalaf		
Tir	593	1,388
Anneddau	22,281	24,496
Arall - Cyfleusterau Anabledd ac Addasiadau	499	474
Arall - Adeiladau Swyddfa	-	229
Arall - Cyfleusterau Gofal Cymdeithasol	1,209	909
Arall - Garejys	163	103
Arall - Cerbydau	369	-
Arall - Meysydd Parcio	-	99
Cyfanswm	**25,114**	**27,698**
Ffynonellau Cyllido		
Grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill	(12,179)	(17,430)
Derbyniadau cyfalaf	-	(1,141)
Cyllido Refeniw Uniongyrchol	(12,935)	(9,127)
Cyfanswm	**(25,114)**	**(27,698)**

Defnyddiwyd y Lwfans Atgyweiriadau Mawr o £3.581m ar gyfer 2025/26 yn llawn yn ystod y flwyddyn (£3.816m yn 2024/25).

NODYN 4 – DIBRISIANT, AMHARIAD A COLLEDIION AILBRISIO MEWN PERTHYNAS AG EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

	2025/26 Ailbrisio £'000	2025/26 Dibrisiant £'000	2025/26 Cyfanswm £'000	2024/25 Ailbrisio £'000	2024/25 Dibrisiant £'000	2024/25 Cyfanswm £'000
Tir	-	-	-	-	-	-
Anheddau	-	3,240	**3,240**	-	3,261	**3,261**
Eiddo Arall – Asedau Gweithredol	(16)	448	**432**	-	418	**418**
	(16)	**3,688**	**3,672**	**-**	**3,679**	**3,679**

NODYN 5 – DEBYNIADAU CYFALAF

Doedd dim derbyniadau cyfalaf yn 2025/26. Cwmnwyd pum anheddiad yn 2024/25 gyda derbyniadau cyfalaf o £632k, a ddefnyddiwyd yn llawn i ariannu'r rhaglen gyfalaf yn 2024/25.

NODYN 6 – ÔL-DDYLEDION RHENT A LWFANS COLLI NAM

Yn ystod 2025/26, gostyngodd cyfanswm ôl-ddyledion rhent £9k. Dangosir crynodeb o ôl-ddyledion rhent a rhagdaliadau yn y tabl canlynol: -

Ôl-ddyledion Rent	**2025/26 £'000**	**2024/25 £'000**
Ôl-ddyledion Tenantiaid Cyfredol	730	786
Ôl-ddyledion Gyn-denantiaid	326	261
Cyfanswm Ôl-ddyledion Rent	**1,056**	**1,047**

Gwnaed lwfans yn y Fantolen ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ar gyfer rhenti, roedd hyn yn £745k (£771k yn 2024/25).

NODYN 7 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl ar gyfer y dyfodol. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hyn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu fod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, sydd wedi ei chyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Cydnabyddir cost buddiannau ymddeoliad yng Nghost Net y Gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn ei godi yn erbyn y Cyfrif Refeniw Tai wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly, mae cost wirioneddol buddiannau ymddeoliad yn cael ei wyrdroi allan o'r Cyfrif Refeniw Tai ar ôl Gwariant Gweithredu Net. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn:-

Pensiynau	**2025/26 £'000**	**2024/25 £'000**
Cost gwasanaeth cyfredol wedi'i gynnwys yn y datganiad symudiad mewn cronfeydd		
Cost gwasanaeth cyfredol SCR19	514	673
Effaith Cyfuniadau Busnes a Gwarediadau Cronfa Bensiwn	35	-
Costau heb eu hariannu	76	73
Cyfanswm costau gwasanaeth SCR19	625	746
Llai: costau gwirioneddol cyflogwr	(1,057)	(866)
Symudiad I arian wrth gefn pensiynau	(432)	(120)
Cost Gwasanaeth Gyfredol wedi'i gynnwys yn symudiad mewn cronfeydd wrth gefn	432	120
Cost llogau pensiwn net	27	(27)
Cost llogau pensiwn net wedi'i gynnwys yn symudiad mewn cronfeydd wrth gefn	(27)	27
Cyfanswm yr effaith ar gronfa wrth gefn y gellir ei defnyddio	-	-

ATODIAD 1

DATGELIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHIOLAETH CYDRANDDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Grŵp Mynediad Ynys Môn	Liz Wood
Sioe Amaethyddol Môn	Dafydd Roberts
Partneriaeth Cymunedau Mwy Diogel Ynys Môn a Gwynedd	Carwyn Jones
Canolfan Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Robin Wyn Williams
Fforwm Iaith Môn	Gwilym O Jones, Gary Pritchard, Arfon Wyn, Dafydd Roberts
Cyd-Bwyllgor Ymgynghorol yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (Ynys Môn)	Paul Ellis, John Ifan Jones, Pip O'Neill, Alun Roberts, Dafydd Rhys Thomas
Grŵp Cyfeirio Cydranddeiliaid Betsi Cadwaladr	Neville Evans
Pencampwr Anghenion Dysgu Ychwanegol	Arfon Wyn
Pencampwr Diogelu Oedolion	Neville Evans
Pencampwr Gofalwyr	
Pencampwr Plant a Phobl Ifanc	Llio Angharad Owen
Pencampwr Plant Mewn Gofal	Dyfed Wyn Jones
Pencampwr Newid Hinsawdd	Geraint ap Ifan Bebb
Pencampwr Cydraddoldeb ac Amrywiaeth	Alun Roberts
Pencampwr Aelodau	Dylan Rees
Pencampwr Sgriwtini	Jeff M Evans, Dylan Rees
Pencampwr Lluoedd Arfog	Glyn Haynes
Llys Llywodraethwyr Prifysgol Bangor	Dafydd Roberts
Cwmni Frân Wen	Gary Pritchard
Partneriaeth Cyrchfan Môn	Dafydd Roberts
Cyngor Llyfrau Cymru	Alun Roberts
Panel Maethu	Gary Pritchard
Pencampwr Oed Gyfeillgar	Gwilym O Jones
Grŵp Llandrillo/Menai	Dafydd Roberts
Cyd-Bwyllgor GwE	
Panel Mabwysiadu Gwynedd a Môn	Alun Roberts

DATGELIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHIOLAETH CYDRANDDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn	Dyfed Wyn Jones
Pwyllgor Cronfa Bensiynau Gwynedd (Cyngor Gwynedd)	Robin Wyn Williams
Cyngor Cyswllt Cymru WLGA	Carwyn Jones, Robin Wyn Williams
Medrwn Môn	Gary Pritchard
Bwrdd Aelodau Consortiwm Awdurdodau Lleol Cymru (CLAW)	Ieuan Williams
Menter Môn	Gary Pritchard
Cyd-Bwyllgor Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	Ieuan Williams
Cyngor Iechyd Cymuned Gogledd Cymru (Pwyllgor Lleol Môn)	Non Dafydd, Jeff M Evans
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	Gary Pritchard
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Jeff M Evans, John Ifan Jones, Dylan Rees
Pwyllgor Archwilio Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Jeff M Evans
Panel Gweithredol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	John Ifan Jones, Dylan Rees
Cymdeithas Tai Gogledd Cymru	Carwyn Jones
Panel Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	Non Dafydd
Bwrdd Arweinyddiaeth Gogledd Cymru (Gofal a Llesiant)	Gary Pritchard
Grŵp Llywio Adolygiad Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru	Ieuan Williams
Cyd-bwyllgor Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Nicola Roberts, Ieuan Williams
Partneriaeth Twristiaeth Gogledd Cymru	Alun Roberts
Ymddiriedolaeth Addysgol Owen Lloyd, Penrhoslligwy	Margaret Murley Roberts
Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus (Môn a Gwynedd)	Gary Pritchard
Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (Rhan 9 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Cymru 2014)	Neville Evans, Dyfed Wyn Jones
Bwrdd Partneriaeth Gogledd Cymru Mwy Diogel	Carwyn Jones
Ymddiriedolaeth yr Harbwr, Caernarfon	Alun Roberts
Pwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol	Jeff M Evans, Gwilym O Jones, Jackie Lewis, Keith Roberts, Arfon Wyn
Cymdeithas Awdurdodau Lleol Cymru	Gary Pritchard, Robin Wyn Williams

DATGELIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHIOLAETH CYDRANDDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Grŵp Rhanddeiliad y Safle Wylfa	Kenneth Hughes, Aled Morris Jones, Gwilym O Jones, Jackie Lewis, Llio Angharad Owen, Derek Owen, Liz Wood

ATODIAD 2

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL

Mae Addasiad Blwyddyn Flaenorol yn addasiad perthnasol sy'n ymwneud â'r blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu gywiriad i gamgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol arferol neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL

Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai: -

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar, neu'n agos at, y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol.

AMHARIAD

Lleihad mewn gwerth ased anghyfredol dan ei swm a gludir yn y Fantolen. Fel arfer, mae hyn oherwydd digwyddiad sydd wedi gostwng gwerth ased yn sylweddol, er enghraifft tân neu os mae ased wedi darfod.

ARIAN A NEILLTUIR (APPROPRIATION)

Y symiau a drosglwyddir rhwng y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r cronfeydd refeniw neu gyfalaf wrth gefn.

ARCHWILIO CYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ARIAN A CHYWERTHOEDD ARIAN

Dyma'r arian mewn llaw, arian a ordynnwyd, arian a ddelir mewn cyfrifon banc a buddsoddiadau tymor byr (e.e. 3 mis) ac y gellir eu trosi'n rhwydd i symiau ariannol sy'n hysbys.

ASED

Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae asedau'n cael eu categoreiddio fel rhai cyfredol neu rhai nad ydynt yn gyfredol:-

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu â gwerth isel iawn yn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae asedau anghyfredol yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol (e.e. canolfan gymuned), neu annirweddol (e.e. trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol).

ASED WRTH GEFN

Mae ased wrth gefn yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Anniriaethol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL

Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD

Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae gwariant yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.

ASEDAU GWEITHREDOL

Asedau anghyfredol sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu'n ddewisol.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL

Asedau anghyfredol a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau gwarged i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.

ASEDAU TREFTADAETH

Ased sydd hefo rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol sydd yn cael ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

BENTHYCA DI-GEFNOGAETH

Gall y Cyngor fenthyca arian ychwanegol i'r benthyca gyda chefnogaeth y Llywodraeth i gyllido ei wariant cyfalaf cyn belled a'i fod yn fforddiadwy a chynaliadwy. Fe lywodraethir y pŵer yma gan Gôd Pwyllog CIPFA, a mae'r Cyngor yn lwyr gydymffurfio â hwn.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCA GYDA CHEFNOGAETH

Mae'r Cyngor yn benthyca arian i gyllido rhan o'i raglen cyfalaf. Fe adnabyddir y benthycaid gan Lywodraeth Ganolog yn ei glandriad cyllido ar gyfer y Cyngor.

BUDD-DALIADAU TAI

System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau dewisol y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Dewisol) 1996.

BUDDIANNAU YMDDEOLIAD

Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Bydd buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, cyfran o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES HYFYW

Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a/neu fwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthyca ei hun.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo. Y prif gorff proffesiynol a rheoleiddiol ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol.

COLLEDION CREDYD

Hwn yw'r gwahaniaeth rhwng y symiau arian sy'n ddyledus i'r Awdurdod yn unol â'r gontract a'r holl lif arian ddisgwylir i'r Awdurdod ei dderbyn, wedi ei ddisgowntio ar y raddfa llog effeithiol gwreiddiol.

COLLEDION CREDYD DISGWYLIEDIG 12 MIS

Hwn yw'r cyfran o golledion credyd disgwyliedig oes gyfan sy'n cynrychioli'r colledion credyd disgwyliedig sy'n deillio o ddiffyg offeryn ariannol sy'n bosib o fewn deuddeng mis ar ôl y dyddiad adrodd.

CONTRACT TYMOR HIR

Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un flwyddyn ariannol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y flwyddyn bresennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn blynyddoedd ariannol blaenorol sy'n deillio yn y flwyddyn ariannol bresennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU

Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr ac, fel y cyfryw, nid ydynt yn cael eu dosrannu i wasanaethau.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y flwyddyn ariannol o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un flwyddyn ariannol yn agosach at setliad.

CORFFORAETHOL A DEMOCRATAIDD CRAIDD

Mae'r Corfforaethol a Democrataidd Craidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly, mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

COSTAU CYLLIDO CYFALAF

Costau cyllido cyfalaf yw unrhyw gostau ychwanegol sy'n deillio o fenthyca i gyllido prosiectau cyfalaf. Tuedda rhain i fod y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau a gymerir a'r gost Darparieth Refeniw Isaf (MRP) a godir ar gyllid prosiectau drwy fenthyciadau. Y MRP yw'r isafswm mae'n rhaid codi i'r cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn daparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau arall fenthycwyd gan y Cyngor.

CREDYDWR

Swm sy'n ddyledus i unigolion neu sefydliadau eraill gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol honno.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad gwarged, diffygion a meddiannau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cronfeydd wrth gefn cyfalaf, fel y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD WRTH GEFN DEFNYDDIADWY

Symiau penodol a osodir o'r neilltu ar gyfer pwrpasau polisi'r dyfodol neu ar gyfer digwyddiadau annisgwyl. Gall eu defnyddio i gyllido gwariant neu i leihau trethi.

CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

Y cronfeydd wrth gefn a ddefnyddir i amsugno'r gwahaniaeth rhwng y canlyniad o ddefnyddio ymarferion cyfrifo cywir â gofyniad trefniadau statudol ar gyfer cyllido gwariant. Mae cronfeydd wrth gefn o'r fath yn cynnwys enillion a cholledion heb eu gwireddu mewn perthynas ag ail-brisio eiddo, offer a chyfarpar ble mae rhaid gwerthu'r ased cyn i'r gwerth fod ar gael.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH

Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod nwyddau/gwasanaethau a dderbyniwyd yn y flwyddyn neu incwm a gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Yr holl symiau a delir i, neu sy'n dderbyniadwy gan, weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO

Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen, fel arfer 31 Mawrth y flwyddyn ddilynol.

CYFRIF REFENIW TAI (CR*T)*

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYLLIDEB

Datganiad o faint o gyllid y mae'r Cyngor wedi ei neilltuo i bob gwasanaeth a swyddogaeth i'w wario neu ei godi mewn incwm ar gyfer y flwyddyn ariannol.

CYLLIDO CYFALAF

Cyllid sydd ar gael i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG

Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB

Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn blwyddyn ariannol ac o un flwyddyn i'r nesaf yr un fath.

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

Mae'r datganiad yn anelu i ddangos sut defnyddir gwariant blynyddol a sut y'i gyllidiri o adnoddau. Dangosa'r golofn gynta, y gwariant net a godir i'r Gronfa Gyffredinol a balansau'r CRT, y gwir effaith o'r gost o ddarparu gwasanaethau am y flwyddyn, ac eithrio addasiadau cyfrifo.

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN

Dangosir y datganiad y symudiad o gychyn y flwyddyn i'w diwedd ar gyfer yr holl gronfeydd wrth gefn ddefnyddiadwy a ddelir gan y Cyngor ac y gellir eu defnyddio i gyllido costau'r Cyngor neu i leihau trethiant lleol, ynghyd â chronfeydd wrth gefn nad oes modd eu defnyddio.

DARPARIAETH

Swm a osodir o'r neilltu yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n sicr neu'n debygol iawn, o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Un o brif ddatganiadau ariannol y Cyngor sy'n cofnodi'r holl incwm a gwariant ar gyfer y Cyngor wedi ei gategoreiddio'n unol â gofynion safonol CIPFA fel y gellir cymharu awdurdodau.

DATGANIAD LLIF ARIAN

Mae'r datganiad llif arian yn dangos y newidiadau yn yr arian a'r cywerthoedd ariann sydd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir neu asedau anghyfredol. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

DIBRISIANT

Mesur o'r gost o wisgo allan, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol, p'un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu ddarfodiad trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon Terfynol.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASEDAU PENSIWN

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a gyllidir, hwn yw'r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn gwerth teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR

Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor gan unigolion neu sefydliadau eraill am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARÏAID

I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn gwarged neu ddiffyg actiwaraidd sy'n codi oherwydd: -

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actiwarïaid a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu
- Fod y tybiaethau actiwaraidd wedi newid.

GRANT CYNNAL REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH

Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffurfiad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)

Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei orffen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant ar brynu ased anghyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol anghyfredol. Mae enghreifftiau'n cynnwys : adeiladu ysgol newydd, prynu offer TG, adnewyddu sylweddol cartref gofal.

GWARIANT REFENIW

Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.

GWARIANT REFENIW A GYLLIDIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWASANAETHAU ASIANTAETH

Y Gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor i drydydd parti neu ar ran sefydliad arall.

GWERTH GWEDDILLIOL

Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET

Y swm y mae asedau anghyfredol yn cael eu cynnwys yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronnus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH NET

Gwerth y Cyngor o gyfanswm asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd braich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETHADWY

Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau Trethi Annomestig.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR

Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifiedig yn y dyfodol dros oes ddisgwyledig yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n y lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

Yn achos asedau a rhywymedigaethau ariannol a gludwyd yn ôl y gost gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronnus.

MATEROLDEB

Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan neu eu cam-ddatgan, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac, yn y pen draw, gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.

OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)

Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased anghyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Ceir diffiniad manwl o Bartïon Cysylltiedig yn SCRh 24. i bwrpasau'r Cyngor, ystyrir fod partïon cysylltiedig yn cynnwys Llywodraeth Ganolog, Awdurdodau Lleol a chyrff arall, sy'n codi un ai praeseptau neu ardollau ar y Cyngor. Gall partïon cysylltiedig hefyd gynnwys is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig, a cydfenter a phartïon cydfenter ac yn enwedig Aelodau a phrif swyddogion y Cyngor.

Pan yn ystyried pwy sy'n barti cysylltiedig, rhoddir sylw hefyd i drafodion yn gysylltiedig ag aelodau teulu agos neu gartref unrhyw unigolyn a restrir.

PRAESEPT

Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.

PRYDLES ARIANNOL

Prydles sy'n trosglwyddo'n sylweddol risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased anghyfredol i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL

Prydles ble mae'r berchnogaeth o'r ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

RHESTRAU STOC

Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyl defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau traul, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, e.e. credydwyr neu arian parod wedi'u gordynnu.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd, drwy drefniant, yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i ffwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH WRTH GEFN

Mae rhwymedigaeth wrth gefn naill ai'n:-

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n
- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcenir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

TRETHI ANNOMESTIG (TA)

Mae'r Trethi Annomestig yn ardoll ar fusnesau wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asesedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartïon Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod cydranddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a'r swm a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN

Datganiad o werth cywir a theg o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.